

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

PROŽÍVÁNÍ ASEXUALITY
V ČESKÉ SPOLEČNOSTI
THE EXPERIENCING OF ASEXUALITY
IN CZECH SOCIETY

Magisterská diplomová práce

Autor: **Bc. Michaela Hrdinová**

Vedoucí práce: **PhDr. Martin Dolejš, Ph.D.**

Olomouc

2022

V první řadě bych velmi ráda poděkovala PhDr. Martinu Dolejšovi, Ph.D. za důkladné, pevné, avšak velmi vstřícné vedení diplomové práce. Další poděkování patří mé rodině, která mě po celou dobu plně podporovala a nikdy neztratila víru ve zdárný konec. V neposlední řadě patří obrovský dík všem respondentům, kteří se zúčastnili tohoto výzkumu. Jejich nadšení a velký zájem byl mou největší motivací. Bez jejich investovaného času by práce nemohla nikdy vzniknout. Jsem vděčná.

Místopřísežně prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma: „Prožívání asexualit v české společnosti“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis

OBSAH

OBSAH	3
ÚVOD	5
TEORETICKÁ ČÁST	6
1 SEXUALITA	7
1.1 Vymezení a původ sexuality	7
1.2 Procesy tvořící sexualitu	10
1.3 Sexuální orientace	11
1.4 Termíny pojící se k sexualitě	13
2 ASEXUALITA	15
2.1 Definice	15
2.2 Prediktory	17
2.3 Historie	18
2.4 Spektrum asexuality	19
2.5 Prevalence	19
2.6 Coming out	21
2.7 Partnerské vztahy	23
3 PSYCHICKÉ PROCESY A SOCIÁLNÍ VLIV	25
3.1 Prožívání	25
3.2 Já a společnost	26
3.3 Vnější prostředí a sociální skupiny	27
3.4 Norma a stereotypy	28
3.5 Psychické obtíže spojeny se sociálními vlivy	29
4 ASEXUALITA V SOUVISLOSTI S OKOLÍM	31
4.1 Proces šíření povědomí ve společnosti	31
4.2 (A)sexualita v literatuře	32
4.3 Duševní prožívání asexuálů ve spojitosti se sociálním vlivem	33
4.4 Povědomí české veřejnosti	34
VÝZKUMNÁ ČÁST	36
5 OBLAST VÝZKUMU A VÝZKUMNÝ PROBLÉM	37
6 VÝZKUMNÉ CÍLE A OTÁZKY	38
7 METODOLOGICKÝ RÁMEC VÝZKUMU	39
7.1 Metoda získávání dat	39
7.2 Základní a výzkumný soubor	40
7.3 Charakteristika výzkumného souboru	41
7.4 Průběh získávání dat	42

8	ETIKA VÝZKUMU	43
9	PRÁCE S DATY A PREZENTACE VÝSLEDKŮ	44
	9.1 Výsledky tematické analýzy	45
	9.2 Odpovědi na výzkumné otázky	65
10	DISKUZE	68
	ZÁVĚR	75
	SOUHRN	76
	SEZNAM LITERATURY	80
	PŘÍLOHY	89

ÚVOD

I když 21. století nabízí mnoho možností, svobodná rozhodnutí a otevřenou společnost, stále můžeme narážet na slepá místa, která bývají mnohdy skryta. Téma sexuální orientace je v rozvíjející se společnosti stále častěji otevírána a diskutována, přičemž budí v laické veřejnosti rozporuplné reakce. Lidé se také mnohdy ztrácejí v přísunu informací, které se k nim dostávají, či v horším případě nedostávají vůbec. Nesmíme také opomenout kvalitu informací, které jsou šířeny. Jednotlivci tak zaujímají určitý postoj, který může být zcela tolerantní, rezignující, či až odsuzující.

Zde se dostáváme do problematiky minoritních sexuálních orientací, které se mohou cítit nevyslyšeny, nepochopeny a nerespektovány. Jedná se o jednotlivce, kteří se cítí být odlišní od heteronormativní společnosti, avšak stále jsou naší neoddělitelnou součástí. Pro tuto diplomovou práci jsem se rozhodla věnovat asexualitě, jakožto sexuální orientaci mnoha tváří. I přes snahu české odborné veřejnosti o šíření pravdivých a ověřených informací, se setkáváme s velkou absencí povědomí veřejnosti. Mnoho občanů si tak spíše domýšlí, co si pod tímto termínem představit, jaký člověk to asi může být a jak vypadá jeho sexuální život. Objevují se tak otázky: Mohou se asexuálové veřejně projevit pod svojí identitou, aniž by nepředcházela edukace této sexuální orientace? Je schopna česká společnost pochopení asexuální orientace? Budou jejich potřeby a hranice akceptovat blízcí a potencionální partneři?

Vliv společnosti však není jediným tématem, kterým se tato práce zabývá. Cílem je také prozkoumat a prohloubit poznání o individuálním prožívání, procesu identifikace, psychickém prožívání, partnerském životě a všech tématech souvisejících s tímto fenoménem. Celkově se zabývám veškerými proměnnými, které se pojí s životem v české společnosti, jakožto identifikovaný asexuál.

Čtenář je v teoretické části proveden základními informacemi pojící se k sexualitě, asexualitě a sociální psychologii. Neopomenuta je také kapitola věnující se povědomí o asexualitě v české společnosti. Výzkumná část se věnuje popisu kvalitativního výzkumu, který byl proveden pomocí polostrukturovaných interview. Je zde podrobně popsána metodologie výzkumu společně s následnou analýzou dat a interpretací výsledků.

TEORETICKÁ ČÁST

1 SEXUALITA

„Jen málo oblastí lidských aktivit dává vzniknout tolika diskusím, zákonům nebo propracovaným rituálům v nejrůznějších kulturách. A přesto se zdá, že základní prvky lidského párování se vymykají běžnému chápání“ (Buss, 2009, 7).

V první kapitole této diplomové práce se budeme věnovat tématu sexuality, jakožto úvodní oblasti důležité pro pochopení asexuality. Jelikož je sexualita velmi obsáhlé téma, je tato kapitola zaměřena především na definici pojmu, její propojené procesy a dále se zabývá otázkami příčiny sexuality společně s jejími biologickými i evolučními komponentami. Neopomenutelná je také kapitola zabývající se sexuální orientací, která je v této práci klíčovým tématem.

1.1 Vymezení a původ sexuality

Termín sexualita ve smyslu, jakým ho chápeme v dnešní společnosti, se objevuje na počátku 19. století. Téma sexuality vyvolává v odborné veřejnosti obrovský zájem a dotýká se mnoha oborů, jako je například biologický, psychologický či sociologický a s nimi také spojené pohledy na danou problematiku. Společně se snaží o nalezení odpovědí na otázky týkající se příčin, původu a procesů. Co se týče definice sexuality, Světová organizace WHO upozorňuje, že sexualita je základem lidského chování a výsledků souvisejících se sexuálním zdravím. Uvádí jakousi pracovní definici, která o sexualitě hovoří jako o ústředním aspektu lidského bytí v průběhu celého života, který zahrnuje pohlaví, genderové identity a role, sexuální orientace, erotiku, potěšení, intimitu a reprodukci. Sexualita může být vyjádřena ve fantaziích, myšlenkách či touhách, postojích, chování, rolích i hodnotách. Je však důležité zmínit, že lidská sexualita může obsahovat všechny tyto dimenze, ale ne vždy jsou všechny prožívány či vyjádřeny. Kromě toho je sexualita ovlivňována vzájemným působením biologických, psychologických, sociálních, ekonomických, politických, kulturních a dalších faktorů (World Health Organization, 2006).

Jestliže se podíváme zpět, zhruba do počátku milénia, biologové začali považovat sexualitu za logicky nevyhnutelný a rozumný způsob reprodukce. Zanedlouho se však objevily názory, že je téměř nemožné vysvětlit, z jakého důvodu sexualita už nevytizela. Od této chvíle je otázka sexuality stále nezodpovězenou a stává se jakousi královnou

evolučních problémů (Ridley, 2017). Foucault (1999) považuje regulaci sexuality jako hlavní cestu, jak západní společnosti definují samy sebe.

Kde je tedy původ sexu, a k čemu je dobrý? Ačkoliv jednotlivci z vědecké sféry opravdu našli odpovědi na své hypotézy, je téměř nemožné se shodnout na jediném vysvětlení. I když se teorie v rámci nalezení odpovědi navzájem nevyvracely, stále se nepodařilo co nej přesněji odpovědět na otázku, jaké výhody ze sexuálních aktivit plynou. Je důležité se nezaměřovat pouze na teorii vysvětlující důvod „vynalezení“ sexu, a to především kvůli tomu, že se využívání sexu a jeho důvody v dnešní době odlišují od prvotního vysvětlení (Ridley, 2017). Orel (2020) poukazuje na to, že člověk je sexuální bytost a sexualita je považována za přirozenou součást života. „*Sexualita funguje jako tvárný rys vlastního já, jako primární spojovací bod mezi tělem, vlastní identitou a sociálními normami*“ (Giddens, 2012, 25). Stejnou myšlenku sdílí i Fafejta (2016), který se opírá především o jakousi sociální normu, dle které má každý zájem o sex. Podle něj není život bez sexuálního života vnímán jako plnohodnotný. Sloboda (2016) však také zmiňuje, že je velmi individuální, v jaké míře je to součástí vlastní identity, prožívání a jednání. Je tedy nutné si uvědomit, že i přes celkově vysoký zájem o rekonstrukci sexuality nejsou všichni lidé připraveni a otevření takto zvýšené potřebě sexu pro vztah, i výše zmíněné osobní identitě.

Sexualita se v průběhu let stávala součástí emancipace až po zdokonalení reprodukčních technologií. Ridley (2017) zmiňuje, že smyslem sexuality již není rozmnožování a od 19. století je více než jasné, že lidé mohou mít děti i mimo sexuální akt. Evolucionisté si stojí za tím, že sexualita je jakýsi luxus, který by neměl již nadále existovat. Měli bychom se však zabývat otázkou: Proč sex existuje? Má vůbec nějaký smysl? Čím si však momentálně můžeme být zcela jisti, je fakt, že kvůli objevení možností jak zabránit možnému oplodnění, a naopak nalezení alternativních způsobů jak být oplodněn, získává sexualita konečnou svobodu a stává se tak plně autonomní (Giddens, 2012).

Dle již provedených výzkumů a analýz je více než jasné, že sexualita neslouží pouze k přežití druhu, jak konstatoval zprvu Darwin ve své evolucionistické teorii (Ridley, 2017). Hlavním smyslem pohlavní selekce je dle Darwina pokračování genetické linie založené na jakési reprodukční zdatnosti (Buss, 2009). Existuje tedy zděděná tendence získat geny partnera či partnerky, které se nám jeví jako vhodné a dobré. Jednoduše řečeno, jsme přitahováni jedinci s vysokým reprodukčním potenciálem. Zdá se však, že sex přináší výhody nejen druhu, ale také jedinci (Ridley, 2017). Stále se však počátkem 19. století

můžeme setkat s lékařským myšlením zastávající názor, že sexuální akt bez cíle plození vede k jakési individuální smrti, vyčerpání organismu a tím zničení rasy (Foucault, 2003). Decker (2015) zmiňuje, že ačkoliv je reproduktivní sex považován za něco běžného a normálního, i neproduktivní sex bez možnosti plození už lze považovat za přirozený a společností přijímaný.

Samotná sexualita není založena pouze na biologickém pudu a instinktech, které zdůrazňovaly především evolucionistické zjištění. Ty naprosto popíraly individuální flexibilitu v lidském chování (Buss, 2009). Místo toho sexualita obsahuje složku fyzickou (tělesnou), psychickou (duševní), vztahovou (sociální) a také transcendentální, tedy přesahovou (Orel, 2020). Celkově tedy sexualitu můžeme považovat za komplexní oblast, jelikož vstupuje do mnoha oblastí našeho života (Sloboda, 2016) a sexuální potřeby jsou zcela individuální. Mohou se lišit dle orientace, projevů a také intenzity uspokojování potřeb jednotlivců (Thorová & Jůn, 2012). Rozdíly lze také nalézt na základě pohlaví, a to konkrétně v přístupu. Lippa (2009) zmiňuje, že muži mají liberálnější přístup k sexu v porovnání se ženami a také mají pozitivnější přístup k příležitostnému sexu. Také byla zjištěna rozdílná schémata v oblasti sexuálního potěšení a uspokojení (Sánchez-Fuentes & Santos-Iglesias, 2016). Výzkum také ukázal, že muži provozují sex častěji a také touží po větším množství sexuálních partnerek než ženy (Lippa, 2009). Jestliže se zaměříme na rozdíly věkové, existuje jakési očekávání společnosti v chování především starších žen, jako je absence sexuální aktivity, vztahu či přizpůsobení se estetickým normám. Důležitý fakt však je, že sexualita v průběhu let nekončí a libido či hledání potěšení a uspokojení jsou ovlivňovány mnoha jinými faktory, nežli pouze biologickými (Baldissera et al., 2012). Výzkum Træen et al. (2018) však ukázal rozdíly ve vnímání sexuality u starších jedinců na základě země, ve které žijí. Například muži i ženy z Portugalska vnímali sex jako důležitý pro životní pohodu, avšak obyvatelé Norska tento postoj nevnímali, ačkoliv pociťují změny v sexualitě z důvodu stárnutí. Samotné sexuální strategie jsou tedy závislé na kultuře i časovém období, ve kterém se zrovna nacházíme (Buss, 2009). S kulturou a časem se také pojí otázka, co lze považovat v sexualitě za normální, a co je již za touto pomyslnou hranicí normality. Odpověď je velmi nejednoznačná a vždy je důležité se kromě sociokulturního hlediska zaměřit také na to, dle kterého oboru normalitu posuzujeme. Rozlišujeme biologické nahlížení, statistickou normu či hledisko sexuologické (Zvěřina & Weiss, 2001).

1.2 Procesy tvořící sexualitu

Z výše zmíněného vyplývá, že sexualita obsahuje více procesů, které se na ni podílí. Sloboda (2016) zmiňuje 4 termíny, které používá právě pro popis sexuality. Jsou jimi sexuální orientace, afektivita či citová orientace, sexuální chování a poslední je sexuální identita. Více však v této práci rozebereme dělení Bogaerta (2012), který se ve svých úvahách zabýval psychologickými procesy sexuality a popisuje je dle písmen A, B, C a D. Toto vymezení je důležité k hlubšímu porozumění asexualitě.

A – Písmeno *A* představuje anglická slova *arousal* (vzrušení) a *attraction* (přitažlivost, atraktivita). Zde je nutné si vymezit romantickou přitažlivost a přitažlivost sexuální. Romantická přitažlivost se pojí s párovou vazbou, tedy k jakési milostné přitažlivosti vůči druhým lidem. Oproti tomu sexuální přitažlivost značí sexuální touhu, chtíč k druhé osobě. Odborníky je považována tato sexuální přitažlivost za nezbytný prvek sexuální orientace. Slovo vzrušení nám popisuje fyzické aspekty sexuální odpovědi. Ačkoliv se jedná více o fyzické komponenty než o složky psychologické, přece jen můžeme najít čistě psychologickou stránku vzrušení. I když měříme sexuální vzrušení na základě genitálních odpovědí, není zcela nemožné, aby jedinec (především ženy) necítil vzrušení v psychologické rovině, avšak jeho genitálie prokazovaly určitou změnu (Bogaert, 2012). Kromě toho, na sexuální vzrušení mají vliv také pozitivní emoce, jak dokazuje výzkum Laan et al. (1994, in Andersen & Cyranowski, 1995).

B – Toto pojednává o *behavior*, tedy o chování, našich osobních akcí. Je však důležité si být vědom, že sexuální chování neodráží skutečné sexuální touhy a přitažlivost (Bogaert, 2012). Téma chování bude zmíněno i v kapitole o sexuální orientaci.

C – značí termín *cognition*, který je do českého jazyka překládán jako kognice. V tomto případě však Bogaert (2012) pracuje se synonymem myšlenek. Ty jsou uspořádané do jakýchsi schémat, které určují posloupnost a pořadí našeho chování, jež však nemusí být plně uvědomováno. Toto nevědomé uvažování nám šetří spoustu času, avšak jeho zautomatizování stále vyžaduje čas i zkušenosti (Bogaert, 2012). Výzkum také dokázal, že lidé se sexuální dysfunkcí aktivují více negativních schémat při vystavení sexuálně neúspěšným situacím, ve srovnání se sexuálně zdravými jedinci. Těmito zjištěními v oblasti kognice v souvislosti se sexuálními dysfunkcemi se otevírají nové metody, jak tyto dysfunkce léčit. Existuje tedy velmi silná korelace mezi našimi osobními kognitivními schématy a sexuálním chováním (Nobre & Pinto-Gouveia, 2009).

D – V neposlední řadě je pod písmenem D slovo *desire*, tedy touha. Definice touhy nám popisuje pocit chtíče mít sexuální zkušenost a je spojena se všemi výše zmíněnými pojmy (Bogaert, 2012). Touha také velmi úzce souvisí se sexuální přitažlivostí, avšak lze ji od ní i oddělit, a to na základě odlišných tělesných mechanismů, které za nimi stojí (Diamond, 2009).

1.3 Sexuální orientace

„Sexuální orientace není rozhodnutí. Sexuální orientace člověka popisuje, jak tento člověk prožívá atraktivitu“ (Decker, 2015, 22).

Termín sexuální orientace, někdy také označena jako erotická preference (Procházka, 2010), je definován jako sexuální atraktivita k lidem stejného pohlaví jako jsme my sami (homosexualita), k lidem opačného pohlaví (heterosexualita), či oběma (bisexualita) (LeVay, 2011). Můžeme se však setkat také s názory, kdy mezi sexuální orientace není zakomponována bisexualita (Procházka, 2010), či je naopak doplněna o asexualitu (Bogaert, 2004). Jestliže se zaměříme na pojetí v České republice, v současnosti je odborníky za fyziologickou považována především orientace homosexuální a heterosexuální (Orel, 2020; Procházka, 2010).

Co se definice pojmu týče, musíme si uvědomit, že sexuální orientace pojednává o vnitřní sexuální atraktivitě, avšak bez nutnosti objevování se tohoto vzorce v sexuálním chování. To znamená, že i když sexuální orientaci posuzujeme na základě pocitů a odpovědí na otázku „Přitahují tě sexuálně muži, ženy, či muži i ženy?“, není zde se sexuálním chováním přímá linie. To tedy znamená, že žena, která má homosexuální orientaci nemusí mít nikdy vztah se ženou a zároveň není vyloučeno, aby se v historii vztahů heterosexuální ženy nevyskytovala obě pohlaví (Diamond, 2009). Je tedy důležité zmínit fakt, že sexuální orientace nepojednává o chování (Decker, 2015), i když dle Procházky (2010) sexuální chování společně se sexuální přitažlivostí a sexuální identifikací, tvoří 3 dimenze sexuální orientace. Jestliže se zaměříme na otázku trvalosti v čase, Procházka (2010) i LeVay (2011) jsou toho názoru, že se jedná o neměnný a celoživotní stav trvalý v čase. V posledních desetiletích se však ve výzkumech začaly objevovat případy, kde u některých jedinců nastala změna v sexuální atraktivitě, identitě či chování. Lippa (2009) i Buss (2009) zmiňují, že toto kolísání v sexuální orientaci lze pozorovat především u žen, kde se pohybujeme na stupnici od vysoké heterosexuality, přes bisexualitu až po výlučnou preferenci partnerek stejného pohlaví. Muži se vykazují sexualitou stabilnější a nereagující tak citlivě na sociální normy

a prostředí jako ženy. Tyto výsledky naznačují novou myšlenku, že sexuální orientaci lze považovat za fluidní, tedy nestálou. Značí to tedy fakt, že flexibilní sexuální reakce může být závislá na situaci (Diamond, 2008) a u žen může více podléhat výchově. Dále bylo dle výzkumu zjištěno, že u mužů může být sexuální reakce více ovlivněna geny. Tato zjištění v rozdílech sexuality mezi muži a ženami může být vysvětlována jako větší orientace žen na vztah, zatímco mužská orientace na tělo (Lippa, 2009). Diamond (2016) však upozorňuje, že tyto objevy nepopírají existenci sexuální orientace, či neříkají, že každý člověk je bisexuální. Naznačuje to spíše, že sexuální orientace nepredikuje každou touhu, kterou člověk zažije v průběhu života.

Co se týče dřívějších výzkumů, zejména Kinsey et al. (1948) využívali k určení sexuální orientace sebesposuzovací škálu, kde respondenti odpovídali pouze na otázky týkající se jejich sexuální aktivity, aniž by se braly v úvahu také pocity, touhy či přitažlivost. Samotné pojetí sexuální orientace se také změnilo v průběhu let v pojetí bipolární kategorie, která předpokládala, že lidé jsou buď homosexuální či heterosexuální (Sloboda, 2016). Z této úvahy vycházel i Kinsey a jeho škála.

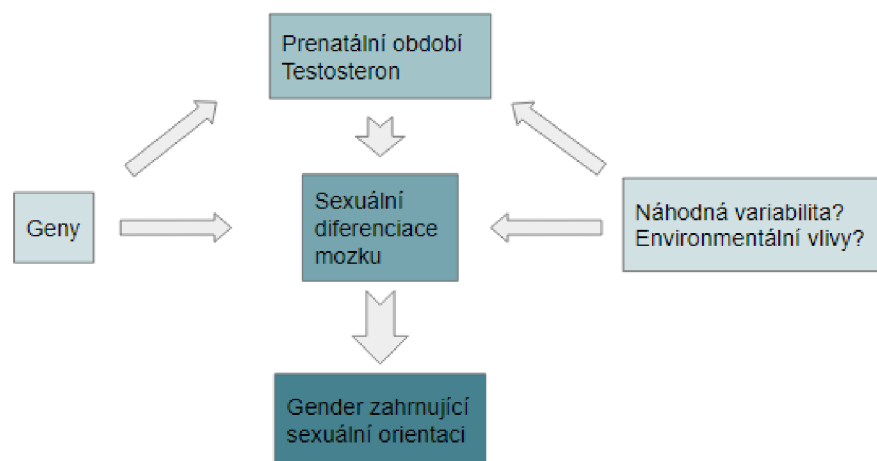
Oproti Bogaertovi (2012), který dělí přitažlivost na sexuální a romantickou, se LeVay (2011) domnívá, že samotná sexuální atraktivita je jakýsi rozsáhlejší fenomén, který v sobě zahrnuje fyzickou atraktivitu společně s romantickou, či emocionální. Fyzická atraktivita značí touhu v samotném sexuálním kontaktu, zatímco romantická a emocionální atraktivita značí psychické spojení, které není nezbytně vyjádřené sexuálním kontaktem. Někteří odborníci z biologické a sociální veřejnosti považují romantické a sexuální procesy za naprosto nezávislé, které jsou zajišťovány jinými systémy v mozku (Diamond, 2009). Základní systém páření je evolučně mnohem starší než aspekt romantiky zahrnující lásku a citovou vazbu (Hazan & Shaver, 1987 in Bogaert, 2012).

Některé výzkumy také poukazují na vzrušení, jakožto kritérium pro sexuální orientaci. Vzrušení je vnímáno jako dočasný stav, ke kterému může docházet, jestliže je *„osoba v přítomnosti atraktivního partnera, při prohlížení erotických obrázků, nebo při představování si nebo zúčastňování se skutečných sexuálních kontaktů“* (LeVay, 2011, 23).

Celá desetiletí si laická i vědecká veřejnost pokládala otázku, zda je sexuální orientace doslova *„nature versus nurture“*, tedy příroda versus výchova (Diamond, 2009). Výzkumy, které se zaměřovaly na určité hormonální vlivy či obecně vlivy v prenatálním a postnatálním období, sice dokázaly určité souvislosti, například s homosexuální orientací,

avšak vliv byl prokázán pouze na části populace (Sloboda, 2016). Z toho lze usuzovat, že sexuální myšlení je velmi složitý a komplikovaný proces, jež se řídí určitými zákonitostmi. Jedná se o řadu interakcí mezi biologickými a sociálními procesy (Diamond, 2009). Na Obrázku 1 jsou uvedeny jednotlivé proměnné, které společně vytváří gender a sexuální orientaci

Obrázek 1: Intervenující proměnné vzniku sexuální orientace (Vytvořeno na základě LeVay, 2011)

1.4 Termíny pojící se k sexualitě

Je klíčové neopomenout také další termíny pojící se k sexualitě obecně. Některé termíny však mohou nejen v odborné veřejnosti vyvolávat jisté neporozumění a nejednotnosti jednotlivých termínů. Domníváme se však, že je důležité se nad těmito pojmy pozastavit, jelikož hrají klíčovou roli v tématu této diplomové práce. Jedná se zejména o pojmy pohlavní identita, genderová identita a sexuální identita.

Dle definice Fafejty (2016) je pohlavní identita vrozená a vychází z biologického nastavení, tedy na základě hormonů, anatomie a chromozomů. Pojí se s anglickým slovem *sex*, jež vyjadřuje rozdíly mezi mužem a ženou v oblasti biologie. Janošová (2008) vnímá pohlavní identitu jako nejhlubší součást ženské a mužské identity. Vyjadřuje jej jako emoční souhlas s příslušností k jednomu či druhému rodu a na rozdíl od níže zmíněné identity genderové, pohlavní identitu v průběhu života nelze změnit.

Termín genderová identita vychází z pohlavní identity a je charakterizována přijímáním kulturních a sociálních stereotypů (Fafejta, 2016). Clarke et al. (2010) ji popisují jako subjektivní identifikaci člověka k vlastnímu pohlaví, nebo k sociokulturní klasifikaci. Vypovídá o tom, do jaké míry se naše chování slučuje s „předešnými“ normami pro ženské a mužské pohlaví v dané kultuře. Obecně lze pojem gender vnímat jako velmi složitý fenomén utvářen mnoha faktory, a to zejména biologickými, vlivem prostředí a společností (Lippa, 2009). Mimo jiné se podoba genderového vymezení značně proměňuje, a to v závislosti na historickém a společensko-kulturním kontextu. Anglické slovo *gender* je v českém jazyce označeno jako rod a v souvislosti s genderem hovoříme o femininitě a maskulinitě (Janošová, 2008).

Co se však týče Hartla a Hartlové (2010, 212), považují sexuální identitu a identitu genderovou za totožný pojem. Je charakterizován jako „*výchovou předávané pojetí sebe samého jako muže nebo ženy*“. Doplnují také, že pohlavní identita nepodmiňuje genderové chování. V jejich slovníku je mimo jiné i sexuální identita definována jako identita genderová. Zde se tedy můžeme setkat s jistými termínovými nesrovnalostmi.

Dalším důležitým pojmem je sexuální identita, která vychází ze sexuální orientace. Jedinec tak může na psychické rovině cítit ztotožnění s širší sociální skupinou lidí stejné orientace (Fafejta, 2006). Dalším termínem, který se neodmyslitelně pojí k sexuální identitě, především k jejímu formování, je *coming out*. Tomuto tématu je věnována celá podkapitola v kapitole Asexualita.

2 ASEXUALITA

V této kapitole se nyní věnujeme ústřednímu tématu práce, kterým je asexualita. Na následujících stranách propojíme poznatky z předešlé kapitoly o sexualitě do podoby již konkrétní sexuální minority. Nastíníme komplikovanost definice asexuality, poté budeme věnovat pozornost možným prediktorům, historickému hledisku či prevalenci. V posledních podkapitolách se budeme zabývat již zmíněným coming outem a podobou partnerských vztahů. Jelikož asexualita neznačí jakýsi jeden prototyp chování a jednání, jedna podkapitola bude věnována spektru asexuality, kde si představíme jednotlivé termíny.

Ještě před samotnou definicí a dalšími tématy s asexualitou propojené, bych ráda podotkla význam anglického slova *asexuality*, se kterým se pojí dva významy. Jedním z nich je asexualita ve smyslu, ve kterém je popisován v této práci, a tedy jako asexuální orientace. S tímto slovem se však pojí i další význam a tím je nepohlavní, tzv. asexuální rozmnožování. Domníváme se, že v českém překladu to může způsobovat lehké nedorozumění. K užívání slova asexuality ve smyslu nepohlavního rozmnožování hojně dochází v knize Červená královna. Zde autor Ridley (2017) hovoří o dosáhnutí asexuality. Bez dalšího vysvětlení či nezahrnutí do kontextu může tento výrok způsobit nesoulad.

2.1 Definice

I když se v mnohých odborných publikacích hovoří o asexualitě jako o sexuální orientaci charakterizovanou nedostatkem sexuální přitažlivosti (Bogaert, 2012), či nedostatek sexuální touhy (Prause & Graham, 2007), Decker (2015) ve své knize zmiňuje, že někteří asexuálové upřednostňují asexualitu vysvětlenou jako nedostatek sexuální orientace. V české odborné literatuře se setkáváme s definicí asexuálů jako osob, „*které mají velice nízkou nebo žádnou potřebu sexu, nebo pro ně není příliš důležitý*“ (Sloboda, 2016, 52). Objevují se však i naprosto odlišné názory upřednostňující klasifikaci asexuality jako sexuální dysfunkci, například poruchu snížené sexuální touhy (HSDD) definovanou dle DSM-IV, nebo nedostatek či ztráta sexuální žádostivosti dle MKN-10. HSDD je charakterizována jako přetrvávající či opakující se nedostatek nebo absence sexuálních fantazií a touhy po sexuální aktivitě. S touto dysfunkcí se však pojí způsobené interpersonální obtíže a prožívání úzkosti (American Psychiatric Association, 2013), čímž

vznikají problémy s touto klasifikací. Pouze malé procento asexuálních jedinců pociťuje psychické obtíže pociťované v důsledku jejich asexuality. DSM-IV však také zmiňuje, že tyto prožívané psychické obtíže způsobené dysfunkcí následně mohou zahrnovat vztahové problémy, které však již asexuální jedinci pociťovat mohou (Brotto et al., 2010). Kromě výše zmíněných názorů a postojů může být na asexualitu nahlíženo na jakousi úchylku, z důvodu popření lidské přirozené sexuality, která je spojená s plozením a předáváním genů. Tento proces může být považován za základ tvořící člověka (Osterwald, 2017).

Objevují se také názory, že asexualita je výsledkem prožitého předchozího sexuálního traumatu. Kim (2011) ve své studii uvádí fakt, že opravdu někteří asexuálové přiznávají možný vliv negativních zážitků z dětství. Zároveň však dodávají, že příčina pro ně není důležitá a momentální stav nechtějí měnit. V neposlední řadě může být pohlíženo na asexualitu jako na jakousi „mezistanici“ na cestě k jiné sexuální orientaci (Robbins et al., 2015). V této diplomové práci však vycházíme z teorie, že se jedná o sexuální orientaci a nepohlížíme na ni, jako na něco patologického. Cílem práce tedy není pátrat po otázce „Proč“.

Jak již bylo nastíněno v předchozím odstavci, lidé identifikující se jako asexuálové považují sex za něco, co nepotřebují, neužívají si a také sami nechtějí, aby byl součástí jejich vztahu. Asexualita není žádná přechodná fáze, ani jakési dozrávání do bodu sexuality (Decker, 2014).

Z předešlé kapitoly o přitažlivosti vyplývá, že absence sexuální přitažlivosti neznačí absenci přitažlivosti romantické. Jestliže hovoříme o již zmíněné absenci romantické přitažlivosti, popisujeme ji termínem aromantismus. Decker (2015) nastiňuje, že aromantik sám sebe může popsat jako někoho, kdo: nemá žádný romantický drive, nenalézá nikoho atraktivního v romantickém smyslu, preferuje život single, je spokojený s blízkým přátelstvím, neužívá si partnerský život, pociťuje obecný romantický zájem, ale bez nalezení někoho, s kým chce reálný romantický vztah. Kromě tohoto pojmu AVEN (2009) zmiňuje další formy romantické přitažlivosti vztahující se k druhé osobě, a těmi jsou heteroromantismus (romantická přitažlivost k opačnému pohlaví), homoromantismus (stejně pohlaví), biromantismus (obě pohlaví) a panromantismus (pohlaví zde není určující faktor). Tato specifikace je používána především lidmi identifikujícími se na asexuálním spektru, avšak i u majoritní skupiny heterosexuálů či homosexuálů se lze s tímto upřesněním setkat. Z výše zmíněného tedy vyplývá, že asexuálové nejsou vždy a pouze aromantici. Zároveň aromantici mohou být jedinci identifikující se jako homosexuálové, bisexuálové

apod. Kennon (2021), který dělí orientaci na romantickou a sexuální také zmiňuje, že západní představa explicitně vnímá tyto dvě orientace dohromady. Velmi vzácně se tedy objevují v literatuře či médiích odděleně. Decker (2015) také upozorňuje, že aromantický vztah není nutně méně intenzivní či ne tak důležitý jako vztah romantický. Značí to pouze to, že jedinci žijící v takovémto vztahu jej nedefinují jako romantický.

Již bylo také zmíněno, že součástí sexuality je sexuální vzrušení. Co se týče asexuality, opět je nutné zdůraznit, že v souvislosti s asexualitou nehovoříme o naprosté absenci sexuálního vzrušení, ani o absenci sexuální touhy (Bogaert, 2012). Výzkum Brotto et al. (2010) ukázal, že asexuálové nemusí mít nutně sníženou touhu po sexuální aktivitě, ale čistě sníženou touhu po sexuální aktivitě s ostatními. Jestliže hovoříme o masturbaci, výzkum Yule et al. (2014) prokázal, že i když asexuální jedinci masturbují měsíčně méně než jedinci sexuální či jedinci splňující kritéria pro HSDD, rozhodně se nejedná o 100% odpověď všech asexuálů. Dále také asexuální jedinci, konkrétně 40 % uváděli, že nikdy neměli žádnou sexuální fantazii v porovnání se sexuální skupinou. Předpokládá se, že asexuálové masturbují pro fyzické potěšení nebo uvolnění napětí bez použití fantazie (Brotto et al., 2010; Yule et al., 2014). Dle výpovědí některých asexuálů je masturbace motivována fyzickými potřebami připodobňující něco svědivého, co potřebuje být poškrabáno, než aby se jednalo o sexuální vzrušení (Brotto et al., 2010).

2.2 Prediktory

Co se týče prediktorů asexuality, dle výzkumů mohou biologické faktory patřit mezi prediktory, a to zejména pozdní menarché, nižší vzrůst a zdravotní problémy. Kromě nižšího vzrůstu byla zjištěna také souvislost mezi asexualitou a nižší váhou (Bogaert, 2004). Další novější výzkum ukázal spojitost mezi některými osobnostními vlastnostmi a asexuální orientací. Jednalo se především o sníženou extraverci, sentimentalitu a závislost na ostatních v porovnání s ostatními sexuálními orientacemi (Bogaerta et al., 2017). Dalšími zjištěnými faktory byl gender, víra, nižší vzdělání, nižší socioekonomický status, méně sexuálních partnerů (Bogaert, 2004) a také byla zjištěna vyšší úroveň depresivity a úzkosti společně s nižší úrovní sebevědomí (Yule et al., 2013). Neopomenutelným prediktorem je také pohlaví, které poukazuje na signifikantní zastoupení žen (Bogaert, 2004). Nesmíme však opomenout, že na vzniku sexuální orientace se podílí mnoho procesů. Je také důležité si uvědomit, že asexualita neznačí citové či fyzické zakrnění, jak by mohlo z některých informací vyplývat (Decker, 2015).

2.3 Historie

Asexualita se do veřejného prostoru a povědomí dostala především kolem roku 2001 na základě založení webové platformy AVEN (Asexual Visibility and Education Network), která bude více zmíněna v kapitole Asexualita ve společnosti. S asexualitou jako konceptem se však můžeme setkat již v 19. století. Již Kinsey et al. (1948) si na základě provedeného výzkumu všimli, že ne všichni se pohybují na Kinseyho škále od „exkluzivní heterosexuality“ do „exkluzivní homosexuality“, a proto vytvořili kategorii popsanou jako „bez socio-sexuálních kontaktů nebo reakcí“ označenou jako kategorií X. Lidé spadající do této kategorie byli popsáni jako ti, kteří nereagují na heterosexuální ani homosexuální stimuly a kteří nemají fyzický kontakt s jedinci ani jednoho pohlaví, při které je zjevná reakce. Výsledky studie ukázaly, že více žen, nežli mužů se řadilo do této kategorie X.

Co se týče samotného použití slova asexualita, zasloužila se o to Johnsonová, která použila dopisy psané asexuálními ženami do ženských časopisů. Definovala asexualitu jako *„muže a ženy, kteří navzdory svému fyzickému nebo emocionálnímu stavu, sexuální historii, vztahovému statusu či ideologické orientaci, rozhodli, že se nebudou angažovat v sexuálních vztazích, a proto se rozhodli, že se nebudou angažovat v sexuální aktivitě“* (Johnson, 1977, 99 in Van Houdenhove et al., 2013). Johnson také rozlišovala ženy autoerotické a asexuální. Zatímco asexuální ženy se vyznačovaly nulovou sexuální touhou, autoerotické ženy tuto sexuální touhu pociťovaly, avšak preferovaly uspokojení sebe samou. Můžeme se tedy setkat s prvními zmínkami o asexualitě již v tomto roce 1977 a také s vyjádřenými poznatky, že společnost tyto ženy ignoruje či popírá (Johnson, 1977 in Van Houdenhove et al., 2013). I když již Storms se v roce 1979 zmínil o asexualitě jako o čtvrté sexuální orientaci (in Van Houdenhove et al., 2013), Pinto (2014) stále upozorňuje na to, že se jedná o jednu z nejvíce neprobádaných, nepochopených a nezastoupených sexualit 21. století.

2.4 Spektrum asexuality

Jak už vyplývá ze všech výše popsaných charakteristik, asexualitu nelze vnímat jako jeden určitý prototyp, který je vlastní všem, kdo se pod tímto termínem identifikuje. Je nutné nahlížet na asexualitu jako na spektrum, ve kterém si každý najde své místo, které mu svou specifikací vyhovuje nejvíce. Carrigan (2011) rozlišuje a dělí asexuály dle jejich otevřenosti vůči sexuální aktivitě, a to konkrétně na sex-pozitivní, sex-neutrální, anti-sex, Již z těchto názvů lze odvodit postoj a smýšlení jednotlivých asexuálů spadajících do určité skupiny. Za zmínku však stojí sex-averzní či anti-sex, kde lze nalézt velmi různorodé prožitky ve spojitosti s myšlenkou sexu. Může se vyskytovat lehké nepohodlí až po naprostý odpor vůči sexuální aktivitě.

Kromě těchto výše zmíněných se setkáváme s termíny jako demisexuálové a greysexuálové. Decker (2015) o demisexuálech hovoří jako o asexuálech, kteří prožívají sexuální přitažlivost vůči těm, se kterými mají emocionální či romantické pouto. Pasquier (2018) dodává informace o primární a sekundární přitažlivosti. Primární přitažlivost je dle ní založena na prvním dojmu, například vzhledu či vůni. Zatímco sekundární přitažlivost se vyvíjí v průběhu času a vzniká na základě vztahu společně s citovým poutem, který člověk s danou osobou má. Demisexuálové prožívají přitažlivost sekundární.

Jako další je popsána greyasexualita, u níž lidé očekávají vztah, který nezahrnuje sexuální přitažlivost (Carrigan, 2011; Decker, 2015). Grey-asexuálové, nebo také zkráceně Gray-A či Grey-A se nachází někde mezi sexualitou a asexualitou. Lidé takto identifikující běžně neprožívají sexuální přitažlivost, avšak někdy ji prožívat mohou. Také si mohou užívat či toužit po sexu, ale za velmi specifických či omezených okolností (Pasquier, 2018).

2.5 Prevalence

Co se týče prevalence asexuality, nejvíce se uvádí 1 % populace, a to na základě výzkumu Bogaert (2004). Dle výzkumu přesně 1,05 % tvořeno 195 respondenty žijících ve Velké Británii uvedlo, že nikdy necítili sexuální přitažlivosti vůči další osobě. Celkový soubor byl tvořen 18 621 respondenty ve věku od 16 do 59. Další čísla ukazuje studie z roku 2019, která se zabývala sexuálními minoritami v USA a na základě které bylo zjištěno, že 1,7 % ze skupiny sexuálních menšin se identifikuje jako asexuál/ka. Studie získala odpovědi od 1523 respondentů z LGBT komunity, z nichž pouze 19 se identifikovalo jako asexuálních (Rothblum et al., 2019). Procento zastoupení v LGBT komunitě je tedy velmi zavádějící

a budí dojem, že číslo je mnohem menší, než ve skutečnosti je. Je tedy otázkou, o jak velké skupině obyvatelstva ve světovém měřítku vlastně hovoříme. V porovnání s reportem od Wood vydaným ACT Aces Survey Team v roce 2020 bylo získáno 1595 respondentů z celého světa identifikující se v asexuálním spektru. Zastoupení USA bylo 706 respondentů. Jelikož bylo mnoho respondentů ke studiím získáno z online komunit sdružující asexuály, Yule et al. (2015) upozorňují na to, že výsledky mohou být zkreslené, a to z důvodu některých odpovědí na otázky či nezahrnutí respondentů, kteří se na základě nedostatečných informací ještě neidentifikovali. Oproti předešlým výzkumům, Greaves et al. (2017) pojali svůj výzkum zaměřený na hodnoty a postoje na Novém Zélandě jiným směrem a otázka ohledně sexuální orientace byla zadána odlišným způsobem. Ve studii byla položena otevřená otázka, která zněla: Jak byste popsal/a svoji sexuální orientaci. Pouze 0,4 % účastníků vyplnilo přímo asexualitu. Odpovědi jako celibát, či žádný sex nebyly započítány do asexuality. Jejich studie se tedy zaměřila především na sexuální identitu. Jestliže však nahlédneme na komunity asexuálů, počty osob v nich neustále rostou společně s rostoucím povědomím veřejnosti a dle Decker (2015) je mnohem důležitější respekt jejich orientace bez ohledu na zjištěná a uvedená čísla.

Jestliže se zaměříme na zastoupení asexuálních mužů a žen, z výzkumů i z výše zmíněných prediktorů vyplývá větší zastoupení žen (Bogaert, 2004; Brotto et al., 2010; Prause & Graham, 2007; Robbins et al., 2015; Wood, 2020). Průzkum Wood (2020) také odhalil velké zastoupení nonbinárních osob, jehož podíl dosáhl 33 %. Mužů se průzkumu zúčastnilo pouze 41, jehož podíl k celkovému počtu účastníků tvořil 7 %. Je však otázkou, zda procentuální rozložení dle genderu je z důvodu větší prevalence asexuálních žen, či pouze z důvodu otevřenosti o tomto tématu hovořit a zúčastnit se výzkumů. Bogaert (2004) také vyslovil myšlenku, že ženy mají větší pravděpodobnost, že se identifikují jako asexuální kvůli společenskému očekávání, kde jsou muži vnímáni jako více sexuální než ženy. Myslí si také, že ženy neuvádí prožívání sexuální přitažlivosti tak často jako muži, protože si samy nemusí být svým sexuálním vzrušením vědomy.

Co se týče vhodného nástroje, dle kterého by se dala asexualita měřit, setkáváme se s absencí vhodného, a především validního nástroje. Nebralo se například v potaz, že se ve studiích objevovali a odpovídali i lidé, kteří necítí sexuální přitažlivost, avšak neidentifikují sebe sami jako asexuální (Bogaert, 2004). Yule et al. (2015) proto vytvořili 12 položkový dotazník pro měření asexuality, který velmi dobře diferencuje mezi sexuálními asexuály.

2.6 Coming out

S minoritními sexuálními orientacemi i sexuální identitou se pojí slovo *coming out*, jakožto proces rozpoznání atypické sexuální orientace a jejího osvojení (Zvěřina & Weiss, 2001). V České republice se běžně používá toto anglické slovo.

Slovo *coming out* je zkratkou celého termínu „*coming out of the closet*“, doslova tedy vyjít ze skříně. První zmínky pochází ze začátku 20. století, ve kterém však pojem označoval první veřejné vystoupení dívek z vyšších tříd na jejich debutantském večírku. Jednalo se o představení a uvedení dívek do společnosti. Rozlišujeme vnitřní a vnější coming out. Zatímco vnitřní, jak už z označení vyplývá, poukazuje na odhalení identity sám sebe a následné přijetí, vnější coming out je především o sdílení své sexuální identity s ostatními (Tamashiro, 2005). Jestliže hovoříme o vnitřním coming outu, modely vývoje homosexuální identity popisují fázi nazvanou zmatení identity, kdy jedinec vnímá odlišnost od heterosexuálních vrstevníků, avšak nedokáže tyto pocity plně popsat (Orel, 2020). Spočívá také ve zkoumání nově vznikající sexuální identity a následnou adaptaci v heteronormativní společnosti (Rosario et al., 2001). Identifikace asexualit je navíc zkomplikována tím, že se jedná o sexuální orientaci, která není diskutována ve společnosti na stejné úrovni jako orientace homosexuální a informace o ní nejsou zcela rozšířeny. Jedinec tak po nějakou dobu nemusí vědět, zda do nějaké určité „skupiny“ vlastně patří.

Co se týče onálepkování, tzv. *labellingu*, sám sebe za asexuálního, jedinci jej volí především z důvodu popisu této skupiny lidí. Také k nalezení lidí s podobnými zkušenostmi a problémy. Jedinci tak mohou být součástí určité diskuse a porozumět sám sobě i ostatním. Je ale důležité pochopit, že tyto nálepky nejsou stálé a mohou se v průběhu života měnit (Decker, 2015). V rámci dřívějších teorií byl coming out považován za důležitý milník, bez kterého je vývoj nekompletní či nezdravý (Eliason & Schope, 2007). Coming out nebyl však monolitickou zkušeností, a proto někteří autoři dospěli k závěru, že "*coming out nemusí být rozhodující součástí integrace identity a ve skutečnosti může být v rámci asexuální komunity volitelný*" (Robbins et al., 2016).

S přímým odhalením asexualit se také téměř vždy pojí edukace, která je mimo jiné znesnadněna z důvodu domněnek a mýtů pojící se s touto sexuální orientací (Mollet, 2021). Asexuálům jsou také často pokládány otázky ohledně důvodu a příčiny, kdy se rozhodli být asexuální. Jedná se především o lidi, kteří věří, že sexuální orientace je založená na svobodné volbě. Tito lidé poté vnímají, že asexuálové se distancují od něčeho krásného, uspokojivého

a nerozumí tomu, proč se asexuálové vzdali něčeho takového (Decker, 2015). Veřejné přiznání se k asexualitě může být také velmi obtížné především tehdy, kdy je ve společnosti kladen velký důraz na sex a sexualitu (Robbins et al., 2015). Výzkum Lammelové (2012) ukázal, že asexuálové vnímají naši společnost jako přeseexualizovanou a sexualita je nezbytným tématem všedních dnů.

Mnozí asexuálové se zabývají otázkou, proč informaci o jejich asexualitě sdílet, když se neprojevuje žádným zjevným chováním. Proto může být vnější coming out považován za něco nedůležitého a ne rozhodujícího, zejména pro aromantické asexuály, kteří netouží po žádném romantickém vztahu (Robbins et al., 2015). O tom, zda jedinec o své asexualitě promluví či nikoliv rozhodují především jeho osobnostní vlastnosti a individuální přesvědčení. Neznamena to tedy, že by o své orientaci každý asexuál chtěl otevřeně hovořit. Ondrisová et al. (2002) však uvádí fakt, že pro společnosti heterosexistické bez zveřejnění své sexuální orientace je každý člen považován za heterosexuálního a chování je tedy bez rozdílů. Na druhou stranu průzkum ukázal, že méně, než polovina lidí z LGBT komunity ve Velké Británii cítila, že o své sexuální identitě může otevřeně hovořit. Zhruba 14 % transsexuálů, 8 % lesbiček a gayů a 32 % bisexuálů nemluvili o své identitě před svojí rodinou (Bachmann & Gooch, 2018). I když důvodů a faktorů, proč minority nesdílí svoji sexuální orientaci se svými nejbližšími je mnoho, objevuje se ve velké míře strach z odmítnutí a nepochopení (Russell & Fish, 2016).

Co se týče asexuálního hnutí, jedná se spíše o virtuální svět, kde jedinci mohou odhalit jejich identitu, ale zároveň chránit své osobní informace a identifikovat se s nějakou online personou (Decker, 2015).

Wood (2020) v průzkumu ukázala, že velké množství asexuálních lidí experimentovalo s jinými nálepkami před identifikací jako asexuál. Jednalo se zejména o bisexualitu, pansexualitu a polysexualitu.

2.7 Partnerské vztahy

Jak jsme již zmínili v předchozích kapitolách, partnerský vztah není u asexuálů nic neobvyklého a záleží především na jejich romantické orientaci a individuálních preferencích. Mohou se však objevovat těžkosti v líčení jejich asexuality, ve vyjednání dohody o intimním vztahu, nepochopení od partnera a s tím spojený psychický diskomfort (Prause & Graham, 2007; Yule et al., 2013). Mnoho asexuálních romantických žen si je vědomo obtížnosti s nalezením partnera/partnerky a také si mnoho asexuálů není jisto, jak by se nesexuální, avšak romantický vztah lišil od toho, který společnost považuje za blízké přátelství (Van Houdenhove et al., 2015).

Co se týče prožívání asexuality v partnerském vztahu, dle výzkumu Dawson et al. (2016) vyšlo najevo, že mnoho asexuálních jedinců mělo se svým partnerem/partnerkou sexuální styk, i když tento akt nevyžadovali či nepotřebovali. Odůvodnění bylo ve většině případů tlak společnosti, udržení si partnera a potěšení partnera. Decker (2015) však také zmiňuje, že asexuálové mohou sex provozovat ze zvědavosti a považovat to za jakýsi experiment, či mohou oceňovat blízkost, kterou sex přináší do vztahu. Je však běžnější, že asexuální jedinci nejsou vůbec ochotni sex provozovat.

I když „*párový vztah poskytuje jedno z nejhlubších uspokojení lidského života a bez něho by se zdál život prázdný*“ (Buss, 2009, 29), kromě partnerského romantického vztahu lze rozlišovat také jiný, avšak stále velmi vážný a oddaný, který je označován jako *Queer Platonic Relationship*. Lamas (2021) také zmiňuje další termíny, se kterými se můžeme setkat: *Quasiplatonic relationship*, *Quirkyplatonic relationship*, nebo *Qplatonic relationship*. Všechny jej však obecně můžeme označit zkratkou GPR. Tento typ partnerského vztahu je charakterizovaný jako dlouhotrvající a oddaný vztah, jehož základem není romantický cit, ale přesto je tento cit velmi silný a odlišný od toho, který se vyskytuje v přátelství (Decker, 2015). Dále zde není předpoklad sexuálního propletení, i když to není úplně vyloučeno. Vždy záleží na stanovení určitých pravidel, dle kterých budou partneri fungovat. Tento druh vztahu je používán především aromantickými asexuály, ale může jej mít kdokoliv s jakoukoliv sexuální či romantickou orientací (Decker, 2015).

Dalším tématem, které se pojí s tématem partnerských vztahů, je intimita. Definice tohoto pojmu uvádí Hartl a Hartlová (2010, 230) jako „*Důvěrnost, intimita, stav mimořádné vzájemné emoční důvěry a blízkosti, při které může docházet k narušování osobního prostoru bez toho, aby to tomu druhému způsobovalo nepříjemné pocity, zpravidla velmi*

osobní, láskyplný vztah založený na hlubokých znalostech o sobě navzájem a vzájemném pochopení“. Také ji lze považovat za emocionální komunikaci, a to nejen s druhými, ale i se sebou samým (Giddens, 2012). Dle výzkumu Hassebrauck a Fehr (2002) patří intimita společně se shodou, nezávislostí a sexualitou do dimenzí vztahu. I když se můžeme setkat s velmi malou hrstkou názorů, které se přiklání k jakémusi nedostatku intimity u asexuálních jedinců, Dawson et al. (2016) na základě výzkumů poukázali na to, že asexuálové prožívají plnohodnotné zážitky v intimním životě.

Co tedy znamená intimita pro asexuály a jak ji projevují? Nejvíce zmiňovanou formou intimity bylo ve studii Dawson et al. (2016) přátelství. Důležitá však byla také fyzická dimenze, a to ve formě objetí, držení se za ruce či líbání. Asexuální jedinci považují blízkost za velmi důležitou, i když ne v sexuálním podtextu.

3 PSYCHICKÉ PROCESY A SOCIÁLNÍ VLVIV

Podstatným tématem, které je touto prací provázeno, je psychické prožívání v souvislosti se sociálními vlivy. Proto bude této problematice věnována celá kapitola. Budou zde zmíněny důležité definice, jak z oblasti obecné psychologie, tak z psychologie sociální.

3.1 Prožívání

Vzhledem k tomu, že termín prožívání je ústředním tématem naší diplomové práce, je nutné jej definovat a popsat. Dle Hartla a Hartlové (2010, 452) je prožívání popsáno jako *„psychický jev charakterizovaný emocionálně zabarveným proudem vědomí každého více či méně uvědomovaného duševního obsahu a pojmového myšlení“*. Zdůrazňují také, že se jedná o velice individuální a těžce sdělitelný fenomén. Plháková (2004) považuje prožívání za základní psychický proces, který v sobě zahrnuje nepřetržitý tok psychických zážitků. Dále je tvořeno třemi základními složkami, kterými jsou: rozum, cit a vůle. Jednotlivé složky mohou v různých situacích vystupovat a tím uvádět ostatní do pozadí. Vasil'ůk (1991) dále dodává, že dvě hlavní funkce prožívání jsou vnímání a osobnostní změny. Proces prožívání popisuje na příkladu: *„Jestliže se obáváme, zda blízký přítel „překoná“ zážitek ztráty milovaného člověka, nepochybujeme o jeho schopnosti trpět či cítit bolest, avšak obáváme se o zcela něco jiného – jak se dotyčnému podaří překonat utrpení, vyjít z krize a znovu získat duševní rovnováhu, zkrátka psychicky zvládnout situaci. Hovoříme tedy o aktivním vnitřním procesu, který skutečně proměňuje psychickou situaci“* (Vasil'ůk, 1991, 20).

Plháková (2004) dále rozlišuje dvě dimenze prožívání, kterými jsou dimenze vztahová a dimenze časová. Vztahová dimenze v sobě zahrnuje citové vazby k jednotlivcům, či celým skupinám. Člověk je zde vnímán jako sociální bytost, které vztah k ostatním pomáhá k empatii a prožívání událostí ostatních. Co se týče dimenze časové, ta zdůrazňuje myšlenky na minulost a budoucnost v přítomném okamžiku.

Pokud jde o historické ukotvení, z důvodu velmi obtížného zachycení a objektivního posouzení, behavioristický směr se distancoval od prožívání a soustředil se především na projevy chování, které jsou lépe uchopitelné. Víme však, že humanistické směry navracejí prožívání zpět do ústředních témat psychologie. Důležitým postupem, jak prožívání uchopit

a dále se jím zabývat, je introspekce. Jedná se o psychologickou metodu založenou na sbírání poznatků o prožívání (Heller, 2006).

Veškeré prožívání v sobě zahrnuje citovou komponentu, která však může být méně, či více zřetelná. Plháková (2004, 399) popisuje city jako „*zřetelně emoční prožitky svébytné kvality, které označujeme slovy radost, smutek, hněv, zoufalství, rozhořčení atd.*“. Zdůrazňuje také, že většina komplexních citů vzniká a vyvíjí se v rámci citových vztahů k druhým lidem, či k sobě samému.

3.2 Já a společnost

Socializace je popsána jako proces „*osvojování si způsobů jednání, seznamování se s kulturním prostředím, osvojování si společenských norem a přizpůsobování se společenskému životu*“ (Masaryk, 2010, 65).

Co se týče identity, která s pojmy jako kultura a socializace neodmyslitelně souvisí, můžeme ji vnímat dvěma způsoby, a to v podobě identity osobní a sociální. Identitou na individuální úrovni se začal zabývat William James již v roce 1890. Vycházel z myšlenky, že jestliže člověk přemýšlí o sobě samém, existují jakési 2 aspekty – Já, který rozmýšlím, kde Já je subjektem a Já, o kterém je rozmýšleno, tedy Já objektem. Identita je v jeho práci jakýmsi průsečíkem sebepoznání a poznání sebe ostatními (Masaryk, 2010).

Sociální identita definuje a hodnotí jedincovo sebepojetí a následně určuje, jakým způsobem bude vnímán okolím (Hogg, 2016). Jedná se tedy o Já, které prezentujeme lidem a vytváříme dojem o tom, kým jsme. Můžeme se však setkat s tím, že sociální identita nekoresponduje s vlastním sebepojetím. Tedy to, jak představujeme okolí sami sebe nemusí nutně znamenat, že se za takové opravdu považujeme (Masaryk, 2010). Sebpoejetí lze definovat jako představu o vlastní osobě, vědomí o svých schopnostech, která obsahuje hodnotící a popisnou dimenzi (Hartl & Hartlová, 2010). Sociální identita také obsahuje dvě důležité vlastnosti: kontinuitu a kontrast. Kontinuita nám určuje stabilitu některých důležitých rysů naší osobnosti i přes nevyhnutelný vývoj a změnu. Vlastnost kontrastu vymezuje odlišnost naší sociální identity vůči ostatním (Larsen & Buss, 2014).

Nakonečný (2020) zmiňuje reálné a ideální sebe-já. Zatímco reálné sebe-já odkazuje ke skutečnému vnímání nás samých, jací opravdu jsme, ideální sebe-já symbolizuje jakési přání, tedy přesvědčení o tom, jakým by se rád stal. Míra akceptování sebe samého pak

závisí na tom, jaký rozdíl je mezi reálným a ideálním sebe-já. Dále na něj navazují další psychologicky významné souvislosti, jako sebevědomí, sociální aktivita či životní aspirace.

Werhová a Mayerová (2008, in Nakonečný, 2020) zmiňují pojem aktivace sebejá, který v sobě zahrnuje procesy evalvace (udržování a získávání sebepojetí) a devalvace (vyhýbání se ohrožení, snižování našeho sebepojetí) sebejá. Zkráceně hovoříme o situacích, které dávají příležitost získání uznání, obdiv či úctu, avšak na druhé straně také situace vyvolávající odpor, odmítání či nesouhlas. Zdroje aktivace sebejá lze dělit na chronické a dočasné. Do chronických řadíme životní úlohy, kulturní kontext, veřejné a odlišné znaky vlastní osoby. Co se týče dočasných, hovoříme o znacích hodnosti a nápadnosti, zdůraznění odlišnosti, nálady či chování.

Osobnost i sebepojetí vzniká a vyvíjí se díky interakci jedince s okolím. Neodmyslitelný vliv na něj má především rodinné prostředí, které poskytuje nejen první zkušenost s druhými lidmi, ale také zkušenost se samotným hodnocením (Balcar, 1991). Pro vytváření identity je důležité vědomí rodinné identity, sounáležitosti s rodiči (Vágnerová, 2012), rodinná blízkost a mezigenerační vztahy, při nichž se dítě učí činností nápodobou (Smékal et al., 2004).

3.3 Vnější prostředí a sociální skupiny

Bronfenbrenner (1979) rozdělil vnější prostředí jedince do tzv. bioekologického systému. Tento model představuje vnější vlivy zahrnující časovou proměnu, ve kterých se osobnost vyvíjí a formuje. Jedná se o systémy:

- **Makrosystém** – jedná se o názory, hodnoty a zvyky dané společností, které obsahují jazyk a způsoby chování. Makrosystém však tvoří také média, které tyto společenské hodnoty představují. Mimo jiné je ovlivněn dobou, ve které se jedinec nachází.
- **Exosystém** – ovlivňuje jedince nepřímo, a to pomocí organizací, ve kterých však jedinec nemusí figurovat či být v přímém kontaktu.
- **Mezosystém** – tvoří jej vztahy a spojení mezi mikrosystémy.
- **Mikrosystém** – tato kategorie v sobě zahrnuje osobní kontakt s lidmi. Patří sem zejména rodina, vrstevníci a také malé sociální skupiny.

Sociální identita je více spjatá se skupinovými procesy a pojmy jako jsou skupinová solidarita, in-group bias, konformita, meziskupinová diskriminace apod. Teorie sociální identity říká, že individuální psychické procesy se mění v rámci skupiny, které jsme členem. Samotné členství ve skupině je důležitým aspektem obrazu sebe samého (Hogg, 2016). Lidé se snaží o pozitivní sociální identitu především z důvodu získání pozitivního sebeobrazu, který je právě se sociální identitou provázaný (Masaryk, 2010).

Sociální integrace se vztahuje k celkové úrovni zapojení do neformálních sociálních vztahů, jako je například manželský partner, a do formálních sociálních vztahů, jako jsou vztahy s náboženskými institucemi a dobrovolnickými organizacemi. Kvalita vztahů zahrnuje pozitivní aspekty vztahů, jako je emocionální podpora poskytovaná významnými osobami, a napjaté aspekty vztahů, jako jsou konflikty a stres (Slaměník & Výrost, 2001).

3.4 Norma a stereotypy

V průběhu života si člověk vytváří určitá pravidla a normy, kterými se řídí. Považuje je za společensky správné, prospěšné (Fischer & Škoda, 2009) a ovlivňuje společnost jako celek i jednotlivce uvnitř (Compton & Shim, 2015). Normy se liší dle kultur, subkultur, ale jsou také závislé na psychosociální jedinečnosti osoby společně s dalšími sociálními faktory. Tento fakt ústí v situace, kdy jsou stejné situace hodnoceny dle různých skupin obyvatel odlišně. Dostáváme se tak k otázce: Co je normální? Na tuto otázku je velmi obtížné odpovědět. „*Norma je sice obecně hodnotící kritérium pro to, co je v konkrétním případě běžné (normální) a co nežádoucí (abnormální, deviantní), jedná se však o značně subjektivní proměnnou, jejíž hranice se v průběhu společenského vývoje může měnit a posouvat*“ (Fischer & Škoda, 2009, 20).

Hranice normality může být tedy hodnocena dle mnoha kritérií, tolerance se může zvyšovat i snižovat, a velkým faktorem je zde dynamika společně s procesy uvnitř společnosti. Dle sociokulturního hlediska se za normalitu považuje to, co je v kultuře obvyklé. Zde můžeme odhalovat různou míru tolerance k určitým odchýlkám od normy (Fischer & Škoda, 2009). Z těchto norem vyplývají názory, předsudky a stereotypy lišící se společnost od společnosti (Compton & Shim, 2015).

Allport et al. (2004) definuje stereotyp jako silné přesvědčení, jehož funkcí je ospravedlnění našeho chování či postojů. Stereotyp lze chápat jako nástroj, který nám pomáhá odůvodnit naše jednání, kategoricky přijímat, či odmítat nějaké skupiny, ale zároveň nám pomáhá třídit a vybírat informace pro lepší přehlednost a nekomplikovanost. Hnilica (2010) popisuje stereotypy jako paměťová schémata obsahující informace o attributech určité kategorie. Pod kategorií si lze představit sociální skupiny a atributy značící naše přesvědčení. Důležité je si uvědomit, že stereotypy vznikají na generalizaci, tedy připisování určité vlastnosti celé skupiny na základě zkušeností jen s několika členy.

Často tyto stereotypy zdůrazňují ty největší rozdíly mezi skupinami, jelikož mnohé informace bývají zveličené až přehnané. Hrozba stereotypů je nebezpečná zejména u té populace či skupiny, která je diskriminována, či má špatnou pověst. Právě toto negativní hodnocení má vliv na sebevědomí členů (Vecci & Želinský, 2019), či pocit méněcennosti spojený se skupinovou příslušností. Tyto pocity mohou vést k tendenci nehlásit příslušnost k určité skupině (Nakonečný, 2020). S tímto se můžeme setkat zejména u etnik, například u romské menšiny. Ne všichni jedinci sdílejí svoji etnickou identitu a s ní pocit sounáležitosti se všemi Romy (Hirt, 2006).

3.5 Psychické obtíže spojeny se sociálními vlivy

Na příčinu duševních poruch a obtíží musíme nahlížet jako na velmi komplexní a komplikovaný proces, který může být velmi individuální a mnohdy nejsou zcela objasněny veškeré působící proměnné. Toto komplexní pojetí v sobě zahrnuje stránku biologickou, psychickou, přesahovou a také sociální, která je v této podkapitole klíčová. Tato sociální stránka obsahuje užší sociální rovinu tvořenou blízkou rodinou a přáteli. Dále ji pak tvoří širší sociální rovina představující kolegy, členy komunity, ale i společnost a lidstvo jako celek. Všechny výše zmíněné roviny jsou neoddělitelné a vzájemně interakčně propojené (Orel, 2020).

Sociální faktory mají velký vliv na průběh života, vývoj, socializaci a mnoho dalších. Většina aspektů psychických obtíží a psychické pohody jsou ovlivněny právě sociálními faktory, mezi které lze řadit pohlaví, sociální třídu, etnicitu a také sociální instituce (Mechanic & McAlpine, 2002). Kromě výše zmíněných je také ovlivněno riziko poruch spojených s užíváním návykových látek (Compton & Shim, 2015).

Kritické období pro mentální zdraví je především období adolescence. Mnoho duševních obtíží se objevuje právě v této fázi života, a to zejména poruchy nálady a úzkosti. (Kessler et al., 2005). V tomto věku se mladistvý vypořádává s mnoha životními otázkami, mezi které patří otázka „Kdo vlastně jsem?“. S touto otázkou se pojí problém s hledáním identity. Jedinec se nachází v určité společnosti a kultuře, ve které se dle kulturních vzorců očekává jisté chování. Jestliže jeho identita není v souladu s jakýmsi očekáváním společnosti, může se objevit krize identity (Nakonečný, 2020).

Pojem kladné sebehodnocení propojuje témata sociálních vlivů a psychických obtíží. Sebehodnocení značí hodnotící složku sebepojetí a odkazuje k tomu, jak člověk hodnotí sebe samého. Pojednává také o souboru kladných a negativních emocí. Sebehodnocení je ovlivněno tím, jak nás vnímají a hodnotí ostatní lidé (Baumeister et al., 2003). Křivohlavý (2009) poukazuje na fakt, že nízké sebehodnocení má vliv na naše psychické zdraví, a to zejména na pociťování úzkosti, neurotické chování, pocitu nedostatečnosti či psychosomatická onemocnění. Compton a Shim (2015) se domnívají, že sociální determinanty duševního zdraví uplatňují své účinky v širším měřítku na úrovni společnosti, a proto je lze neúčinněji řešit prostřednictvím změn ve veřejných a sociálních politikách norem. Výzkum Sowislo a Orth (2013) ukázal, že nízké sebehodnocení může hrát velkou roli při rozvoji mentálních onemocnění a významně přispívá k výskytu deprese. Sebehodnocení je dlouhodobý proces, který má počátky v dětství a pokračuje po celý život. To, jak hodnotíme sami sebe záleží především na vztahu k sociálnímu okolí (Křivohlavý, 2009).

4 ASEXUALITA V SOUVISLOSTI S OKOLÍM

V této kapitole se zabývám propojením již získaných znalostí a informací z oborů sexuální, sociální a klinické psychologie a zaměřuji se již na konkrétní témata asexuality a jejím místem v majoritní společnosti. Je důležité na začátek zmínit pojem allonormativita, který pojednává o předpokladu, že všichni lidé prožívají sexuální přitažlivost vůči druhým lidem. V rozhovorech i článcích je tedy často používáno označení allosexuálové, které značí všechny, kdo nejsou asexuální (Kennon, 2021).

4.1 Proces šíření povědomí ve společnosti

Jak už bylo popsáno v kapitole o historii, zhruba od roku 2001 je téma asexuality více diskutováno, zejména po roce 2004, kdy Bogaert opět uvedl asexualitu do vědeckého světa a zkoumání. O povědomí veřejnosti, zejména v online prostoru, se zasloužila webová platforma AVEN (dostupná z asexuality.org), jehož zkratka je tvořena anglickými slovy *Asexuality Visibility and Education Network*. Tato webová platforma byla založena právě v roce 2001 a jak již z názvu vyplývá, zabývá se především viditelností a vzděláváním. Slouží také jako bezpečné prostředí pro asexuály a místo pro sdílení jejich příběhů, zkušeností či rad. Mimo jiné však poskytuje také prostor pro diskusi na témata související s asexualitou. Web AVEN však zdaleka neslouží pouze pro asexuály, ale také pro jejich rodinu, blízké či širokou veřejnost (AVEN). Co se týče informovanosti české veřejnosti a možnosti edukace na téma asexuality, budu se těmito tématy podrobněji zabývat v kapitole Povědomí české veřejnosti.

Za posledních 20 let se online komunity asexuálů velmi rozšířily přes sociální média, zejména Facebook, Tumblr, Instagram a jiné. Celkově můžeme hodnotit velký přínos informačních technologií pro získávání informací o asexualitě (Lammelová, 2012; Wood, 2020). S větším povědomím se také pojí medializace tohoto tématu skrze televizní seriály či pořady, jako například *BoJack Horseman*, *Game of Thrones*, *The Big Bang Theory* a další. S asexuálními postavami se můžeme setkat také v knihách a komiksových příbězích, o což se zasloužili především nezávislé nakladatelství a e-publishing. Dosavadní literatura zahrnovala asexuální postavy, jejíž orientace nebyla explicitně identifikována, nebo tyto

postavy byly prezentovány pouze jako aromantičtí asexuálové (Kennon, 2021). Z předešlých kapitol však již víme, že takovéto propojení romantické a sexuální přitažlivosti v souvislosti s asexuály, jakožto obecný vzor je velmi zjednodušující a vede k misprezentaci reality a vytvoření stereotypů. V posledních letech však můžeme pozorovat vývoj a větší reprezentaci romantických orientací v literatuře pro mladé a dospívající. Co se týče dalšího vnímání společnosti, velmi často jsou jedinci nejevící zájem o sex prezentováni jako nenormální, rozbití, hluboce poškození lidé či roboti. Velmi často jsou v literatuře či filmech „zachráněni“ a napraveni lidským citem a vztahem. Poukazuje se tak na to, že se jedná o něco nelidského a zvláštního, co odlišuje asexuály od průměrného člověka a musí být změněno (Decker, 2015).

4.2 (A)sexualita v literatuře

Celkově musí mládež, zejména v období dospívání, čelit tlaku společnosti na sexualitu (Kennon, 2021), jelikož dle jakési sociální normy má každý člověk zájem o sex, v případě že není starý či nemocný. Jestliže se zaměříme na literaturu a na dospívající postavy v ní, snaží se vyřešit téměř všechny aspekty lidské sexuality od otázky sexuální orientace a zda mít sex, přes problémy se sexuálním životem až po masturbaci a orgasmus. Pro mnoho postav v literatuře pro mládež představuje prožívání sexuality jakýsi přechodový rituál definující přechod z dětství do dospělosti (Trites, 2000). Obecně však pocit sexuální přitažlivosti není hranicí, kterou musí každý překročit, aby s ním bylo zacházeno jako s dospělým a také by se dospělost neměla měřit dle vyhledávání či přijímání sexuální aktivity (Decker, 2015). Bohužel v literatuře, kterou se může mládež inspirovat a fungovat jako určitý vzor, se velmi zřídka objevuje postava, která se se svojí sexualitou přestane trápit či ji vůbec nezajímá. Někde může být sexualita vnímána jako něco mocného, co může zranit (Trites, 2000). Stále se však potýkáme s tvrzením, že pokud člověk nemá sexuální zájem, nemá s ním zároveň dospělý život (Decker, 2015).

Kennon (2021) konstatuje, že i když některé z allonormativních představ stále přetrvávají, fikce pro mladé a dospívající nabízí jistý potenciál pro zpochybňování těchto allosexuálních systémů a pro potvrzení asexuality, jakožto legitimní a respektované orientace. Neustále však existují různé fiktivní postavy v průběhu historie, které ztěžují pochopení asexuality a její přijetí společností. Ty mají za následek mylné představy o reálném obrazu asexuality, jako o odchylce, která se musí napravit, či jako následek hormonální nerovnováhy. Osterwald (2017) zmiňuje, že je důležité v literatuře a filmu

prohloubit skutečné informace a představit více asexuálních postav bez jakýchkoli zjednodušujících stereotypů. Do té doby bude asexualita považována za neduh, který je nutno léčit. Osobně se domníváme, že literatura je stále silným nástrojem, jak povědomí šířit, zejména u mladistvých, a s její pomocí normalizovat nejen téma asexuality.

4.3 Duševní prožívání asexuálů ve spojitosti se sociálním vlivem

Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, sociální skupiny a obecně lidé kolem nás mají neodmyslitelný vliv na naše prožívání a chování. Člověk hodnotí sám sebe v rámci určité sociální normy a posuzuje, zda do této škatulky zapadá, či nikoliv. Při zhodnocení našich citů jako něčeho, co nevyhovuje této uměle vytvořené sociální normě kolem nás, můžeme pociťovat, že je s námi něco jinak, něco špatně, co je nutné změnit (Tiefer, 2004).

Jestliže zkraje budeme hovořit o vlivu společnosti na LGBT komunitu, Greenwood a Gruskin (2007) upozornili na zvýšenou konzumaci alkoholu a cigaret, která může částečně souviset se stále probíhající diskriminací. Dále se objevuje vysoká míra úzkosti, náladovosti a další poruchy zejména u osob identifikující se jako bisexuální (Pakula et al., 2016). Co se týče konkrétně asexuální menšiny, předpokládalo se, že nejsou vystaveni veřejnému souzení kvůli nepřiměřené pozornosti a zkoumání (Bogaert, 2004). Výzkumy však naznačily, že i asexuálové se setkávají s negativními předsudky či zaujatostí a mohou se potýkat s tlakem, aby se přizpůsobili něčemu všeobecnému (Prause & Graham, 2007). Holleb (2019) zmiňuje pojmy jako *aphobia* a *acephobia*, jakožto specificky zaměřená *queerphobia*. Dále bylo také zjištěno, že heterosexuální jedinci vnímají asexuály méně příznivě než jiné sexuální menšiny či heterosexuály. Velmi znepokojující je zjištění, že asexuálové jsou vnímáni jako méně lidská a postrádající lidskou přirozenost (MacInnis & Hodson, 2012). Asexuálové jsou tedy ohroženi stejným násilím, diskriminací, zneužíváním či patologizací jako ostatní spadající do skupiny queer. Mnoho queer lidí však předpokládá, že asexuálové nezažívají útlak především z důvodu jejich „neviditelnosti“, jak už zmiňoval Bogaert. I když se asexuálové setkávají s negativními projevy a reakcemi, je stále otázkou, zda tyto výzvy, kterým by mohl být člověk potencionálně vystaven, má vliv na jeho coming out.

Často se asexuálové setkávají s jakýmsi mikroagresivními poznámkami, které poukazují na nevíru či podezření, že asexualita není reálná. Jedná se především o věty typu „Nevíš, o co přicházíš“, „Byl/a si nějak zneužit/a v minulosti? Možná to je jenom strach“ (Kennon, 2021). Nejvíce typická poznámka vůči asexuálům je především „Až najdeš tu

pravou/ toho pravého, se kterými se také budou pojit sexuální city a hodnoty“. Takto neustále předhazovaná poznámka dává asexuálním jedincům pocit nezralosti (Decker, 2015).

Co se týče psychických problémů, které mohou asexuálové pociťovat, výzkum Lyons et al. (2022) zabývající se sebevražednými myšlenkami a pokusy mezi lidmi LGBTQA+ v Austrálii starší 18 let zjistili, že 37 % z nich někdy pociťovalo sebevražedné myšlenky a 3,9 % v posledních 12 měsících přiznalo pokus o sebevraždu. Jestliže se zaměříme na sebevražedné myšlenky, zde byla pravděpodobnost vyšší u těch jedinců, kteří se identifikovali jako queer, nebo se cítili sociálně či nespravedlivě vyloučení kvůli své sexuální orientaci. Respondenti, kteří měli vážný vztah, cítili se být přijati v rodině, v práci a také se cítili být součástí LGBTQA+ komunity, se vyznačovali nižším výskytem těchto sebevražedných myšlenek. Rothblum et al. (2019) také ukázali, že jedinci identifikující se jako asexuálové se potýkali s pocity úzkosti a osamělosti. Na druhou stranu také konstatovali, že při studiu na vysoké škole pociťovali výhodu. Zmiňovali především více času na studium a méně rozptylování.

4.4 Povědomí české veřejnosti

Jestliže se zaměříme na situaci v české společnosti, téma asexuality je pro obyvatelstvo spíše neznámé nežli známé. Tak jako anglicky mluvící obyvatelstvo může využívat internetovou platformu AVEN, která poskytuje velké množství informací a také bezpečný prostor pro asexuály, v češtině mohou lidé nalézt webovou stránku asexual.cz fungující jako fórum. Stejně jako webová stránka asexuality.org poskytuje české fórum nejen asexuálním jedincům možnost sdílet své myšlenky, názory, příběhy, ale také odborné články, zajímavé publikace či rozhovory. Kromě této platformy, kterou může navštívit kdokoli, existuje i facebooková skupina asexuaLOVE, která není veřejně přístupná a vyžaduje požádání o vstup. Tímto zabezpečením stránka nabízí naprosto bezpečné a soukromé prostředí pro každého, kdo se identifikuje v asexuálním spektru.

Do veřejného prostoru v České republice se dostal pojem asexualita zejména díky snímku AsexuaLOVE, který byl uveden na festivale Jeden svět. Tento snímek byl také odvysílán Českou televizí v pořadu Queer. Poprvé se tedy v roce 2018 v českých médiích objevil rozhovor s asexuály a jejich příběhy. Do této chvíle se objevovalo téma asexuality velmi ojediněle a spíše ve formě bulvárních článků než skutečných rozhovorů. I když se odborná veřejnost, především z řad studentů vysokých škol, ve svých absolventských

pracích (Andresová, 2019; Lammelová, 2012; Nozar, 2020; Sedláček, 2007) snaží probádat tuto oblast, stále se můžeme setkat se zavádějícími články zveřejněných na internetu, které nejsou založeny na věrohodných podkladech a informacích. Co se týče další možnosti šíření povědomí, asexuálové se účastní také Prague Pride který mimo jiné nabízí přednášky pro veřejnost spojenou s tématy pojící se k LGBTQA+ komunitě.

Z práce Andresové (2019) zabývající se asexualitou v České republice vyplývá, že se asexuálové do 30 let setkávají s již zmíněnou reakcí „Ještě jsi nepotkal tu pravou/toho pravého.“ a to především od rodinných členů. Co se týče blízkých přátel, v některých případech byla nutná edukace, co to vlastně asexualita je. Žádný z respondentů však neuváděl negativní reakci či stigmatizaci ze strany svých blízkých a přátel. Jana, která otevřeně hovořila o své asexualitě v dokumentu AsexualLOVE však popisuje, že na základě společností sdílené domněnky o tom, že každý chce sex a chce ho co nejvíce, v člověku může vyvolat myšlenky, že je narušený, je to nemoc a že to musí nějakým způsobem řešit. Otevírají se otázky jako: „Mám ten první sex zlomit nějak přes koleno? Mám to udělat jen aby to už bylo za mnou? Jak to ostatní dělají, že jim to jde automaticky?“ Jelikož se Jana identifikuje i jako aromantička, absence romantické orientace vyvolávala další otázky a na ně nasedající psychické potíže. „*Začala jsem na tom bejt psychicky čím dál tím hůř, protože jsem si říkala, tak jsi zrůda, když ty nedokážeš mít ten nejhezčí cit, tak musíš bejt hnusná, jakože skrz na skrz*“ (Lammelová, 2018, 5:55). Na tomto příkladu je interpretováno, jak určité společenské normy a sdílené stereotypy dokážou ovlivnit myšlení o sobě samém.

Celkově však z výzkumů (Andresová, 2019; Lammelová, 2012) vyplývá, že česká veřejnost není zcela informována o této minoritní sexuální orientaci a mnohdy se asexuálové potýkají spíše s edukací a detailním vysvětlováním. Pozitivní aspekt však je, že se respondenti těchto výzkumů neseekali s čistě negativní reakcí až stigmatizací okolí na jejich identifikaci.

VÝZKUMNÁ ČÁST

5 OBLAST VÝZKUMU A VÝZKUMNÝ PROBLÉM

Čtenáři diplomové práce se již v teoretické části seznámili s tématy pojící se s asexualitou a prožíváním. Rozvedli jsme problematiku sexuality, která v odborné veřejnosti budí mnoho otázek a s nimi se množí i neobjasněné odpovědi. S podobnými nejasnostmi jsme se mohli setkat již v kapitole o asexualitě a jejím pojetí. Kromě definice asexuality a co si lze představit pod pojmem ACE spektrum, jsme si rovněž objasnili, co rozhodně asexualita není a jaké stereotypy se s ní pojí. Kromě vysvětlení a popisu jednotlivých pojmů byl také uveden nespočet zahraničních výzkumů a studií zabývajících se asexuálními jedinci. Jak je však zřetelné z poslední kapitoly, asexualita, jakožto minoritní sexuální orientace, je obecně v české společnosti značně přehlížena. Ačkoliv se zájem jednotlivců z řad vysokoškolských studentů o toto téma stále zvyšuje, laická veřejnost zůstává neinformována. Není tedy ojedinělé, že při zmínce o asexualitě obyvatelé nedokážou přiřadit tomuto termínu přímou definici. Z důvodu malého povědomí české společnosti mohou asexuálové pociťovat nepochopení až nepřijetí majoritní skupinou.

Co se týče výzkumné části diplomové práce, budeme se věnovat jedincům identifikujícím se jako asexuálové a jejich průřezem života v české společnosti. Jelikož se jedná o obsáhlé téma, zaměříme se především na individuální vnímání asexualit, identifikaci, vliv prostředí, partnerský život a povědomí české veřejnosti o tomto tématu.

6 VÝZKUMNÉ CÍLE A OTÁZKY

Vzhledem k definovanému výzkumnému problému, který zmiňuje nedostatečné probádání tohoto tématu, z toho vyplývá jasný výzkumný cíl. Cílem této diplomové práce je prozkoumat, hlouběji popsat a porozumět oblasti prožívání asexualit v české společnosti. Výzkum se bude zaměřovat především na tři základní oblasti a těmi jsou: identifikace, místo bezpečí a duševní prožívání a v neposlední řadě také partnerský a sexuální život. Z podtémat, které z těchto oblastí vyplývají jsou coming out, vliv společnosti na identifikaci, povědomí české společnosti, sexuální zkušenosti a prožívání sexuálního aktu, podpora rodiny a blízkých, a také psychické obtíže pociťované v souvislosti s asexualitou.

Na základě výše uvedeného cíle jsme formulovali výzkumné otázky dle tří oblastí:

A. IDENTIFIKACE

1. Jaký vliv na identifikaci asexuála a případný vnější coming out měla společnost?

B. PARTNERSKÝ A SEXUÁLNÍ ŽIVOT

2. Jaké jsou sexuální zkušenosti asexuálních jedinců?
3. Co pro asexuály znamená partnerský vztah?

C. MÍSTO BEZPEČÍ A DUŠEVNÍ PROŽÍVÁNÍ

4. Mají asexuální jedinci možnost o tomto tématu otevřeně hovořit ve svém okolí?
5. Vyskytují se v souvislosti s prožíváním asexualit psychické obtíže či jiné vnímání sebe samého?
6. Jaké je povědomí české veřejnosti o tématu asexualit?

7 METODOLOGICKÝ RÁMEC VÝZKUMU

Pro tuto diplomovou práci byl zvolen kvalitativní typ výzkumu, a to především z důvodu hlubšího porozumění dané oblasti. Kvalitativní výzkum nám umožňuje objevování a zjišťování určitých jevů, díky kterým lze najít jisté struktury. Pro kvalitativní výzkum je typická jedinečnost, neopakovatelnost a slouží pro popis, analýzu a následnou interpretaci nekvantifikovaných fenoménů vnější i vnitřní reality (Miovský, 2006). Hendl (2016) však uvádí i některé nevýhody, které z kvalitativního výzkumu plynou. Jsou vytýkány především výsledky představující pouze subjektivní dojmy, pružný a nestrukturovaný charakter, či obtížnost se zobecňováním výsledků.

7.1 Metoda získávání dat

K získání dat byla použita metoda polostrukturovaného interview, která je považována za jednu z nejrozšířenějších podob interview. Jedná se o nástroj, který eliminuje nevýhody ze strukturovaného a nestrukturovaného interview a tím dosahuje vyšší přesnosti a výtěžnosti (Miovský, 2006).

Nejprve bylo vytvořeno jádro interview, které obsahovalo minimální témata a otázky, které je nutné probrat. Toto minimum vychází z předem položených výzkumných otázek. Miovský (2006) zmiňuje, že pořadí či styl pokládání otázek je velmi flexibilní a lze jej přizpůsobit jednotlivým respondentům. Konkrétní interview se také liší v různých doplňujících otázkách a tématech, které nám pomohou rozšířit a obohatit získané informace. Je také vhodné požadovat upřesnění a dovysvětlení jednotlivých odpovědí respondenta, abychom si byli plně jisti správného pochopení. Pouze tímto způsobem budeme schopni vhodně interpretovat jeho sdělení.

Polostrukturované interview bylo tvořeno 5 základními okruhy otázek, které byly pojmenovány následovně: Identifikace a společnost, Povědomí české veřejnosti, Asexualita ve tvém okolí, Duševní prožívání, Sexuální a partnerský život. Jelikož však některé otázky z okruhů zasahují do intimních a velmi osobních zážitků jedince, ve všech rozhovorech bylo zachováno pořadí jednotlivých okruhů. Tyto okruhy společně s jednotlivými základními otázkami jsou k nahlédnutí v Příloze 3 této diplomové práce.

7.2 Základní a výzkumný soubor

Základní soubor je tvořen jedinci identifikováni jako asexuálové žijící na území České republiky. V diplomové práci se nezabýváme územními celky, na kterých jedinci pobývají. Co se týče věkového omezení, byla stanovena pouze spodní hranice minimálně 18 let vzhledem k právním hlediskům. Jiná kritéria pro zařazení do výzkumu vymezena nebyla.

Náš výzkumný soubor byl získán pomocí metody samovýběru, která je založena na aktivním projevení zájmu o účast na výzkumu (Mioviský, 2006). Nabídka účasti na výzkumu byla sdílena pouze skrz Facebookovou skupinu sdružující asexuály s názvem AsexuaLOVE. Správkyni této uzavřené skupiny byla zaslána zpráva, která obsahovala prosbu o sdílení informací k tomuto výzkumu. Tento příspěvek obsahoval odkaz na textový dokument, kde byly rozepsány veškeré informace o projektu a zapojení. Potencionální účastník se tak mohl dočíst informace o záměru, cílech, kritériích či etickém hledisku výzkumu. V případě, že by projevil zájem se do výzkumu zapojit, mohli kontaktovat výzkumníka prostřednictvím Facebookového profilu, či emailu, který byl uveden v již zmíněném dokumentu. V průběhu jednoho měsíce od zveřejnění příspěvku na sociální síti, jsme byli kontaktováni 25 ženami, jedním mužem a jednou nebinární osobou.

Jednotlivým zájemcům byla zaslána zpráva společně s textovým dokumentem, ve kterém byly všechny informace nejen podrobněji popsány, ale již obsahoval i termíny možného rozhovoru. Vzhledem k velmi osobním tématům vyskytujících se v rozhovoru společně s epidemiologickou situací v České republice, byly respondentům nabídnuty dvě alternativy: osobní setkání v Praze / v Olomouci, či online rozhovor přes platformu Zoom, ve kterém je možný audiovizuální kontakt.

V průběhu listopadu 2021 až do začátku ledna 2022 bylo provedeno 20 polostrukturovaných interview, z nichž 5 bylo realizováno osobně v tichém prostředí kavárny v Praze a zbylých 15 proběhlo v online prostředí přes platformu Zoom. Všechny rozhovory byly audio nahrávány pro následnou analýzu. I přes vyšší počet zájemců o rozhovor nebylo možné z časových či jiných důvodů zrealizovat rozhovory v plném rozsahu, tedy v celkovém počtu 25. Vzhledem k zachování anonymity nejsou nikde v této diplomové práci uvedena jména účastníků.

7.3 Charakteristika výzkumného souboru

I když bylo provedeno 20 rozhovorů, do výzkumného souboru bylo zařazeno pouze 19 a to z důvodu zachování homogenity souboru dle pohlaví. Výzkumný soubor je tedy tvořen 19 ženami ve věkovém rozmezí od 19 do 41 let žijících v České republice. Věkový průměr respondentek byl 25 let. Pro větší přehlednost je níže přiložena tabulka s informacemi o jednotlivých respondentkách.

Tabulka 1: Základní charakteristika výzkumného souboru

Respondent	Věk	Identifikace	Počátek ztotožňování se s asexualitou	Vztah
R1	24	asexuálka	17	ne
R2	24	asexuálka	21	ano
R3	26	asexuálka	18	ne
R4	24	asexuálka	21	ano
R5	22	asexuálka	19	ne
R6	24	asexuálka	22	ne
R7	26	asexuálka	19	ne
R8	24	asexuálka	18	ano
R9	23	asexuálka	19	ne
R10	20	asexuálka	19	ne
R11	26	asexuálka	nespecifikováno	ne
R12	27	asexuálka a aromantička	23	ne
R13	28	asexuálka	18 - 23	ano
R14	20	asexuálka	17	ne
R15	25	asexuálka	19	ne
R16	19	asexuálka	nespecifikováno	ne
R17	41	asexuálka	27	ne
R18	31	asexuálka a aromantička	22	ne
R19	25	asexuálka	20	ne

Respondentky byly ve velké míře studentky žijící momentálně v Praze či v Brně. Jelikož se nejedná o relevantní informace vzhledem k cíli výzkumu, nejsou tyto informace zahrnuty v tabulce u jednotlivých osob.

7.4 Průběh získávání dat

Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, sběr dat probíhal dvěma různými způsoby: tváří v tvář a přes online platformu Zoom. Rozhovory, při kterých jsme se s respondentkami potkaly osobně, probíhaly vždy ve stejné kavárně v Praze, ve které prostředí umožňovalo mít soukromé místo bez dalších hostů.

Co se týče průběhu získávání dat, můžeme jej neformálně rozdělit do 3 fází – Úvodní fáze, jádro výzkumu a ukončení výzkumu. Před samotným zahájením rozhovoru probíhala neformální konverzace, která měla za cíl získání důvěry a navození vlídné atmosféry. Úvodní fáze rozhovoru obsahovala představení výzkumníka a záměrech výzkumu. Dále byla respondentka seznámena se všemi etickými zásadami, které jsou detailněji popsány v následující kapitole Etika ve výzkumu. Po seznámení se s těmito principy byla respondentka požádána o souhlas s účastí na výzkumu a nahráváním rozhovoru. Všechny souhlasy respondentek jsou součástí jednotlivých nahrávek. Jádro výzkumu tvořil již samotný výzkumný rozhovor, který byl ve formě polostrukturovaného interview. Závěrečná fáze, tedy ukončení výzkumu, obsahovala neformální konverzaci, která se soustředila především na psychickou pohodu respondentek. Byly tázány, zda se neotevřelo citlivé či nezpracované téma, kterým by se rády chvíli zabývaly a odcházely tak se všemi tématy uzavřenými. Následně byla respondentkám nabídnuta možnost kontaktování při jakékoliv otázce či postřehu k diplomové práci. Výzkumnice poděkovala za účast na výzkumu a nabídla respondentkám možnost zaslání dokončené diplomové práce.

Co se týče délky jednotlivých rozhovorů, nejdelší hovor byl veden 1 hodinu a 36 minut, zatímco nejkratší hovor trval pouhých 24 minut. Průměrná délka rozhovoru byla z celkového počtu 19 respondentek 54 minut. Trvání rozhovoru bylo závislé na osobní zainteresovanosti respondentky daného tématu, a tak se mnohdy zasahovalo do hlubších a obsáhlejších obsahů.

8 ETIKA VÝZKUMU

V průběhu celého výzkumu byl kladen důraz na veškeré etické zásady. Již v první fázi oslovování potencionálních účastníků výzkumu byl zmíněn etický kodex s důrazem na anonymitu a dobrovolnost s možností kdykoliv z výzkumu odstoupit. Dále byli seznámeni o cílech a záměrech výzkumu. Účastníkům také byla představena témata, která se mohou v rozhovoru objevit.

V úvodní fázi interview byly respondentkám veškeré informace o výzkumu opět sděleny. Výzkumník znovu zmínil informace o své osobě, cílech výzkumu či tématech vyskytujících se v interview. Dále byly respondentky seznámeny s etickými zásadami, kterými se ve výzkumu řídíme. Vycházeli jsme především z etického kodexu Českomoravské psychologické společnosti (ČMPS, 2017), která zdůrazňuje například odborné způsobilosti, zachování soukromí, nevyužívání své moci či vlivu a také vzájemnou důvěru při spolupráci s účastníky. Se zachováním soukromí se pojí anonymita, tedy vynechání informací, které by mohly jednotlivé respondentky identifikovat, včetně osobních jmen. Dále byla zdůrazněna dobrovolnost s účastí na výzkumu a s ní také možnost kdykoliv v průběhu rozhovoru odstoupit z výzkumného projektu. Žádným způsobem účastnice nesměla účast na výzkumu poškodit. Jelikož se v rámci otázek objevovaly témata velmi osobní a citlivá, byly respondentky informovány o možnosti vynechat některou otázku či celé téma v rozhovoru.

Respondentky výzkumu byly také informovány o nahrávání rozhovoru pro účely jeho přepisu a následnou analýzu, společně se zveřejněním výsledků v této diplomové práci. Pro možné spárování nahrávky s přepisem byly vytvořeny speciální kódy. Po zmínění všech výše sepsaných informací následovalo získání ústního informovaného souhlasu všech zúčastněných. Vyřčený souhlas je součástí každé nahrávky.

V rámci etiky byl dbán důraz také na emoční bezpečí všech zúčastněných, které zdůrazňuje Hendl (2016). Rozhovor byl veden s úctou k respondentkám, jejich pocitům a prožívání. Vzhledem k povaze témat, které byly mnohdy intimní a důvěrné, následovala na konci každého rozhovoru otázka na aktuální psychické rozpoložení. Respondentkám byla nabídnuta možnost ventilace a uzavření témat, které mohly být v rozhovoru obtížnější.

9 PRÁCE S DATY A PREZENTACE VÝSLEDKŮ

Všechny rozhovory byly nahrávány na diktafon v mobilním zařízení či v počítači. Následně bylo potřeba jednotlivé rozhovory převést do textové podoby, tzv. transkripce, pro následnou analýzu. Pro přepis byl využit program Listen n Write, který usnadnil tento proces, především kvůli nabízeným možnostem. Byl zvolen doslovný přepis dat, aby veškeré získané informace byly kompletní. Následně byl získaný text opakovaně pročítán a očištěn o výplňová slova, která byla v rozhovoru nadužívána a nebyla nosičem informací. Jednalo se především o slova jako: *jakoby*, *prostě*, *no jakože*. Následně byly očištěné texty nahrány do programu Atlas.ti 9, kde probíhala další práce s daty.

Pro následnou analýzu dat byla zvolena metoda tematické analýzy, která identifikuje datové vzorce, konfigurace a témata v kvalitativních datech. Také umožňuje použít různé teorie a epistemologie (Hendl, 2016). Metoda byla zvolena především z toho důvodu, že se jedná o vhodný nástroj, jak získat odpovědi na otázky ohledně lidských zkušeností, názorů či porozumění. Po první fázi transkripce následovalo identifikování kódů, tedy označení vlastností dat, které mohou být pro cíle práce významné. Po identifikaci všech kódů, byly opětovně procházeny a analyzovány. Následovalo odstranění některých specifických kódů, sjednocení duplicitních kódů, či rozdělení kódů spadajících původně pod jednotné označení.

Na základě tematické analýzy, která byla pro tuto práci použita, vyvstalo 5 témat, která budou dále charakterizována a popsána v následující podkapitole.

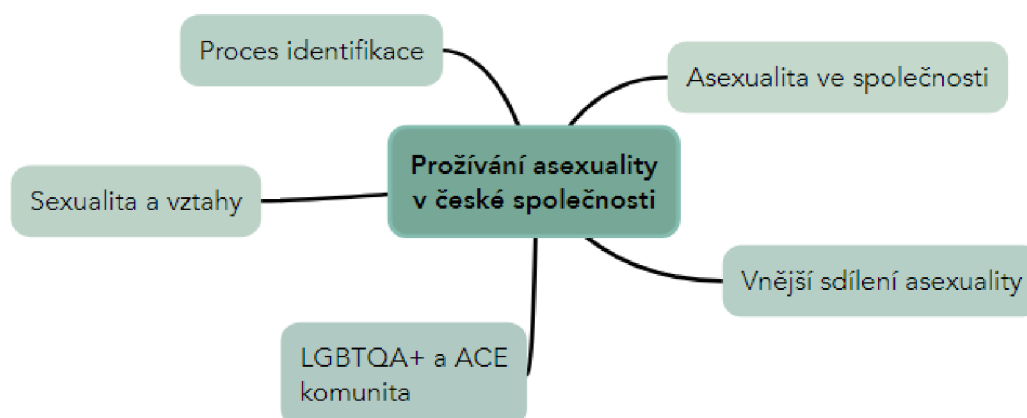
9.1 Výsledky tematické analýzy

Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, v průběhu analyzování vzniklo 5 základních témat, která budou dále detailněji rozebrána. Těmito tématy jsou:

- **proces identifikace,**
- **vnější sdílení asexualita,**
- **sexualita a vztahy,**
- **asexualita ve společnosti,**
- **LGBTQA+ a ACE komunita.**

Jejich grafické znázornění je přiloženo v následujícím Obrázku 2. Postavení všech témat má stejnou sílu a žádné téma nevyčnívá nad ostatními.

Obrázek 2: Schéma témat a jejich vzájemný vztah

Všechna témata jsou vzájemně provázána a někdy je hranice mezi nimi velmi tenká. Témata byla zvolena tímto způsobem, aby dokázala zodpovědět na námi zvolené výzkumné otázky. V jednotlivých tématech byla specifikována podtémata, která jsou znázorněna níže. Grafická znázornění všech podtémat jsou pro lepší přehlednost přiložena v přílohách, konkrétně v Příloze 6–10.

Proces identifikace:

- prožívání odlišností a reakce na uvědomění,
- získávání informací o asexualitě,
- hledání sama sebe,
- pozitivní změny v prožívání,
- psychické obtíže.

Vnější sdílení asexuality:

- důvody k nesdílení,
- reakce na asexualitu.

Sexualita a vztahy:

- důležité aspekty ve vztahu,
- formy soužití a vztahů,
- sexuální aktivity a postoje,
- nepříjemné situace v souvislosti s asexualitou.

Asexualita ve společnosti:

- povědomí veřejnosti,
- vnímání asexuality odbornou veřejností,
- pocíťované vlivy okolí.

Komunita LGBTQA+ a ACE:

- sounáležitost s LGBTQA+,
- ACE komunita a její specifika.

9.1.1 Proces identifikace

V rámci tématu Proces identifikace vznikla další podtémata, která jsou graficky znázorněna v Příloze 6. Toto téma nám celkově slouží k pochopení a zachycení procesu identifikace u našich respondentek se všemi jeho specifikami.

Prožívání odlišnosti a reakce na uvědomění

V rozhovorech se velmi často objevovalo **prožívání odlišnosti a reakce na toto uvědomění**. Pocity, že je „něco jinak“ prožívaly zejména v období puberty, tedy 2. stupeň základní školy. Tyto odlišnosti se týkaly zejména nezájmem o randění, či fyzický kontakt s osobami. *„Já už jsem to jako věděla o sobě asi od 11. Ve 12, to jsem se zamilovala a vůbec jsem po tom člověku netoužila nějak jako fyzicky“ (R3 – 26 let)*. Z rozhovorů však bylo zřetelné, že střední škola byla další zlomovou fází života, jelikož zde byl kladen důraz na sexuální aktivitu a trvalé partnerské vztahy. Ženy také zmiňovaly uvědomování si odlišností ve vztazích.

Opakujícím se tématem byly právě ony reakce, které doprovázely toto uvědomění. Respondentky téměř vždy pociťovaly **zmatení** z toho, že netuší, co se s nimi děje. *„Jsem pořád nevěděla, co je se mnou špatně. Teď chápu, že to tak je, ale předtím jsem si říkala, že je to problém, který se musí vyřešit“ (R2 – 24)*. Jelikož se jednalo o něco, čemu nerozuměly a byly si nejisté, ve velké většině respondentky přirozeně **čekaly**, zda se jejich vnímání sexuality **změní**, či nikoliv. *„Pak to bylo okolo 19, 20 když už jsem si říkala, že se u mě pořád nic nemění, a že jako jsem čekala, jestli jakoby dospěju, ale pořád to nepřecházelo“ (R7 – 26)*. Zde se prolíná téma role okolí, která na „budoucí změnu“ kladla velký důraz. *„Všichni mi tvrdili, že sexuální přitažlivost přijde časem, že ji cítí každý, z toho důvodu mě nenapadlo, že by to mohlo být jinak“ (R14 – 20)*.

Zajímavým zjištěním, které se ve výrocích objevilo, bylo očekávání změny ve spojitosti s **určitou úrovní lásky**. Respondentky vnímaly nedostatek sexuální přitažlivosti jako reakci na nedostatečnou lásku, či zamilování vůči druhé osobě.

„Problém byl v tom, že jsem si strašně dlouho myslela, že ve chvíli, kdy budu někoho fakt milovat, tak se ten pocit, že chci to fyzično dostaví. Což se nedostavilo, takže já sem byla velmi zmatená“ (R1 – 24).

Další reakcí, kterou respondentky zmiňovaly v rozhovorech, byly **negativní myšlenky** o své osobě. Nezapadání do jakési normy společnosti, nesdílení představ a pocitů s vrstevníky tak vyvolávaly ony nepříjemné myšlenky. Objevovaly se pocity nedospělosti,

porouchanosti, divnosti, také pocity studu. „*Já jsem se taky dlouho nepovažovala za normálního člověka, prostě spíš jako nějaká hříčka přírody*“ (R8 – 24).

Další reakcí, která se objevovala v rozhovorech, byla touha být **normální a zapadnout** do společensky sdílených představ. Respondentky často přesvědčovaly samy sebe, že to vnímají jinak.

„...*tak jsem si řekla ,Tak a ode dneška se mi prostě bude líbit jeden z těch dvou. ‘ a furt jsem se snažila sama sebe přesvědčit: tak a teď se ti líbí a chceš vedle něj sedět a chceš si s ním povídat. Ale bylo to prostě... nešlo to dělat. Snažila jsem se do toho natlačit, abych byla jako ti ostatní že jo, abych šla na to rande s někým*“ (R12 – 27).

Je však nutné dodat, že kromě prožitků a pocitů odlišnosti vůči vrstevníkům a okolí, se objevily také 2 odpovědi, kde bylo naopak vlastní prožívání vnímáno jako norma. Respondentky zde předpokládaly, že to co cítí ony, cítí i lidé okolo. „*Jsem si myslela, že prostě všichni jsou jako já. Že člověk nepředpokládá, že se cítí vůči dalším lidem nějak jinak, takže jsem považovala že to, jak se cítím já vůči ostatním lidem, tak je naprosto normální a cítí se tak úplně všichni*“ (R8 – 24).

Získávání informací o asexualitě

Důležitou součástí v procesu identifikace hrálo získávání informací. V průběhu rozhovorů se toto téma objevovalo v souvislosti s prvním setkáním termínu asexualita, i následným vyhledáváním informací, které bylo již cíleně zaměřené. I když se toto podtéma velmi dotýká tématu Asexualita ve společnosti a povědomí, rozhodli jsme se následovně, a to z důvodu hlubšího propojení s tímto tématem.

Co se týče prvního setkání se s pojmem, jednalo se většinou o náhodnou zmínku na internetu, časopise, v knize, v rozhovoru, ale i na odborné přednášce. Při prvním setkání se většina žen neztotožňovala s popisem. „*Bylo to na podzim roku 2019, ve skupině na facebooku, kde někdo pod vtipným obrázkem s tematikou sexu, se kterým se mnoho lidí ztotožňovalo napsal, že se ho to netýká, protože je asexuál*“ (R14 – 20).

Následující vyhledávání již ve velké míře probíhalo aktivně a rozhovory ukázaly, že **internet** byl největším zdrojem informací. Zde se však setkáváme s otázkou relevantních informací, které lze na internetu nalézt. Respondentky preferovaly především zahraniční zdroje informací, které hodnotily jako přínosnější. Kromě informačních zdrojů, jako google, lze informace nalézt také na fórech, které sdružují právě komunitu asexuálů a je možné zde

nalézt informace či příběhy ostatních. Jedná se zejména o AVEN, který byl zmíněn již v teoretické části této práce.

„Ale já jsem vždycky jako měla radši ty zahraniční věci, protože vono to bylo takový pozitivnější, že ty lidi byli takový progresivnější a koukali na tu asexualitu takovým způsobem, že to není nemoc, že to není nějaký prokletí nebo něco takového“ (R13 – 28).

Internet, konkrétně online komunity, byl také pocíťován jako důležitá pozitivní proměnná v identifikaci, zejména v možnosti si přečíst příběhy asexuálů, jejich postoje či názory.

Co se týče českých zdrojů, téměř všechny respondentky konstatovaly, že **české zdroje** jsou velmi **nedostatečné**. Zmiňovaly velmi malou kvalitu, formu bulvárních článků, či žádné literární a mediální zdroje. *„To bylo na české stránce, až později, kdy jsem si něco pustila, tak tady v češtině není skoro nic. A nebo ten stejný článek je 8x na jedné stránce, tady okopírovaný z wikipedie a tak.. není to žádná nová informace. Ani tady není nic, když by sis chtěla přečíst nějakou knížku nebo něco takového“ (R16 – 19).*

Respondentky projevíly obavy z toho, že jestliže člověk nedokáže vyhledávat informace na zahraničních stránkách kvůli nedostatečné znalosti anglického jazyka, získá informace právě ze zdrojů, které leckdy nejsou důvěryhodné. Zde se setkáváme s propojením tématu Povědomí, které s informačními zdroji neodmyslitelně souvisí.

Hledání sama sebe

Tématem, které se objevovalo, bylo hledání sama sebe, které obsahovalo zejména ujasňování si toho, kdo jsem a co chci. Rozkrývaly se podtémata jako hledání příčin asexualit, experimentování a ujasňování si sexuální orientace.

Co se týče **příčin asexualit**, objevovaly se zde názory o vrozenosti, vlivu traumatu či výchově. Zajímavá byla také zjištění o vyskytování se asexualit v rodině. Respondentky zmiňovaly, že zaregistrovaly podobné postoje v rodině, konkrétně u matek.

„Když vezmu v potaz, že mamka je na tom z mého pohledu hodně podobně, nevím jak to měla když byla mladší, ale aspoň v současný době, posledních 20 let, to má asi podobně... táta mi řekl, abych mu popsala co to je vlastně ta asexualita z mého pohledu a on řekl, že je to přesně to, co má mamka“ (R9 – 23).

V rozhovorech se vyskytovala také **fáze experimentování**, která probíhala v souvislosti s ujasněním si toho, kdo jsem. Respondentky uváděly, že toto experimentování

se týkalo především sexuálních aktivit s hlavním cílem ujasnění si preferencí. Ženy zmiňovaly předchozí polemizování nad svoji orientací, nejčastěji uváděly bisexualitu a homosexualitu. Stále jim však definice k jejich osobnímu prožívání neseseděla.

„Předtím jsem si totiž pravděpodobně myslela, že jsem lesba, pak jsem zvažovala bisexualitu, ale v tom smyslu, že mám vztah k oběma pohlaví stejný, takže mi došlo, že žádný. A nějakým takovým experimentem jsem se utvrdila, že jsem dospěla k cíli” (R18 – 31).

V souvislosti se zkoušením nových aktivit, které zahrnovaly vztahy, sexuální aktivity, či obecně fyzické doteky a blízkost, si mnohdy ženy uvědomily, jaký postoj vůči těmto aktivitám zaujímají. Vedlo to tedy k jakémusi srovnání si preferencí, toho co je pro ně příjemné a co chtějí.

„Zjistila jsem, že to vůbec nejde, protože ty lidi po mě jako ten sex chtěli a docela brzo a já jsem si uvědomila, že vlastně asi nic takového nechci vůbec no. A došlo mi, že jestli někdy nějaký vztah budu chtít, tak to budu muset začít řešit.. tak jsem se začala pít po informacích a došla sem k tomudlenc tomu” (R13 – 28).

Pozitivní změny v prožívání

Samotné ztotožnění se s pojmem asexualita bylo pro ženy důležitou částí jejich života. Samotný proces přijetí asexualita, jako jejich součást, byl velmi individuální. V odpovědích se objevovalo okamžité ztotožnění se s pojmem, ale také dlouhé období hledání se v definici. Důležitým tématem však byly aspekty pojící se právě se ztotožněním asexualita. V první řadě ženy pociťovaly pocity **osvobození, úlevy a uvolnění**. Uvědomily si, že to, co cítí, není špatně a že jsou si stále rovny s ostatními. Důležitým faktem bylo také uvědomění, že se již nemusí do ničeho nutit, či něco napravit.

„Bylo to pro mě především strašné osvobození, když jsem si to v sobě srovnala. Bylo to, jako kdybych měla strašně moc let v hlavě, někde vzadu takový bzučící zvuk, který se ozýval každou minutu, vteřinu, jako když něco drhne, tak jsem to cítila a najednou to utichlo. Tak jsem si řekla aha já takhle můžu existovat a je to v pohodě, už na to nemusím myslet. A strašně se mi ulevilo a uvolnilo hrozně moc místa v hlavě. Je to pro mě možnost existovat” (R5 – 22).

Tyto pocity úlevy se také pojily s tím, že stejný prožitek má více lidí, je to reálné a nejsou samy na světě. Toto téma pocitu “nejsem sama na světě” se velmi prolíná s tématem pocitu sounáležitosti s komunitou asexuálů.

Ženy také uváděly porozumění a přijetí sebe samých, které mnohdy měly vliv na jejich **sebehodnocení a sebevědomí**. „*A vlastně díky tomu, že jsem vůbec poznala tady tu identifikaci, tak jsem se mohla přijmout taková jaká jsem a získala jsem jako víc sebevědomí*“ (R17 – 41).

Psychické obtíže

Kromě výše zmíněných pozitivních aspektů plynoucích ze ztotožnění, se objevilo také téma psychických obtíží v rámci celého procesu identifikace. Nejedná se však z většiny výpovědí o diagnostikovaný problém, pouze o pociťované duševní potíže. Respondentky zmiňovaly **úzkostné a depresivní stavy**.

Témata negativního dopadu na prožívání bylo pociťováno zejména v průběhu života, kdy ženy nevěděly o pojmu asexualita, či si tuto identifikaci se svojí osobou nespojovaly. Jednalo se právě o fázi, kdy respondentky pociťovaly zmatení, nechápání toho, co se s nimi děje a neporozumění vlastním pocitům.

„Nevím, jestli to byly přímo deprese, ale fakt jsem mívala úzkosti a nebylo mi to moc dobře no, tak to jsem byla taková až zoufalá. Ale potom právě, jak jsem se dozvěděla o asexualitě, tak se to lehce srovnalo a pak právě ještě, jak jsem se svěřila těm svým kamarádům, tak se to srovnalo ještě víc (R12 – 27).

Psychické potíže byly také pociťovány v průběhu přijetí sebe jako asexuála. Proces přijímání souvisel ve výpovědích s přijetím neschopnosti navázat normální vztah. „*Pár úzkostných stavů kvůli pomyšlení na to, že nikdy neucítím lásku, jakou mezi sebou cítí ostatní lidé. A že je pro mě mnohem obtížnější najít si partnera, nebo partnerku a mít vztah*“ (R14 – 20). Respondentky také uváděly silné prožitky při přijetí budoucí samoty bez partnera či partnerky kvůli neprovozování sexuálních aktivit.

„Vím, že jsem z toho byla jako dost smutná, protože když jsem s tím začínala, tak jsem to prostě věděla, a řekla sem si, že tady je pro mě konečná. Protože v dnešní době, kolik lidí je ochotno přistoupit na vztah bez sexu. Reálně to číslo je nízké, mizivé. Tak jsem to viděla a vnímala jsem to jako okej, tak teď už zůstanu sama, nebo se podrobím něčemu, s čím nesouhlasím a nechci, aby se mi stalo, nebo dělo. Což myslím, že potom by způsobilo mnohým závažnější problémy. Takže to jsem byla v takovém né úplně dobrém místě a z toho jako pramenily ostatní, neřekla bych přímo deprese, ale takové těžké období, kdy jsem byla hodně smutná, takový celkový pokles úplně všeho. Bylo to období takové smutné” (R2 – 24).

9.1.2 Vnější sdílení asexuality

V tomto tématu rozebíráme specifika vnějšího sdílení své identifikace. Z rozhovorů se jeví jako zásadní 2 podtémata, kterými jsou reakce na asexualitu a důvody k nesdílení asexuality. Opět můžeme vidět grafické znázornění v Příloze 7.

Důvody k nesdílení

Podtéma důvody k nesdílení asexuality se objevovala napříč všemi rozhovory, a to především v souvislosti s výběráním si, s kým o asexualitě otevřeně hovořit. Ženy si ve velké většině vždy vybíraly, s kým budou otevřeně sdílet svoji asexualitu. Chtěly si být jisté, že to říkají člověku, ke kterému mají naprostou důvěru a jsou si téměř jisté, že to pochopí a bude asexualitu akceptovat. *„Když už to někomu řeknu, jsem celkem opatrná, abych si byla jistá, že ten člověk s tím nebude mít nějaký problém. Že ty lidi tydle věci berou v pohodě. Nejsem vyloženě „out of the closet“ před celým světem, ale vybírám si ty lidi, kterým to řeknu”* (R7 – 26).

Opakujícím se argumentem, proč se do otevřených rozhovorů nepouštějí, bylo považování asexuality za **velmi intimní téma**. Jelikož se jedná o sexualitu jedince, ne vždy byly respondentky ochotné o těchto tématech hovořit, například s rodinou. Obecně zmiňovaly fakt, že sdílení jejich sexuální orientace jim **nepřipadá důležité**. *„Já si to nechávám hodně pro sebe, protože to je prostě moje věc.... Jako řekla jsem to jenom pár lidem, ale jsou to lidi, ke kterým mám velkou důvěru* (R12 – 27).

Dalším velmi významným tématem, proč se respondentky vyhýbaly sdílení asexuality, **byl strach z možné reakce**, které mohou být ve formě nepochopení či předsudků. *„... ‘nepotkala jsi toho pravého, to se změní’, nebo je to podle lidí následek nějakého traumatu. Proto není asexualita něco, co bych měla napsané na čele a mluvila o tom, ale samozřejmě moji blízcí to ví”* (R11 – 26). Respondentky také zmiňovaly obavy, že jejich blízcí na ně budou pohlížet jinak. *„Bojím se, že by mě začali vnímat jinak, že by si mě zaškatulkovali, že je to ta, co je trochu divná v té rodině. Nebo že by se ke mně na základě toho začali jinak chovat”* (R13 – 28).

Konkrétně nesdílení asexuality s rodinou se objevilo v mnoha odpovědích. *„Doma jsem to neřekla. My si doma o sexuálním životě nepovídáme a vlastně asexualita ovlivňuje jen jediný místo a tou je právě sexuální život, takže nemá smysl to před nima řešit. Není to důležité”* (R6 – 24). Respondentky však považují za důležité si o asexualitě promluvit se

svými blízkými a mít jakousi sociální oporu. Ve většině případů tak svoji asexualitu sdílely s přáteli.

V souvislosti s vnějším sdílením sexuální orientace, kterou můžeme nazvat vnější coming out, respondentka uvedla zajímavou myšlenku „*Na přednášce o coming outu byla myšlenka, že vlastně dnešní děti 14+, že už hodně směřují k tomu, že jim připadá ten coming out jakýkoliv zbytečný. Že už vlastně vnímají tu společnost, že ty sexuality jsou různé i to genderové vyjádření, že vlastně se nemusí ptát, nebo to oznamovat, že už prostě jen očekávají, že to může být různé*“ (R15 – 25).

Reakce na asexualitu

Jestliže se zaměříme na reakce, se kterými se respondentky setkaly, ve výpovědích se objevovaly zejména **kladné, akceptující reakce**. Zde to může být ovlivněno především tím, že si respondentky ve velké míře vybírají, komu tuto informaci sdělí.

„V poslední době se snažím vycomingoutovat před co nejvíce lidma, nebo před těmi, u kterých si říkám, že by to měli vědět a zvládnout to a jestli to nezvládnou, tak prostě asi blbý, tak to pak nejsou přátelé, jestli to nepochopí. Ale zatím mám vždycky pozitivní odezvu, že se na něco vyptaj a já jim odpovím a pak jdeme dál a probíráme zase jiný témata“ (R3 – 26).

Objevila se také myšlenka, že tyto kladné odpovědi mohou být pouze v přítomnosti jejich osoby, avšak v nepřítomnosti už mohou říkat zcela něco jiného a zastávat jiný názor.

Další velmi častou reakcí je **neporozumění a zmatení**. Lidé často nerozumí, co si pod pojmem asexualita představí, jelikož je to pro ně nový pojem. „*Ve chvíli, kdy něco zmíním o asexualitě, tak se setkám s totálně absolutně vykolenejma lidma, který netuší absolutně o čem mluvím*“ (R1 – 24). Tato reakce souvisí s tématem povědomí veřejnosti, která byla respondentkami hodnocena jako velmi špatná, až tristní. Po sdělení jejich asexualit tak ve většině případů následovala **edukace a vysvětlení**, o co se jedná. „*V drtivé většině případů se člověk setká s tím, že když řekne že je asexuál, tak musí vysvětlovat jak encyklopedie*“ (R18 – 31).

S tímto souvisí také **velmi osobní otázky**, na které se okolí ptá. Jedná se především o témata týkající se jejich sexuálního života, ale i vztahů a lásky. Setkáváme se tedy s velmi zajímavou situací, kdy jsou lidé schopni tázat se na otázky ohledně masturbace, či sexuálních zkušeností bez jakýkoliv zábran.

„Právěže když už člověk nakousne, že je prostě ACE, tak jako následují velice osobní otázky, na které by se normálně nezeptali tady nějakého jiného páru. Jakože ‚a jak máte sex?‘ a všechny tady ty otázky“ (R8 – 24).

Klasickými reakcemi, se kterými se setkala ve větší či menší míře každá z žen, byly **stereotypní poznámky**. Tyto reakce se mohou zdát přirozené vzhledem ke společensky sdílené normě, avšak také mohou v ženách vyvolat nepříjemné pocity.

„No tak od té mamky, takový to ‚Až to bude ten pravej, tak to bude fajn‘ nebo ‚ten tvůj první ti to neuměl dobře udělat, tak jako teď si myslíš, že seš asexuální. Kdyby to uměl, tak to bude všechno jinak‘. Nebo jsem se ještě setkala s tím, že mi kamarád řekl, když jsem mu řekla že na sex moc nejsem tak on ‚No prosím tě špatně ti to udělal ten první, to byl prostě vůl, běž do kláštera‘ a co se tím jako vyřeší?“ (R3 – 26).

Nezvyklou reakcí, která se objevila u dvou rozhovorů, bylo jakési **osočení ze sobeckosti a lítost partnera**. Respondentky tak mohly cítit pocity viny kvůli tomu, že nejsou schopné dávat partnerovi/partnerce to, co potřebují.

„Taková jako negativní věc, kterou vnímám je, že lidi litují toho partnera, že jako litují, že on nemá ten sex, že já mu ho neposkytuju, což dělá hodně moje rodina. Ale jako i okolo, ne jenom rodina. Jako i víc progresivní lidé maj takový poznámky, občas je to v pohodě jakože ‚no a jak to zvládá‘, nebo potom i explicitně to řeknou, někteří si to řeknou mezi sebou, ale třeba ta rodina mi to vyloženě řekne..“ (R2 – 24).

Co se týče **přímých negativních reakcí**, byly spíše ojedinělé, avšak též se v rozhovorech vyskytovaly. Byly zmíněné reakce lehce popírající, vyvracející, či zdůrazňující jiný problém. Nejednalo se však o přímý útok. *„Já jsem to nějak nadhodila a mamka řekla, že když chci mluvit na takový téma tak si mám najít psychiatra“ (R9 – 23).*

Velkým tématem jsou však **negativní reakce na internetu**, které se vyskytují především v komentářích u různých příspěvků o asexualitě. I když se ženy nesetkají s negativními až urážejícími reakcemi v tváři v tvář, na internetu je, dle výpovědí, velmi jednoduché na takové odezvy narazit.

„Vím, že od nás sem tam se někdo snaží sdílet nějaký podcasty, nebo tak. A nejhorší, když je pod tím možnost komentářů, to pak člověk čte a prostě nestačí se divit. Jakože náprava nebo znásilnění by nám pomohlo, frigidní lidi a úplný nepochopení z jejich strany. V podstatě že jsme jenom nezažili pořádnýho chlapa, co ví, co má dělat. Ale takový lidi budou asi vždycky, že se ani nesnažej. To pak člověka, musím říct, ponaučí nebejt s tím 100

% otevřenéj, že někteří lidi reagujou fakt hodně divně. A aby si člověk zbytečně nenaběh fakt na nějaký průšvih” (R19 – 25).

Obecně je tato nenávist sdílená přes internet velmi problematická, jelikož se týká jakéhokoliv tématu ve společnosti a dokáže velmi ublížit. Respondentka okomentovala tuto problematiku “haterů na internetu” velmi výstižně.

„Já myslím že je to obecně problém teďkom té doby, ve které žijeme, která souvisí s rozvojem technologií. Že lidi se neuvědomují často, že na druhé straně toho počítače sedí taky člověk, který taky má pocity a ať už je to tohle téma nebo jiné, to je jedno, ale že zapominají, že nemluvíme s počítačem, ale s tím druhým člověkem, což je pro mě velká škoda” (R8 – 24).

9.1.3 Sexualita a vztahy

Toto téma zahrnuje podněty týkající se sexuality a vztahů u asexuálů. Budou zde zmíněné sexuální aktivity, aspekty důležité ve vztahu, i formy partnerství a soužití. Grafické znázornění tohoto tématu s jednotlivými podtématy lze nalézt v Příloze 8.

Důležité aspekty ve vztahu

V rozhovorech se velmi často objevovala jednotlivá očekávání od vztahu, a co by mělo být jeho náplní. V první řadě ženy zmiňovaly upřesnění si **hranic a respekt vůči potřebám**, které jsou v jejich vztahu naprosto klíčové. Ženy také zdůrazňovaly, že je důležité si tyto hranice vymezit již na začátku, aby nedocházelo k nedorozumění. Pro respondentky také bylo důležité upozornit, že jejich postoj k sexuální aktivitě se nezmění.

„Jako na začátku jim řeknu, že se mnou si v posteli jaksi moc neužijou, že já nebudu vyhledávat tu postelovou část, že ta postelová část bude prostě minimální, aby s tím byli prostě smířeni, nebo se rozhodli, jestli z jejich pohledu má cenu ten vztah zkusit“ (R9 – 23).

Téma stanovení hranic také souviselo s osobním postojem vůči sexuální aktivitě. Respondentky uváděly, že na základě určitých potřeb partnera či partnerky jsou schopny hranice v této sexuální oblasti posunout, a udělat tak jakýsi kompromis. Avšak i v tomto případě očekávaly naprostý respekt k jejich požadavkům. Muselo by se také jednat o svobodné rozhodnutí bez nátlaku z druhé strany.

„To je právě otázka, která mě vždycky zajímala a myslím, že je to hrozně individuální právě na tom partnerovi a partnerce. A když nad tím uvažuji, tak ano, ale museli bychom si

o tom dlouho popovídat a budeme se znát a budeme vědět kam nesmíme zajít a kde jsou ty hranice” (R15 – 25).

V mnoha případech pro ženy sexuální aktivita znamenala zejména uspokojení partnera a důležitost jeho potěšení.

„Asi bych uměla udělat kompromis, v té frekvenci a dělala bych to pro něho. Musel by to být asi hodně velká blízkost a že se máme jako hodně rádi a já bych to potom dělala jako projev lásky k němu. Protože bych věděla, že on to má rád, tak já to dělám pro něho. Ale v momentě, že by tam bylo, že bychom se pohádali nebo bysme se v něčem neshodli, tak já už bych neměla tu snahu to pro něho dělat“ (R17 – 41).

Dalším zmiňovaným aspektem, který rozhodně souvisí s již zvyšně zmíněnými, byla důležitost **komunikace** ve vztahu. A to nejen na začátku vztahu při sdělování si potřeb a hranic, ale také v průběhu vztahu, kdy se pocity i prožitky mohou měnit.

„Tohle je něco, o čem je v tom vztahu potřeba neustále mluvit. Není možné jako cokoli předpokládat, a i když je to nepříjemné, tak je potřeba s tím druhým člověkem komunikovat úplně naprosto otevřeně, tam prostě není vůbec žádná jiná možnost, naprosto otevřená komunikace a musí být dost, protože jinak to prostě nemá moc šanci uspět ten vztah” (R8 – 24).

Na základě rozhovorů také bylo zřejmé, že důležitá je také **intimita**, jejíž pojetí je však u žen rozdílné. Obecně je ženami dělena na intimitu fyzickou a citovou, avšak v pojetí vztahu je prioritní intimita citová. Respondentky popisovaly intimitu jako blízkost, důvěru, naprosté otevření se a porozumění. Jedná se o prožitky, které jsou velmi hluboké.

„To je podle mě absolutně a totálně nejdůležitější součást jakýhokoli vztahu, kterej má být silnější a má něco vydržet. Pro mě nejvíc intimní asi rozhovor, co se týče vlastních vnitřních pocitů ve chvíli, kdy má někdo nějaký problém, ale jako emocionální. To mi přijde jako absolutně nejintimnější věc” (R1 – 24).

I když duševní intimita byla pro ženy opravdu důležitá, i intimita fyzická hrála u mnoha žen roli. Byla zmiňována především ve formě objímání, líbání, doteků. *„Pro mě je to.. díky intimitě citové jsem zjistila, že mám ráda i tu fyzickou intimitu, jako doteky, mazlení, pusa a takovýdle věci. Ale hlavně to bylo o sdílení, o konverzaci. Mluvíme o různých hlubších věcech, takže to bylo pro mě mnohem důležitější než tohle, i když jsem zjistila, že i fyzickej kontakt je příjemnej. Což jsem do té doby s lidma neměla“ (R13 – 28).* Žádná

z žen nezahrnula sexuální aktivitu s partnerem do fyzické intimity. V tomto fyzicku byla zmíněna pouze masturbace.

Sexuální aktivity a postoj

Téma sexuální zkušenosti byla velmi individuální a hrálo zde roli mnoho proměnných. Celkově však na základě odpovědí bylo jednou z proměnných **celkový postoj k sexuálním aktivitám**. Znamená to tedy, že ženy, které mají negativní postoj k sexu, častěji uváděly nulové sexuální zkušenosti. Rozhodně se však nejedná o přímou rovnici, která by byla platná u všech asexuálních žen. Musíme tedy brát v potaz, že proměnných je spousta a musíme na ně brát zřetel. Také je nutné si zde rozlišit fyzické doteky ve formě líbání, mazlení od sexuálních aktivit, které zahrnují orální, anální, či penetrační sex. Také dráždění je již považováno za sexuální aktivitu. Je nutné vnímat, že asexualita není hodnocena či posuzována dle chování jedince, ale na základě vnitřního prožívání.

Celkově 10 žen zmínilo **nulovou zkušenost** s penetračním sexem, či jinou formou sexuální aktivity. Jak již bylo zmíněno výše, z těchto žen uvedlo 6 negativní postoj k sexu. Tento postoj se promítá především v neschopnosti být ve vztahu obsahující sexuální aktivity.

„Já sama se řadím mezi tzv. sex-repulsed asexuály a sex opravdu absolutně nechci. A nepřeji si vztah, v němž by byl obsažen. Proto jsem vděčná za to, že je můj přítel od začátku v pohodě s tím, že náš vztah bude čistě jen romantický. Kdyby to měl tak, že on ten pohlavní styk ve vztahu zase absolutně chce, patrně by to nemohlo fungovat. Leč on lásku a sex vnímá jako oddělené“ (R4 – 24).

Zbýlých 9 žen uvedlo **zkušenosti v oblasti sexuálních aktivit**. Opět bylo velmi individuální, zda se jednalo pouze o ojedinělou záležitost, nebo byl (či stále je) provozován pravidelně s partnerem či partnerkou.

„Já mám, chtěla jsem různě experimentovat, takže mám. Jako s většiny klukama jsem se mazlila a to bylo strop a stěma pár vyvolenejma tak jsme jako měli orální sex, jako ne já jako příjemce, to nefunguje, spíš se mi nejvíc líbí to mazlení, to je pro mě nejvíc hodnotný. A pak nějaký ten pohlavní styk přímo, jakože jo mám s tím zkušenosti, ale je to takový že, když už jsem u toho, tak oukej, ale není to nějaká moje oblíbená aktivita. Jakože sex s někým jiným je hodně komplikovaný způsob jak mít orgasmu“ (R2 – 24).

Zde se dostáváme k otázce **masturbace**. Ve společnosti je sdílená představa nulového libida společně s asexualitou. Rozhovory však prokázaly, že se nejedná o představu založenou na reálné situaci. Ženy popisují běžnou funkci libida, a s ní

i občasnou masturbaci. Funkci masturbace některé popisují jako něco mechanického, rutinního, či jako ventilace stresu. „*Občas masturbuju, ale cítím se u toho divně, je to spíš taková mechanická činnost, jako když se člověk potřebuje poškrábat*” (R13 – 28).

Rádi bychom na konec tohoto podtématu vložili pohled jedné z žen na otázku, co pro ni sex znamená.

„*Je to aktivita, která vede k velmi silným prožitkům a k zvýšenému pocitu intimity, zvyšování a zintenzivnění pout mezi lidmi. Vnímám to jako lidský projev osobnosti, láká mě ztvárňovat toto téma umělecky, jak literárně nebo výtvarně. Je to stránka lidského života, která je hodna toho, být ztvárňována a zkoumána. Aktivita samotná je absurdní, ale záleží na kontextu*” (R5 – 22).

Nepříjemné situace v souvislosti s asexualitou

Ženy se v souvislosti s tímto tématem setkaly s mnoha nepříjemnými situacemi, které pro ně byly těžké po psychické stránce.

První, co se s tématem sexu pojilo, bylo **ustupování**. Ženy popisovaly, že často pod určitým nátlakem, či neschopností říct ne, dělaly věci, které jim nebyly příjemné. Zde je nutné rozlišit rozdíl mezi poddání se a děláním kompromisu.

„*Jelikož jsem spíše introvert, tak i když jsem předem říkala, že sex nechci (často pod záminkou toho, že ještě nejsem připravená, protože jsem tehdy ještě doufala, že se to změní), tak časem se staly “nátlaky” tak neústupné, že jsem povolovala dál a dál*” (R11 – 26).

Druhou situací, která může být nepříjemná a byla respondentkami zmiňována, bylo **odlišné chápání jejich chování**. Jednalo se především o situace, ve kterých projevovaly určitý zájem navázat kontakt s jedincem, avšak jejich úmysly a záměr, který byl čistě přátelský, byl chápán jiným směrem. Ženy se tak mohou ocitnout ve velmi nekomfortní situaci.

„*Nad některými věcmi přemýšlím trošku jinak než většina lidí a snažím se na to nezapomínat. Protože pak v mnoha situacích se mi zdá, že se dostávám do těch nebezpečných situací, kdy se chovám přátelsky, ale je to pojato, že vlastně posiluju nějaké vztahy, a ono to tak není. Myslím, že se na to snažím myslet, protože většinu času mi to nedochází, že moje chování může být vnímáno úplně jinak, než ho vnímám já a že to nemám na čele*” (R15 – 25).

Situace, která plně souvisí s výše zmíněnou a mnohdy následovala, je **nepochopení náznaků ostatních**. Tyto náznaky se týkaly především flirtování, nepoznání, co je již za pomyslnou hranici přátelství z jejich strany. Opět se jedná o jakési odlišné uvažování v tomto směru a lehkým opomenutím, že ostatní sexuální přitažlivost prožívají a dle toho i konají.

„To jsem měla hrozný problém s klukama, že oni pochopili, že když projevují přízeň tak hned to znamená, že chci všechno, že k nim cítím tu přitažlivost a já jsem vždycky šla k nim domů a oni vždycky čekali.. a mě to ani nenapadlo, že to čekaj, možná někdo jo, ale já ne..” (R2 – 24).

Co se týče konkrétních situací zmíněných ženami, jednalo se například o flirtování a následné pozvání na film. Ženy vůbec nepochybovaly o tom, že by se v tom mohl skrývat jiný význam. Jedna z respondentek upozornila, že asexuální dívky mohou být v těchto případech velmi zranitelné.

„Víc bych zdůraznila to riziko toho násilí, zneužití těchto asexuálních osob. Jsou co se týče vztahů bezbranní a naivní. Může být znásilněna, nebo ji třeba může shodit psychicky, takové to ‚Proč sem vůbec chodiš a tady mi říkáš že to nechceš, tak proč si sem teda lezla?‘ A toto považuji za hodně důležitý, aby se toto vědělo. Ti asexuální lidi velmi těžce chápou tady ty jemný náznaky, oni to nemají, oni takhle nepřemýšlí“ (R17 – 41).

Formy soužití či vztahu

Co se týče určité formy soužití, většina ženy by ráda žila v určité pospolitosti. Ženy ve velké míře touží po **partnerském romantickém vztahu**, či momentálně vztah mají. Konkrétně se jedná o 4 ženy, které žijí v partnerském romantickém vztahu. Jestliže se zaměříme na sexuální orientace partnerů a partnerek respondentek, jedná se o dva allosexuály, jednu asexuálku a jednoho muže fraysexuálního. Zde tedy můžeme vidět, že lze navázat a udržet partnerský vztah, i když druhý partner sexuální přitažlivost pociťuje.

Pokud jde o otázky na preferenci asexuálního partnera či partnerky, ženy většinou odpovídají, že se jedná spíše o výhodu, avšak ne nutnost. *„Určitě by to usnadnilo řadu situací, spíše záleží, jaký má pohled na sex a jestli by se bez něj dokázal obejít” (R14 – 20).* Také pohlaví partnera nebylo v mnoha případech specifické a ženy opět zdůrazňovaly především emocionální propojení.

Kromě partnerského vztahu byl zmíněn také **platonický vztah**, který ženy charakterizovaly jako soužití, kde si na sebe jednotlivci nekladou nároky, například na

monogamii. Byl popisován jako jednodušší, s větší akceptací jeden druhého. Pro lidi okolo je však těžké rozeznat rozdíl mezi platonickým partnerským vztahem a přátelstvím.

„Rozhodně platonickéj, ale nejsem si jistá, jestli romantickéj partner je úplně něco pro mě. Nejsem aromantik, to ne, ale já nevím. Prostě když vidím ty romantický vztahy okolo sebe, mně se takový vztahy úplně nelíbí, protože tam je strašně moc věcí, který člověk může posrat. Něco uděláš blbě a ten druhý se na tebe zlobí 3 dny. Ty platonický vztahy mi přijou takový, že jeden toho druhýho víc akceptuje“ (R1 – 24).

Dalším tématem byli budoucí **potomci a rodinné soužití**. Z respondentek odpověděly 4, že o dítě v budoucnu určitě stojí. Jedna z respondentek již dítě má. Ostatní ženy odpovídaly v rozmezí momentálního rozmýšlení, až k definitivnímu rozhodnutí nemít děti. Co se týče rodinného soužití, respondentky si představují pod rodinou i společné trvalé soužití s partnerem či partnerkou a například s domácími mazlíčky.

9.1.4 Asexualita ve společnosti

Velmi důležitým tématem objevujícím se v rozhovorech, byla asexualita v pojetí společnosti. Zde se specifikovaly 3 okruhy témat, které mají konkrétnější zaměření. V Příloze 9 jsou graficky specifikována jednotlivá podtémata s dalšími aspekty.

Povědomí veřejnosti

Prvním vystupujícím tématem bylo povědomí veřejnosti o asexualitě. Dle všech 19 respondentek bylo povědomí hodnoceno velmi nedostatečně. Hodnoceno tak bylo na základě reakcí okolí, informací na internetu, či na základě faktu, že ony samy o asexualitě dlouho nevěděly. *„Dostačující určitě ne, ani systémově, ani veřejnost“ (R18 – 31).* V rozhovorech však bylo zřetelné, že se vyskytuje jakýsi progres, co se povědomí týče.

Respondentky zmiňovaly především **odlišnou, až negativní představu** o tom, co asexualita znamená. Častokrát si samy respondentky tuto představu s asexualitou propojovaly. Jedná se zejména o představu, že asexualita nutně znamená aromanticitu. Další představy o asexuálech obsahují tvrzení jako nenávisť vůči sexu, nepřitažlivá až ošklivá osoba, či osoba neschopná lásky. Vliv mohou mít média, časopisy a články na internetu. Ženy zmiňovaly také zastoupení asexualit ve filmech či seriálech. Konkrétně byly zmiňovány BoJack Horseman, Sex Education, The Big Bang Theory.

Právě české zdroje mnohdy mohou podávat zkreslené informace. *„V ženským časopisu typu Ona dnes, kde osoba která byla identifikována jako asexuál byla popisována*

jako někdo, kdo nesnáší sex, kdo není schopen lásky a ve skutečnosti je to hrozně chladná osoba“ (R6 – 24).

Jelikož se všechny ženy jednohlasně shodly na nedostatečném povědomí, zabývaly se dále tím, jakým **způsobem** by mělo **šíření povědomí** probíhat. Často se objevovaly mediální zdroje ve formě seriálů a filmů, přednášky, užívání pojmu asexualita v běžné veřejnosti. Pro ženy je také klíčovou cestou, jak rozšířit povědomí o asexualitě skrz zařazení asexuality do sexuální výchovy vyučované na základních školách.

„Ale třeba by to mělo být součástí i takzvané sexuální, nebo rodinné výchovy ve školách. Myslím si, že by bylo v pořádku, když by se ty mladý lidi naučili, že nemít sex je stejně v pořádku jako ho mít. Protože podle mě to začíná už tam, když je rodinná sexuální výchova, tak okamžitě to je jak to dělat, jak to nedělat, jak se chránit, ale automaticky se předpokládá, že vy to chcete, vy to budete mít, vy to budete dělat. Jde jenom vo to jak, jestli s ochranou, bez ochrany, ale je normální to mít. Takže ten předsudek začíná už tam“ (R17 – 41).

Pociťované vlivy okolí

Respondentky v první řadě pociťují velký **tlak společnosti na sexualitu**. Dle jejich slov se sex vyskytuje ve všech možných tématech objevujících se ve veřejném dění. Vnímají, že je téma sex až příliš nadužívané, a to i v situacích, které to ne zcela vyžadují. Na normu je tedy vyvíjen velký tlak a s ním může být pociťován silnější pocit odlišnosti.

„V dnešní společnosti je nebavit se o sexu celkem tabu, že spíš je sex ta společnost a nebýt stejnej, tak se na tebe lidi koukaj jako divně, nebo to nechápou, dělají si z toho srandu, ale nepřipouští si, že bys prostě hned jak si s klukem, nespál. Že ta společnost je určená na to, že sex sex sex a nikdo nebere pohled na to, že jsou lidi, který to berou normálně, že nechtějí sex. A měli by vědět, že jsou tady lidi, kteří milujou sex, jako nymfomanové, a lidi, kteří ho nepotřebujou“ (R16 – 19).

Co se týče **sexu jako konverzačního tématu**, respondentky ve větší míře uváděly obklopování se lidmi, kteří na toto téma příliš nediskutují. *„Já nevím..já se jako pohybuju dost mezi lidma, který sex zas až tak moc neřešej, takže já jsem s tím dleňctím v pohodě. Ale asi záleží, mezi jakějma lidma se člověk pohybuje“ (R13 – 28).* Uváděly však určitou toleranci a respekt k sexu jako tématu majoritní společnosti, jelikož se jedná o běžnou náplň jejich životů.

„Je to jedna ze základních lidských potřeb, a to, že minimum lidí by s tím osobně nesouhlasilo neznámá, že většina společnosti to tak nemá. A nemyslím si, že se na většímu společnosti můžu zlobit, to je jako bych se na všechny zlobila že jí maso i když já ne. Řekla bych, že je to téma, na které lidi hodně myslí a hodně to do těch interakcí promítají“ (R15 – 25).

Dalším vlivem, který je pocíťován, je **místo bydliště**. Objevovaly se odpovědi, které poukazovaly na malou anonymitu či žádné konverzace o sexuálních orientacích v souvislosti s životem v malém městě nebo vesnici. *„Já pocházím z malé vesnici a tam se člověk cítí jako dost pod lupou“ (R8 – 24).* Změnu však tyto respondentky pocíťily s příchodem do většího města, které může být právě v tomto ohledu progresivnější. Také vnímaly určitou formu svobody a volnosti.

„Možná ten příchod do většího města měl trochu vliv v tom, že jsem se jako osamostatnila a měla jsem pocit, že se můžu hledat, že jsem nebyla pod dohledem, možná v tomhle smyslu jo“ (R16 – 19).

Vnímání asexualitý odbornou veřejností

Respondentky se v rámci přímé odborné pomoci (lékařské či psychologické), či zprostředkované v médiích, setkaly s ne zcela přívětivými reakcemi a názory na asexualitu. Objevovaly se reakce typu, že to není normální nebo je to nutno léčit. *„Za studií jsem byla v té psychologické poradně v rámci VŠ a tam jsme na to narazili no a tam to nedopadlo moc dobře“ (R18 – 31).*

V situaci, kdy člověk přichází do psychologické péče, či si hledá odborné články na internetu, mohou tyto postoje a názory negativně ovlivnit jeho přijímání sebe samého. Respondentky by v tomto ohledu ocenily normalizaci asexualitý odborníky, jakožto minoritní sexuální orientaci.

„Aby ta první reakce, hlavně těch odborníků, těch lidí ve škole, pedagogů, kterým by se člověk svěřil, nebo lékařům, by byla opravdu to ‚supr tak já ti najdu někoho, s kým si o tom můžeš popovídat‘ a ten někdo by byl terapeut, který s tím má zkušenost, nebo někdo, kdo není terapeut, ale je peer a že aby tohle byla ta první reakce než ta, že to zametou pod koberec a nebudeme se o tom bavit, nebo hledání patologií“ (R15 – 25).

9.1.5 Komunita LGBTQA+ a ACE

V souvislosti s prožíváním asexualy byly zmiňována témata vztahující se ke komunitám, které mohou být jedinci součástí. Jelikož se objevovala komunita LGBTQA+ i ACE odděleně, i v tomto tématu na ně budeme nahlížet zvlášť. Toto podtéma je jako poslední vyobrazeno v Příloze 10

Sounáležitost s LGBTQA+

Respondentky v průběhu rozhovorů zmiňovaly jejich **postoj k sounáležitosti s komunitou LGBTQA+**. I když na základě obsažených zkratk v názvu, a tedy formální součástí asexualy v této komunitě, není podmínkou, že asexuálové pociťují plnou sounáležitost. Objevily se také nejisté pocity z tohoto začlenění.

„Nad tím tak váhám.. je to takový hraniční řekla bych.. Na jednu stranu bych řekla, že původním cílem té komunity bylo získat rovnoprávnost nebo nějaký ty výhody, versus sňatky, adopce dětí a tak, což bych řekla, že asexuálních lidí se zas tak netýká. Na druhou stranu je to taky komunita, co propojuje ty lidi ve smyslu kdy ostatní je nepřijímají, což mi přijde jakoby fajn” (R19 – 25).

Spousta žen má však mnoho přátel z této komunity a absolutně nepochybují o tom, že by asexualita nebyla součástí takto velké komunity sdružující minoritní skupiny.

Druhým problémem, který stojí v této otázce, je **přijetí asexualy LGBTQA+** komunitou. Zde se dostávají do jakéhosi střetu pocit sounáležitosti vs. pocit přijetí. V odpovědích se objevovaly ne příliš přívětivé reakce při začlenění se.

„Jsem věděla, že v rámci fakulty fungoval třeba LGBT spolek, ale nikdy jsem si nebyla jistá, jestli asexualita... jakože některý ty lidi nepřijímaly ty asexuály úplně součástí LGBT komunity, takže jsem si nebyla jistá, jestli by na mě nekoukali divně“ (R13 – 28).

ACE komunita

V průběhu rozhovorů se téma komunity asexuálů objevovalo především s pocitem sounáležitosti či aktivním zapojováním se v komunitě. Všechny ženy z výzkumu jsou členky Facebookové skupiny, ale většina je také součástí i zahraničních skupin, či fór. Všechny tyto komunity slouží ke sdílení názorů, pocitů či podpory. Respondentky zmiňovaly, že je pro ně příjemné být součástí skupiny lidí, která sdílí stejné pohledy a prožitky jako ony samy. Byla zdůrazňována především **přátelská a podporující atmosféra** a také pocit sounáležitosti.

„Mně trochu pomohly ty FB skupiny zahraniční, kde několikrát jsem se vypsala. Hrozně mi pomohla ta podpora těch respondentů, člověk cítí tu podporu a je to strašně super“ (R8 – 24).

Respondentkami však bylo zmíněno i **české fórum** (asexual.cz), které hodnotí spíše negativně. *„Ono v té době, kdy já jsem ho našla, tak už bylo takový v úpadku a hodně to bylo okupovaný různějma trollama, takže se tam nedalo moc nějak svobodně vyjadřovat, aniž by to tam nezazdili nějaký lidi totálně“ (R13 – 28).*

Kromě této online podpory a sdílení jsou také pořádané různé **srazy**, konkrétně ACEpiknik. I když to pár z respondentek oceňuje, především vidět členy na živo a pohovořit s nimi v reálném kontaktu, ne všechny se těchto sešlostí účastní. Je pro ně komfortnější být spíše v online prostředí a být aktivní pouze tehdy, kdy samy chtějí.

„Na FB jsem na skupině, ale kdyžtak si jen přečtu, možná tam sem tam hodím komentář, ale nijak nezasahuju, nedávám vlastní téma. Nevyhledávám nové přátele ani tak. Já to tak mám a s nikým to sdílet nemusím“ (R9 – 23).

9.2 Odpovědi na výzkumné otázky

1. Jaký vliv na identifikaci asexuála a případný vnější coming out měla společnost?

Proces identifikace je velmi složitý a individuální proces, a jednotlivé proměnné mohou být různě vnímány. Pár žen **nevnímalo žádný důležitý vliv společnosti**. Další respondentky však poukazovaly na pozitivní i negativní vlivy v souvislosti se společností. Ženami bylo zmiňováno **místo bydliště**, a to především v kontextu velikosti. V odpovědích se objevovaly pocity, že v malém městě či na vesnici jedinec ztrácí jakousi anonymitu. Naopak s příchodem do většího města se ženy cítily více svobodně a volně. Vliv byl pocíťován i ze strany **rodiny a blízkých**, a to především ze **strachu z reakce** na jejich identifikaci či v podobě **tlaku na vztah**. V souvislosti s blízkými však shledáváme také pozitivní vliv, a to především ve formě podpory a možnosti sdílení, které pro ženy znamenalo mnoho. Důležitou roli pro respondentky také hrála **komunita asexuálů**, kde našly podporu a porozumění, především v souvislosti s identifikací. Ženám to mnohdy dodalo pocit normalnosti a jakousi formu úlevy, že se tyto pocity, pojící se se sexuální přitažlivostí, netýkají pouze jich samotných.

Jestliže se zaměříme na společnost jako celek, ženy velmi pocíťovaly **tlak společnosti na sex**. Dle rozhovorů ženy považují společnost za přeseexualizovanou, kde nutnost sexu je zmiňována v každém kontextu. Toto pojetí normy v ženách vyvolávalo touhu nevyčnít a spíše se přizpůsobit.

2. Jaké jsou sexuální zkušenosti asexuálních jedinců?

V této oblasti se vyskytovaly **velké individuální rozdíly**, které sahaly od **nulových zkušeností**, která byla zmíněna 10 ženami, k **občasným sexuálním aktivitám**. Do sexuálních aktivit byl zahrnut anální, orální a penetrační sex. Dráždění klitorisu bylo též považováno za sexuální aktivitu. Dalším tématem v oblasti sexuality, byla ženami zmiňována **masturbace**. Její funkce však byly popisovány jako něco mechanického či jako úleva od stresu. Se sexuálními zkušenostmi se pojil obecný **postoj vůči sexuálním aktivitám**. Ta ve většině případů souvisela se sexuálními zkušenostmi a také s otevřeností vůči kompromisu ve vztahu v této oblasti.

3. Co pro asexuály znamená partnerský vztah?

Z odpovědí bylo zřetelné, že pro většinu žen je **partnerský vztah důležitým tématem**. Kromě partnerského romantického vztahu byl zmiňován také platonický partnerský vztah jako forma soužití a partnerství. Respondentky zmiňovaly **důležité aspekty** vztahu, kterými jsou především **hranice a respekt vůči potřebám**. Udržování určitých hranic, zejména v oblasti sexuálních aktivit a obecně fyzické blízkosti, bylo ženami označováno za klíčové. Dále byla zmíněná důležitost **kommunikace a intimity**. Intimita byla popisována jako blízkost, důvěra, naprosté otevření a porozumění. Mnoho žen také považuje fyzickou blízkost, ve formě doteků, líbání či objímání za důležitou, a především příjemnou součástí vztahu.

Mnoho žen však zmínilo, že najít partnera/partnerku, který/á bude tolerovat a respektovat jejich absenci sexuální přitažlivosti, je v dnešní době velmi náročné. Ženy zmiňovaly **asexuálního partnera/partnerku jako výhodu**, avšak ne nutnost. Dvě z respondentek žijí momentálně ve vztahu s allosexuálními partnery.

4. Mají asexuální jedinci možnost o tomto tématu otevřeně hovořit ve svém okolí?

Většina respondentek **sdílela svoji asexualitu se svými blízkými**, ale velmi často uváděla, že si předem rozmýšlela, komu tuto informaci sdělí. Objevovat se **strach z reakcí**, změny chování k jejich osobě či považování asexualitu za velmi **intimní téma**. Respondentky však také zmiňovaly, že pro ně **není důležité svoji asexualitu sdílet** s ostatními.

Jestliže se zaměříme na reakce, které respondentky získaly při sdělení jejich asexualitu, jednalo se především o **kladné, neutrální či lehce zmatené odezvy**. S negativními komentáři tváří v tvář se setkaly velmi ojediněle. To naznačuje, že **téma asexualitu je v České republice spíše neznámé**, avšak nepojí se s ním naprostá stigmatizace. Je však pochopitelné, že ženy měly strach se s tímto tématem otevřít. Jakýmsi bezpečným útočištěm a prostředím se pro respondentky stává **komunita asexuálů**, ve kterém cítí podporu a sounáležitost. Respondentky popisují kontakt s ostatními asexuály především přes sociální sítě.

5. Vyskytují se v souvislosti s prožíváním asexualitě psychické obtíže či jiné vnímání sebe samého?

V tomto tématu byly zmiňovány a zdůrazňovány 2 protipóly, tedy negativní prožívání a pozitivní změny v prožívání. Je tedy nutné zmínit, že se mohou objevovat oba fenomény odděleně, či současně v rámci procesu ztotožňování se.

V souvislosti s pociťovanou odlišností v průběhu identifikace ženy zmiňovaly **negativní smýšlení o sobě samých**. Vnímaly sebe jako někoho divného, porouchaného. Obecně respondentky popisovaly průběh identifikace jako obtížný pro jejich psychickou pohodu. Jestliže se dále zaměříme na negativní prožívání, ženami byly zmiňovány **duševní obtíže** v kontextu ztotožnění se s identifikací asexuála. To mělo souvislost především s přijetím jakéhosi nepříznivého osudu v kontextu budoucích vztahů a pravděpodobné samoty. Ženy popisovaly úzkostné a depresivní stavy.

Kromě negativního prožívání byla naopak ženami vyzdvihována i **pozitivní změna ve vnímání sama sebe**. Jednalo se konkrétně o pocity osvobození, úlevy a uvolnění. Ženy si začaly uvědomovat, že to, co cítí, není špatně. Respondentky popisovaly také větší porozumění a přijetí sebe samých. Všechny tyto pozitivní změny měly vliv na jejich sebehodnocení.

6. Jaké je povědomí české veřejnosti o tématu asexualitě?

Jednoznačnou odpovědí respondentek bylo **zcela nedostatečné povědomí** české veřejnosti o tématu asexualita. Většina respondentek sama dlouho netušila, že tento pojem existuje. Při sdílení jejich identifikace se setkaly především se zmatenými reakcemi, po kterých následovala **nutná edukace a vysvětlení**. Nedostatečné povědomí je také viditelné ve stereotypch, které jsou ohledně asexualitě sdíleny. Jedná se především o přesvědčení, že asexuálové nesnášejí sex, nejsou schopni lásky a jsou nepřitažliví.

Respondentky považovaly za **důležité povědomí zvýšit**, a to především prostřednictvím médií, jako vyobrazení asexualitě ve filmech a seriálech. Další zmiňovaným prostředkem byly odborné přednášky a zejména zakomponování asexualitě do rodinné a sexuální výchovy vyučované na základních školách. Respondentky vnímají důležitost zvyšování povědomí především pro další jedince, kterým může informovanost usnadnit proces identifikace.

10 DISKUZE

Tato diplomová práce byla zaměřena na hlubší porozumění prožívání asexualit v české společnosti. Byla specifikována především tématy: proces identifikace, psychické zdraví a obtíže, role společnosti, komunita asexuálů, partnerský a sexuální život. V této části práce se zaměříme na výsledky našeho výzkumu a budeme je dále porovnávat s teorií a již provedenými studiemi týkající se tématu asexualit.

Na základě objevených témat, která se v průběhu analýzy identifikovala, jsme dokázali odpovědět na všechny stanovené výzkumné otázky. Jelikož se však jedná o velmi provázané fenomény, které od sebe nelze striktně oddělovat, je nutné to brát na zřetel. Prvním tématem, které se v interview objevilo, byl proces identifikace. Respondentky zmiňovaly především uvědomování si odlišností, které zmiňovala Houdenhove (2014). Respondentky v průběhu života také polemizovaly nad jinými minoritními orientacemi, a to především s homosexualitou a bisexualitou. Tato fáze experimentování se objevila i ve výzkumu Wood (2020) se stejně zmíněnými identitami.

První stanovená výzkumná otázka se týkala identifikace a obecného prožívání v souvislosti s vlivem společnosti. Je nutné podotknout, že ne všechny ženy pociťovaly exogenní vlivy, které by mohly souviset s jejich prožíváním. Co se týče rodiny a blízkých, respondentky vnímaly jejich tlak na vztahy, což potvrdil i výzkum Andresové (2019). Dále ženy poznamenaly strach z reakcí, které odpovídá tvrzení Russell a Fish (2016). V jejich výzkumu respondenti zmiňovali důvod k nesdílení sexuální orientace minoritami především z důvodu strachu z odmítnutí či nepochopení. Po sdílení asexualit s rodinou však většina žen cítila velkou podporu a porozumění z jejich strany. Dalším pociťovaným vlivem popisovaným ženami v našem výzkumu, bylo místo bydliště. Ženy vnímaly určitý tlak a napětí v malém městě, ve kterém si připadaly pod lupou a nemohly se projevat tak, jak samy chtěly. S příchodem do většího města naopak pociťovaly určitou svobodu a volnost.

Naš výzkum také potvrdil zjištění Kennon (2021) a Lammelové (2012), že dle jakési vytvořené společenské normy má každý člověk zájem o sex a je na to společensky kladen velký důraz. Ženy ve výzkumu dále hodnotily naši společnost jako přeseexualizovanou a sexuální tematiku jako příliš nadužívanou i v nesouvisejících spojitostech. Co se však týká sexu jako konverzačního tématu, rozhodně si nepřejí, aby sex byl tabuizován.

Jak výsledky ukázaly, respondentky hodnotí povědomí české veřejnosti jako velmi nízké, až nedostačující. Tyto výsledky se shodují také okrajově s výzkumem Andresové (2019). Respondentky se při vnějším sdílení své asexuality setkaly především se zmatenými reakcemi, které souvisely právě s nedostatečnou edukací či informovaností o významu a definici asexuality. Tyto poznatky korespondují také s Mollet (2021), která zmiňovala nutnost edukace s přímým odhalením asexuality. Za důležité téma v souvislosti s povědomím veřejnosti, dále respondentky vnímaly proces zvyšování povědomí. Zde viděly potenciál především v zakomponování asexuality do mediálního prostředí, a to konkrétně do filmů či seriálů. Respondentky zmiňovaly, že dosavadní informace z českých zdrojů, konkrétně zmíněných časopisů či příspěvků na internetu, jsou podávány formou bulvárního plátku a asexuálové jsou zde vyobrazováni jako chladní lidé, kteří nesnášejí sex a nejsou schopni lásky. Tento fakt, kdy média a literatura nepodávají reálné informace, koresponduje s tvrzením Kennon (2021). I když Trites (2000) vidí potenciál především v literatuře pro mladé, tak toto téma není vždy podchyceno správně.

Další možnost zvyšování povědomí o asexualitě respondentky spatřují v zařazení minoritních sexuálních orientací do sexuální výchovy vyučované na základních školách. Tyto názory podporuje také výzkum Andresové (2019), ve kterém jedinci shledávali tuto cestu k osvětě veřejnosti jako nejlepší. Z výzkumu Wood (2020) bylo patrné, že v rámci celosvětového měřítka není asexualita obsažena v osnovách sexuální výchovy vyučované ve školách. Pouze 1 % zmínilo vyučování asexuality ve škole s vysvětlením a podáním více informací.

I když zdroje informací nebyly zahrnuty ve výzkumných otázkách, dle rozhovorů se jednalo o důležité téma. Hlavním zdrojem, kde ženy získávaly informace o asexualitě, se stal internet. Toto zjištění je opět shodné s českými studiemi (Andresová, 2019; Lammelová, 2012) i celosvětovým ACT survey od Wood (2020), kde respondenti nacházeli informace především v online skupinách ACE, LGBTQA+, či obecně v rámci sociálních skupin. To souvisí s velkým rozvojem online komunit v rámci sociálních sítí, jako Facebook, Tumblr, Instagram apod. Můžeme tedy internet ohodnotit jako nejrychlejší a nejucelenější přísun informací, který v 21. století máme k dispozici a tím je ulehčen proces tápání a hledání.

Další výzkumnou otázkou, na kterou jsme získaly odpověď, se týkala partnerských vztahů. Jelikož přitažlivost můžeme dělit na romantickou a sexuální (Bogaert, 2012), partnerský romantický vztah může být součástí běžného života asexuálů. Jelikož ve výzkumu byly dvě ženy identifikující se také jako aromantičky, jejich odpovědi se v pojetí

partnerství lišily. V odpovědích však většina žen toužila po partnerském romantickém vztahu, či v současné době partnerku/partnera mají. Kromě partnerského romantického vztahu byl zmíněn také platonický vztah, který Lamas (2021) popisuje jako oddaný a dlouhotrvající vztah, avšak bez romantického podkladu. Tento popis odpovídá vysvětlení našich respondentek.

Co se týče oblasti rodinného soužití a dětí, většina respondentek se přikláněla spíše k absenci dětí v budoucnu. Čtyři respondentky však odpověděly, že děti opravdu chtějí a jedna z žen již dítě vychovává. Toto zjištění nekoresponduje s výzkumem Andresové (2019), ve kterém všichni respondenti o budoucí děti a rodinné soužití nejevily žádný zájem. To však může být zapříčiněno zařazením mužů i žen do výše zmíněného výzkumu. Naš výzkum však podpořil zjištění studie od Wood (2020), kde zhruba 33 % participantů toužilo po dítěti v budoucnu.

V rámci partnerských vztahů jsme se soustředili na to, jaké očekávání od vztahu mají. Ženy zmiňovaly především hranice a respekt vůči potřebám, zejména v sexuální oblasti. Jsou si však vědomy, že nalezení partnera/partnerky, který/á bude respektovat jejich pojetí sexuality, je náročné. Jak však vyplývá z našeho výzkumu, není vyloučené, aby asexuální jedinec nemohl být v naplněném vztahu s allosexuální partnerkou, či partnerem. I když respondentky zmiňovaly jakousi výhodu tvořit pár s asexuálním partnerem, či partnerkou, nejedná se pro ně o nutnost. Dalším důležitým aspektem byla popisována komunikace a intimita. I když Dawson et al. (2016) popisuje intimitu u asexuálů především jako přátelství, dle našeho výzkumu byla intimita popisována spíše jako důvěra, blízkost, plné otevření se druhému. Respondentky prožívaly více emocionální intimitu, avšak i fyzická intimita hrála roli.

V souvislosti s otázkou ohledně psychických obtíží a pozitivních změn ve vnímání své osoby, se objevovaly odpovědi v obou pólech. Co se týče psychických obtíží, ženy zmiňovaly depresivní a úzkostné stavy. Jak zdůrazňovali Yule et al. (2013) a Van Houdenhove et al. (2015), ženy jsou si vědomy obtížnosti s nalezením partnera a vyjednáváním dohod ohledně intimního vztahu. V tomto ohledu výsledky korespondovaly s tímto zjištěním. Psychické obtíže se tedy objevily s přijetím reality, že v budoucnu nebudou schopny navázat vztah a tím tedy budou odkázány k možné samotě. Stavy duševních těžkostí zmiňovaly také v průběhu identifikace, kdy pociťovaly odlišnosti a nerozuměly svým pocitům a potřebám. Tyto pocity jsou charakteristické pro fázi zmatení

identity (Orel, 2020). Ve výzkumu se však neobjevily žádné sebevražedné myšlenky či nadužívání alkoholu, které zmiňuje Lyons et al. (2022) v rámci celé LGBTQA+ komunity.

Protipól duševních obtíží charakterizují pozitivní změny v prožívání, a to zejména při objevení termínu asexualita. Robbins et al. (2015) ve výzkumu poukazuje na skvělý a osvobozující pocit participantů při zjištění, že absence sexuální přitažlivosti není patologická. Respondentky v této studii popisovaly také pocity osvobození a úlevy. Vnímaly, že nejsou samy na světě, kdo má tyto pocity. Jako další proměny v prožívání byly vnímány v souvislosti s plným ztotožněním se s identitou asexuála. Ženy popisovaly tuto změnu jako větší respekt a porozumění sám sobě. Na základě toho ženy vnímaly i zvýšení sebehodnocení a sebevědomí. I když Baumeister et al. (2003) popisují, že sebehodnocení je velmi ovlivněno hodnocením ostatních, v našem případě šlo především o vnitřní prožitek a přijetí sám sebe takového, jaký jsem, bez vnějších vlivů.

Výzkumná otázka ohledně sexuálních zkušeností respondentek nám ukázala velkou variabilitu odpovědí. Sexuální aktivity tak byly velmi individuální a lišily se člověk od člověka. Carrigan (2011) zmiňoval, že spektrum asexuality lze dělit vzhledem k jejich otevřenosti vůči sexuální aktivitě. I když ženy automaticky nepopisovaly svůj postoj k sexu dle termínů sex-pozitivní, sex-neutrální či anti-sex, z jejich výpovědí bylo patrné jejich přesvědčení. Jejich postoj se také odrážel i v sexuálních zkušenostech. Nelze však generalizovat tvrzení, že všechny ženy mající nulové zkušenosti, jsou zároveň sex-negativní. V našem výzkumu mělo nulové sexuální zkušenosti 10 žen. V porovnání s výsledky Andresové (2019) mělo výrazně více našich respondentek předchozí sexuální zkušenosti. Tyto zkušenosti obsahovaly orální, anální i penetrační sex. Postoj vůči sexu se také projevoval v názoru ohledně zahrnutí sexuální aktivity v budoucím partnerském vztahu a určité domluvě na kompromisu, či dohodě.

Odpovědi na tuto výzkumnou otázku nám tedy opět potvrdily fakt, že sexuální orientace pojednává pouze o vnitřním prožitku, avšak bez odrážení v sexuálním chování (Bogaert, 2012). Ženy také zmiňovaly respekt vůči cizí identifikaci jako asexuál i když sex provozují. Popisovaly, že každý má právo na takovou identifikaci, jakou považuje za správnou. Důležitým zjištěním také byly otázky ohledně masturbace. Náš výzkum potvrdil výsledky studií Brotto et al. (2010) i Yule et al. (2014), které ukazovaly provozování autoerotiky asexuálními jedinci. Shodovaly se také funkce masturbace, které respondentky popisovaly jako něco mechanického, či jako ventilaci stesu.

Za důležité považujeme poukázat na zjištění ohledně rizik spojených s asexualitou. Ženy v rozhovorech zmiňovaly především nepochopení náznaků ohledně flirtování, či situací se sexuálním podtextem. Ženy se tak dostaly do nepříjemných situací, které pro ně byly psychicky náročné. Respondentky také popisovaly, že jejich chování vnímali určití jedinci odlišně. V rozhovorech se objevovalo odůvodnění, že v určitých chvílích si neuvědomují, že ostatní sexuální přitažlivost vnímají a hledají sexuální podtext v situacích, ve kterých doopravdy nejsou. Z rozhovorů také vyplývalo, že ženy ustupovaly pod jakýmsi sexuálním tlakem a neschopností říct ne, až v konečném důsledku dělaly věci, které jim nebyly příjemné.

Dalším tématem byly otevřené rozhovory o asexualitě v okolí. Respondentky v odpovědích zmiňovaly, že před samotným sdílením své asexuality s ostatními velmi rozmýšlely, komu tuto informaci řeknou. Již Robins et al. (2015) nastínili, že mnozí asexuálové nevidí důvod ve sdílení této informace, vzhledem k neprojevení jejich orientace navenek. I v našem výzkumu se ženy odkazovaly k tomuto důvodu. Jako další důvody, proč asexualitu nesdílet bylo příliš intimní téma a také strach z možných reakcí. Nejvíce respondentek se zdráhalo o tomto tématu hovořit se svojí rodinou, jak už bylo zmíněno v předchozích odstavcích. Všechny ženy však uvedly, že se svěřily s asexualitou alespoň někomu.

Co se týče reakcí, které ženy získaly při otevřeném rozhovoru o asexualitě, byly především kladné, chápající či neutrální. K těmto výsledkům došel i výzkum Andresové (2019). V mnohých případech se objevily i zmatené reakce, především z důvodu neznalosti pojmu asexualita. Jak již Mollet (2021) nastínila, téměř vždy se s odhalením asexuality pojí také edukace. Další reakcí, se kterou se setkaly téměř všechny respondentky alespoň jednou, byly stereotypní poznámky. Decker (2015) zmiňuje poznámky typu „Až najdeš tu pravou/ toho pravého“, které se v našich rozhovorech objevily také. Ženy často zmiňovaly současně poznámku jako: „Ten první ti to neuměl udělat“. Žádná z žen se však v minulosti nesetkala s negativní reakcí ve formě útoku či stigmatizace přímo na její osobu.

Útočišti, kde ženy mohou sdílet své postoje, pocity a zkušenosti, se staly zejména komunity sdružující asexuály, a to především v online prostředí. V tomto prostředí ženy pociťují sounáležitost a podporující atmosféru. Ženy nejvíce zmiňovaly kontakt s komunitou právě v online prostoru. Dle Decker (2015) tento kontakt pomáhá odhalit jejich identitu, ale stále umožňuje si chránit své osobní informace. Tyto online komunity jsou důležité také v průběhu procesu identifikace.

Co se týče limitů naší práce, je nutné podotknout, že výsledky nelze aplikovat a zobecnit na celou populaci asexuálů. I když náš výběrový soubor, v celkovém počtu 19 respondentů, se jeví jako dostačující pro kvalitativní studii, setkáváme se mnohými riziky zkreslení.

Prvním rizikem zkreslení se může stát forma získání respondentů do naší studie. Jelikož byla žádost o účast na výzkumu umístěna do soukromé skupiny na sociální síti Facebook, osloveni byli pouze členové této skupiny a tím byl velmi omezen okruh potencionálních účastníků. Předpokladem pro účast na výzkumu byl tedy Facebookový profil a také členství v této konkrétní uzavřené skupině. Tento fakt mohl způsobit nižší věkový průměr a také další možná zkreslení v určitých oblastech výzkumu.

Výsledky našeho výzkumu jsou limitovány především věkem respondentek. I když byl věkový rozsah 19-41 let, věkový průměr se rovnal 25. Je tedy důležité zmínit skutečnost, že odpovědi mohou být značně zkresleny a nelze je tak aplikovat na všechny věkové kategorie jedinců identifikujících se jako asexuálové. Tyto limity spatřujeme například v oblasti zdrojů informací. Jak už bylo zmíněno výše, hlavním zdrojem informací o asexualitě se stal internet, zejména zahraniční webové stránky. Zde se můžeme setkat s naprosto jinými informacemi u asexuálů, jejichž věk je vyšší a v online světě se nepohybovali již od pubertálního věku. Další oblastí zkreslení také může být sexuální zkušenosti asexuálů. Ty mohou být také odlišné u jedinců staršího věku v porovnání s jedinci pohybujícími se zejména od 18 do 30. Neopomenutelnou oblastí, ve které se věk respondentů mohl projevit, je přizpůsobení se normě společnosti. I když momentální situace ohledně tolerance společnosti vůči minoritním sexuálním orientacím a odklon od normy není ideální, můžeme vnímat určitou změnu pozitivním směrem v průběhu posledních let. Lze tedy předpokládat, že jedinci pociťující odlišnosti v sexuální přitažlivosti, se v minulosti spíše přizpůsobili normativnímu stylu života. Průběh uvědomění si odlišností, objevení termínu a následné ztotožnění mohlo mít u starších jedinců velmi rozdílné aspekty i průběh.

Dalším zkreslením se mohlo stát pouze ženské zastoupení ve výzkumu, a tedy pohled na prožívání asexualitě pouze ženskýma očima. I když v rámci prevalence asexualitě ve světě je více asexuálních žen než mužů, výsledky mohou být lehce zkresleny a odpovědi by se od mužů mohly lišit. Je také otázka, do jaké míry jsou muži otevřeni hovořit ohledně intimnějších a více osobních otázek.

Posledním rizikem můžeme sledovat v zastoupení aromantických asexuálek v našem výzkumu. Jelikož se těchto žen týká také absence romantické přitažlivosti, otázky partnerských vztahů mohou být odlišné od asexuálek, které romantickou přitažlivost pocítují.

Nelze však opomenout přínosy této diplomové práce. Největší přínosy sledujeme v dalším prohloubení problematiky asexualit v souvislosti s českou společností, a to konkrétně u žen. Výsledky naší studie tak mohou pomoci k lepšímu náhledu a osvětlení asexualit pro laickou veřejnost a ukázat odlišnosti, které se v rámci asexuálního spektra vyskytují. Celkově může tato práce sloužit jako pomoc k vymýcení stereotypů ve společnosti vztahujících se k asexualitě. Dalším přínosem může být považováno doporučení ohledně možností, jak šířit povědomí o tomto tématu. Práce by tedy mohla pomoci k vytvoření určitých osnov pro vzdělávání o asexualitě na základních školách. Dalším využitím může být osvěta veřejnosti, ale i konkrétně asexuálních žen o možných rizicích spjatých s prožíváním asexualit. Asexuální ženy se mohou dostávat do nepříjemných situací a stát se velmi zranitelnými.

Pro další výzkum vidíme přínosné probádání jedinců identifikujících se jako asexuálové ve věku 40 a výše, kteří například již žijí rodinným životem a v období puberty neměli takto jednoduchý přístup k informacím. Zde by bádání mohlo otevřít další témata pojící se s asexualitou a velmi podrobně by bylo popsáno přizpůsobení se normě společnosti. Určitě by bylo přínosné zaměřit výzkum pouze na asexuální muže a zjistit, zda se objevují odlišnosti.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce si kladla za cíl prozkoumat a hlouběji probádat prožívání asexualit v české společnosti. Témata dotýkající se této problematiky se zaměřovala především na psychické prožívání, roli společnosti, proces identifikace a také na témata vztahů a sexuality. Pro naši studii byl aplikován kvalitativní typ výzkumu s použitím polostrukturovaného interview. Do výzkumu bylo zapojeno 19 respondentek ve věku 19–41 let, které se identifikují jako asexuální. S těmito ženami byl proveden rozhovor osobně, či online a byly tázány na předem stanovené okruhy otázek vycházející z našich výzkumných otázek. Za pomoci tematické analýzy, která byla použita pro analýzu dat, bylo identifikováno 5 témat, ze kterých dále vyplývala jednotlivá podtémata. Dle definovaných témat jsme získali odpovědi na naše výzkumné otázky.

Závěry vyplývající z jednotlivých výzkumných otázek:

- Vlivy okolí na proces identifikace či vnější coming out pociťovaly respondentky velmi individuálně. Byly zmiňovány vlivy místa bydliště, rodiny a blízkých, společnosti jako celek a komunity asexuálů. Mnoho žen však nepociťovalo žádný okolní vliv.
- Sexuální zkušenosti asexuálů jsou velmi individuální a rozmanité. Pohybují se od nulových zkušeností, přes zkušenosti s penetračním, análním či orálním sexem, až po praktikování sexuálních aktivit téměř pravidelně, v určité míře.
- Povědomí české veřejnosti respondentky hodnotí jako velmi nedostatečné. Je pro ně však důležitá osvěta a zvyšování povědomí.
- V souvislosti s prožíváním asexualit se vyskytují změny v rámci duševního zdraví v pozitivním i negativním směru. Respondentky zmiňovaly negativní myšlenky, úzkostnost a depresivní stavy. V pozitivním směru ženy naopak pociťovaly vyšší sebevědomí, porozumění a respekt k sobě samým.
- Ženy ve velké většině hodnotí partnerské vztahy jako něco, po čem touží. Důležitými aspekty jsou komunikace, intimita, respekt a ujasnění si hranic.
- Ženy si velmi pečlivě vybírají, s kým budou svoji asexualitu sdílet. Objevuje se strach z reakce, ale také jim občas nepřipadá důležité tuto informaci sdělovat.

SOUHRN

Téma sexuality se dotýká každého z nás, i když jinou měrou, intenzitou i směrem. V průběhu let se tématem sexualita věnovalo mnoho odborníků a společně hledaly odpovědi na otázky zabývající se individuálním prožíváním a všemi komponenty, které s ní souvisí. Mnoho odborníků zastává názor, že sexualita je považována za přirozenou součást života (Orel, 2020) a může se jednat o jakýsi spojovací bod mezi tělem, vlastní identitou a sociálními normami (Giddens, 2012). Jak už však bylo zmíněno výše, je velmi individuální, v jaké míře se jedná o součást naší identity, prožívání a jednání (Sloboda, 2016).

Naše sexualita je spjata především se sexuální orientací, která nám značí naši sexuální atraktivitu k lidem stejného pohlaví, opačného pohlaví, oběma (LeVay, 2011), či žádnému (Bogaert, 2004). Nutno podotknout, že klíčovým u sexuální orientace není chování jedince, avšak jeho vnitřní prožívání (Decker, 2015; Diamond, 2009). Odborníci se také domnívají, že sexuální orientace je fluidní, tedy není stálá v čase (Buss, 2009; Lippa, 2009). Také panují debaty ohledně proměnných, které mají vliv na vznik sexuální orientace. Je však vždy nutné si uvědomit, že se jedná o komplexní proces zahrnující mnoho faktorů (Diamond, 2009; LeVay, 2011).

Pro tuto diplomovou práci byla zvolena jedna z minortiních sexuálních orientací, a tou je asexualita. Ta je definována jako absence sexuální přitažlivosti (Bogaert, 2012), či nedostatek sexuální touhy (Prause & Graham, 2007). Je nutné na asexualitu pohlížet jako na spektrum, které odkazuje na jednotlivé rozdíly v prožívání, chování, otevřenosti apod. (Carrigan, 2011; Decker, 2015). Do veřejného povědomí se dostala kolem roku 2001 a to především díky založení webové platformy AVEN (Asexual Visibility and Education Network), avšak první zmínky byly již v roce 1979 (Van Houdenhove et al., 2013). Pinto (2014) upozorňuje, že se jedná o jednu z nejvíce neprobádaných a nepochopených sexualit 21. století.

Jedinec funguje v souvislosti s okolím, které ho utváří a zároveň pomáhá přijmout to, jaký je (Hogg, 2016). Jestliže jedinec nezapadá do určité normy sdílené společností, může to mít neblahý vliv na jeho prožívání (Tiefer, 2004). Objevují se také stereotypy, které jsou s určitými skupinami spjaty (Vecci & Želinský, 2019). Vzhledem k faktu, že asexualita je stále neprobádanou oblastí, potýkají se jedinci s velkým neporozuměním ze stran veřejnosti

i blízkých. Přijetí sám sebe tak může být značně zkomplikováno a znesnadněno (Andresová, 2019; Lammelová, 2012).

Téma této práce bylo zvoleno především z důvodu malého zájmu veřejnosti o téma asexualita, ať už z laické, či odborné veřejnosti. Naším cílem bylo zjistit a hlouběji porozumět prožívání asexualit v české společnosti. Na základě tohoto cíle bylo definováno 6 výzkumných otázek zahrnující široký rozsah aspektů, které jsou v tématu obsaženy. Pro nalezení odpovědí na naše výzkumné otázky byl zvolen kvalitativní typ výzkumu, a to za využití polostrukturovaného interview. Co se týče kritérií pro zařazení do výzkumu, byla zvolena minimální věková hranice, a to 18 let a nutnost identifikování sebe jako asexuála. Jiná kritéria stanovená nebyla. Žádost o účast na výzkumu byla vyvěšena na sociální síti Facebook do soukromé skupiny s názvem AsexuaLOVE sdružující právě asexuály. Bylo provedeno 20 rozhovorů (19 žen a 1 nebinární osoba), avšak pro zachování homogenity byly do výzkumu zařazeny pouze ženy. Celkový počet respondentek ve výzkumu je tedy 19 ve věkovém rozmezí 19–41. Rozhovory byly provedeny dle možností a preferencí účastnic (místo bydliště, příliš osobní témata, restrikce vzhledem k pandemii) a to online, či osobně. Celkem bylo provedeno 5 rozhovorů osobně v klidné kavárně v Praze a 14 rozhovorů bylo realizováno online, pomocí platformy Zoom. Po celou dobu sběru dat bylo dbáno na etické zásady, a to konkrétně na anonymitu, dobrovolnost, nevyužívání vlivu a ovlivňování. Před začátkem každého rozhovoru byly účastnice informovány o všech výše zmíněných etických hlediscích a zásadách výzkumu. Informovaný souhlas od žen byl získán ústně a je součástí každé audio nahrávky.

Rozhovory byly dále přepsány do textové podoby pro další práci. Po transkripci již následovala samotná analýza dat v podobě kódování, pro kterou jsme využili program Atlas.ti 9. Jako metoda analýzy a interpretaci dat byla zvolena tematická analýza, která je vhodná pro práci s lidskými zkušenostmi, názory a porozuměním (Hendl, 2016). Výsledkem tematické analýzy bylo nalezení 5 základních témat. Jsou jimi: **Proces identifikace, asexualita ve společnosti, sexualita a vztahy, vnější sdílení asexualit, komunita LGBTQA+ a ACE**. Tyto základní oblasti však obsahovaly navazujících 16 podtémat, která nám jednotlivá témata pomohla lépe pochopit. Díky těmto tématům, která vyvstala na základě analýzy dat, jsme byli schopni zodpovědět na naše výzkumné otázky.

V rámci procesu identifikace většina žen pocítovala určité odlišnosti od ostatních, zejména v průběhu pubertálního věku a také ve věku, kdy okolí očekává trvalé vztahy. Odlišnosti se týkaly nezájmem o randění, obecně vztahy a fyzický kontakt. Na tyto

odlišnosti ženy reagovaly zmatením, negativními pocity o sobě samých, či čekaly na změnu v budoucnu. Pro respondenty bylo také důležité získávání informací o asexualitě. Zde hrál největší roli internet, a to především zahraniční zdroje. V průběhu identifikace ženy pociťovaly různé změny v duševní pohodě, a to v pozitivním i negativním směru. Díky ztotožnění se s touto nálepkou ženy zmiňovaly pocit osvobození, úlevu či uvolnění. Také pociťují zvýšení sebevědomí a sebehodnocení. Ženy však také zmiňovaly psychické obtíže, a to v rámci průběhu identifikace, především úzkostné a depresivní stavy v souvislosti se zmatením a neporozuměním vlastním potřebám a pocitům.

Velmi diskutovaným tématem bylo sdílení asexuality ve svém okolí. Zde jsme se setkávali především s polemizováním nad tím, „Komu o tom chci říct?“ a „Proč to chci říct /neříct“. Všechny respondentky předem přemýšlely, komu o své asexualitě říct. Váhaly především z důvodu strachu z reakce, příliš intimní oblasti, nebo také z důvodu toho, že jim toto téma nepřipadá důležité pro sdílení s okolím. Jestliže se však ženy rozhodly sdílet svoji orientaci s okolím, převládaly reakce kladné, akceptující, či zmatené odezvy a neporozumění. Velmi často tak následovaly velmi intimní otázky a s ní i nutná edukace. Ženy byly také často vystaveny stereotypním poznámkám od svých blízkých, jako například: „Až potkáš toho pravýho.. Jen ti to neuměl udělat..“. Velmi ojediněle se ovšem objevovaly přímé negativní reakce mířeny na ženy. S těmito, až agresivními reakcemi a komentáři, se však mnoho žen setkalo na internetu v otevřených diskusích.

V tématu sexualita a vztahy se ženy věnovaly především partnerským vztahům, kde zmiňovaly důležité aspekty, které od partnerského vztahu očekávají. Klady důraz zejména na intimitu, komunikaci, hranice a respekt vůči potřebám. S hranicemi souvisel především postoj vůči sexuálním aktivitám, který byl u respondentek velmi individuální. Některé ženy tedy byly ochotny po diskusi s partnerem/kou posunout tyto hranice týkající se sexuálních aktivit. Velmi individuální a také rozmanité byly sexuální zkušenosti respondentek, které se pohybovaly od nulových zkušeností až po zkušenosti v orálním, análním i penetračním sexu. Dle odpovědí však důležitou proměnnou v sexuálních zkušenostech byl celkový postoj k sexuálním aktivitám. Důležitým zjištěním v oblasti vztahů a sexuality bylo, že velký počet žen zmiňoval nepochopení sexuálních náznaků či flirtování ostatních. Také jejich chování bylo často vnímáno odlišně, než byl samotný záměr. Odůvodňují si to především chvilkovým opomenutím, že ostatní sexuální přitažlivost prožívají. Respondentky tak mohou být více zranitelné v této oblasti.

Dle rozhovorů je více než jasné, že povědomí veřejnosti o asexualitě v České republice je velmi nízké, až mizivé. Představy o asexuálech jsou velmi zkreslené a pohybují se spíše v negativním směru. Respondentky pocítují potenciál v šíření informací skrz média a také zakomponováním témat minoritních sexuálních orientací do sexuální výchovy na základních školách. Respondentky by také velmi ocenily přijetí asexualitě odborníky, jakožto minoritní sexuální orientaci. Co se dále týče vlivu okolí, respondentky uváděly společnost jako celek a její tlak na sexualitu. Pocítovaly také, že místo bydliště mohlo hrát roli.

Posledním tématem objevující se v rozhovorech, byly komunity LGBTQA+ a komunita ACE. Respondentky pocítují sounáležitost ke komunitě sdružující asexuály. Pocítují zde především podporu a také přátelské prostředí. Velmi oceňují možnost sdílet, a naopak pročitat zkušenosti a zážitky ostatních. Co se však týká komunity LGBTQA+, pocity sounáležitosti jsou individuální. Nepocítují plné přijetí ze strany členů této komunity, která však formálně asexualitu zastřešuje.

Je však velmi důležité si uvědomit, že výsledky vycházející z výzkumu naší diplomové práce nelze aplikovat na všechny jednotlivce identifikující se jako asexuální. Důvodem je především zastoupení pouze žen a také průměrný věk respondentek. Tato diplomová práce však nabídla náhled do prožívání asexualitě v české společnosti a otevřela také podněty k diskusi, především v oblasti šíření povědomí a uvědomění si rizik vztahujících se k asexualitě.

SEZNAM LITERATURY

- Allport, G. W., Clark, K. B., & Geissler, E. (2004). *O povaze předsudků*. Prostor.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Andersen, B. L., & Cyranowski, J. M. (1995). Women's sexuality: Behaviors, responses, and individual differences. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 63(6), 891–906. <https://doi.org/10.1037/0022-006x.63.6.891>
- Andresová, N. (2019). *Neviditelná sexualita: Specifika života asexuálních lidí v rámci heteronormativní společnosti*. [Nepublikovaná magisterská diplomová práce]. Univerzita Karlova v Praze.
- Asexual Visibility and Education Network. (n.d.) *Overview*. <https://www.asexuality.org/?q=overview.html>
- Bachmann, C. L., & Gooch, B. (2018). *LGBT in Britain. Health report*. Stonewall and YouGov. https://www.stonewall.org.uk/system/files/lgbt_in_britain_health.pdf
- Balcar, K. (1991). *Úvod do studia psychologie osobnosti* (2. opr. vyd). MACH.
- Baldissera, V. D. A., Bueno, S. M. V., & Hoga, L. A. K. (2012). Improvement of Older Women's Sexuality Through Emancipatory Education. *Health Care for Women International*, 33(10), 956–972. <https://doi.org/10.1080/07399332.2012.684986>
- Baumeister, R. F., Campbell, J. D., Krueger, J. I., & Vohs, K. D. (2003). Does High Self-Esteem Cause Better Performance, Interpersonal Success, Happiness, or Healthier Lifestyles?. *Psychological science in the public interest : a journal of the American Psychological Society*, 4(1), 1–44. <https://doi.org/10.1111/1529-1006.01431>.

- Bogaert, A. F. (2004). Asexuality: Prevalence and associated factors in a national probability sample. *The Journal of Sex Research*, 41(3), 279–287. <https://doi.org/10.1080/00224490409552235>
- Bogaert, A. F. (2012). *Understanding Asexuality*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Bogaert, A. F., Ashton, M. C., & Lee, K. (2017). Personality and Sexual Orientation: Extension to Asexuality and the HEXACO Model. *The Journal of Sex Research*, 55(8), 951–961. <https://doi.org/10.1080/00224499.2017.1287844>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments in nature and design*. Harvard University Press.
- Brotto, L. A., Knudson, G., Inskip, J., Rhodes, K., & Erskine, Y. (2010). Asexuality: A mixed methods approach. *Archives of Sexual Behavior*, 39, 599–618. doi:10.1007/s10508-008-9434-x
- Buss, D. M. (2009). *Evoluce touhy*. Dauphin.
- Carrigan, M. (2011). There's more to life than sex? Difference and commonality within the asexual community. *Sexualities*, 14(4), 462–478. <https://doi.org/10.1177/1363460711406462>
- Clarke, V., Ellis, S. J., Peel, E., & Riggs, D. W. (2010). *Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Queer Psychology*. Cambridge University Press.
- Compton, M. T., & Shim, R. S. (2015). The Social Determinants of Mental Health. *FOCUS*, 13(4), 419–425. <https://doi.org/10.1176/appi.focus.20150017>
- Českomoravská psychologická společnost. (2017). *Etický kodex psychologické profese*. <https://cmpsy.cz/files/EK/Eticky-kodex-psychologicke-profese-12-2017.pdf>

- Dawson, M., McDonnell, L., & Scott, S. (2016). Negotiating the Boundaries of Intimacy: The Personal Lives of Asexual People. *The Sociological Review*, 64(2), 349–365. <https://doi.org/10.1111/1467-954x.12362>
- Decker, J. S. (2015). *The Invisible Orientation*. Skyhorse.
- Diamond, L. M. (2016). Sexual Fluidity in Male and Females. *Current Sexual Health Reports*, 8(4), 249–256. <https://doi.org/10.1007/s11930-016-0092-z>
- Eliason, M. J., & Schope, R. (2007). Shifting Sands or Solid Foundation? Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Identity Formation. *The Health of Sexual Minorities*, 3–26. https://doi.org/10.1007/978-0-387-31334-4_1
- Fafejta, M. (2016). *Sexualita a sexuální identita: sociální povaha přirozenosti*. Portál.
- Fischer, S., & Škoda, J. (2009). *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Grada Publishing.
- Foucault, M. (1999). *Dějiny sexuality I, Vůle k věděni*. Herrmann.
- Foucault, M. (2003). *Dějiny sexuality II, Užívání slasti*. Herrmann.
- Giddens, A. (2012). *Proměna intimity: sexualita, láska a erotika v moderních společnostech*. Portál.
- Greaves, L. M., Barlow, F. K., Huang, Y., Stronge, S., Fraser, G., & Sibley, C. G. (2017). Asexual identity in a New Zealand national sample: Demographics, well-being, and health. *Archives of Sexual Behavior*, 46, 2417–2427. <https://doi.org/10.1007/s10508-017-0977-6>.
- Greenwood, G. L., & Gruskin, E. P. (2007). LGBT Tobacco and Alcohol Disparities. *The Health of Sexual Minorities*, 566–583. https://doi.org/10.1007/978-0-387-31334-4_23
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2015). *Psychologický slovník* (3. aktualizované vydání). Portál.
- Hassebrauck, M., & Fehr, B. (2002). Dimensions of relationship quality. *Personal Relationships*, 9(3), 253–270. <https://doi.org/10.1111/1475-6811.00017>

- Heller, D. (2006). *Psychologie jako věda o prožívání a prožívání času*. Českomoravská psychologická společnost. <https://cmpsy.cz/files/pd/2006/texty/pdf/heller.pdf>
- Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* (Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání). Portál.
- Hirt, T. (2006). *Romové v osidlech sociálního vyloučení*. Aleš Čeněk.
- Hnilica, K. (2010). *Stereotypy, předsudky, diskriminace*. Univerzita Karlova v Praze.
- Hogg, M. A. (2016). Social Identity Theory. *Understanding Peace and Conflict Through Social Identity Theory*, 3–17. doi:10.1007/978-3-319-29869-6_1
- Holleb, M. L. E. (2019). *The A-Z of Gender and Sexuality: From Ace to Ze*. Jessica Kingsley Publishers.
- Kennon, P. (2021). Asexuality and the Potential of Young Adult Literature for Disrupting Allonormativity. *The International Journal of Young Adult Literature*, 2(1), 1. <https://doi.org/10.24877/ijyal.41>
- Kessler, R. C., Berglund, P., Demler, O., Jin, R., Merikangas, K. R., & Walters, E. E. (2005). Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Archives of general psychiatry*, 62(6), 593–602. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.62.6.593>
- Kim, E. (2011). Asexuality in disability narratives. *Sexualities*, 14(4), 479–493. <https://doi.org/10.1177/1363460711406463>
- Kinsey, A.C., Pomeroy, W.B., & Martin, C.E. (1948). *Sexual behavior in the human male*. Indiana University Press.
- Křivohlavý, J. (2009). *Psychologie zdraví* (Vydání třetí). Portál.
- Lamas, P. (11th June, 2021). *What Does A Queerplatonic Relationship Look Like?* Helping you divethru. <https://divethru.com/what-does-a-queerplatonic-relationship-look-like/>

- Lammelová, E. (2012). *Asexualita - (nová) sexuální identita?* [Nepublikovaná magisterská diplomová práce]. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Lammelová, E. (Režisér) (2018). *AsexuaLOVE*. [Dokumentární film]. Česká televize.
- Larsen, R. J. & Buss, D. M. (2014). *Personality psychology: domains of knowledge about human nature* (5th ed). McGraw-Hill Education.
- LeVay, S. (2011). *Gay, straight, and the reason why: The science of sexual orientation*. Oxford University Press.
- Lippa, R. A. (2009). *Pohlaví: příroda a výchova*. Academia.
- Lyons, A., Hill, A. O., McNair, R., Carman, M., Morris, S., & Bourne, A. (2022). Demographic and psychosocial factors associated with recent suicidal ideation and suicide attempts among lesbian, gay, bisexual, pansexual, queer, and asexual (LGBQ) people in Australia: Correlates of suicidality among LGBQ Australians. *Journal of Affective Disorders*, 296, 522–531. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.09.105>
- MacInnis, C. C., & Hodson, G. (2012). Intergroup bias toward “Group X”: Evidence of prejudice, dehumanization, avoidance, and discrimination against asexuals. *Group Processes & Intergroup Relations*, 15(6), 725–743. <https://doi.org/10.1177/1368430212442419>
- Masaryk, R. (2010). *Medzi človekom a ľuďmi*. Iris.
- Mechanic, D., & McAlpine, D. D. (2002). The Influence of Social Factors on Mental Health. *Principles and Practice of Geriatric Psychiatry*, 95–98. <https://doi.org/10.1002/0470846410.ch17>
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Grada Publishing.

- Mollet, A. L. (2021). "It's easier just to say I'm queer": Asexual college students' strategic identity management. *Journal of Diversity in Higher Education*.
<https://doi.org/10.1037/dhe0000210>
- Nakonečný, M. (2020). *Sociální psychologie*. Stanislav Juhaňák - Triton.
- Nobre, P. J., & Pinto-Gouveia, J. (2009). Cognitive Schemas Associated with Negative Sexual Events: A Comparison of Men and Women with and Without Sexual Dysfunction. *Archives of Sexual Behavior*, 38(5), 842–851. <https://doi.org/10.1007/s10508-008-9450-x>
- Nozar, N. P. (2020). *Subjektívne prežívanie intimity asexuálnych jedincov v partnerskom vzťahu*. [Nepublikovaná bakalárska diplomová práca]. Masarykova univerzita v Brně.
- Ondrisová, S., Šipošová, M., Červenková, I., Jójárt, P., Bianchi, G., & Novotná, E. (2002). *Neviditeľná menšina*. Nadácia Občan a demokracia.
- Orel, M. (2020). *Psychopatologie: nauka o nemocech duše* (3., aktualizované a doplnené vydání). Grada.
- Osterwald, G. (2017). Contradictions in the Representation of Asexuality: Fiction and Reality. *IAFOR Journal of Arts & Humanities*, 4(1). <https://doi.org/10.22492/ijah.4.1.04>
- Pakula, B., Shoveller, J., Ratner, P. A., & Carpiano, R. (2016). Prevalence and Co-Occurrence of Heavy Drinking and Anxiety and Mood Disorders Among Gay, Lesbian, Bisexual, and Heterosexual Canadians. *American journal of public health*, 106(6), 1042–1048.
<https://doi.org/10.2105/AJPH.2016.303083>
- Pasquier, M. (27th August, 2018). Explore the spectrum: guide to finding your ace community. GLAAD. <https://www.glaad.org/amp/ace-guide-finding-your-community>. Saunders.
- Pinto, S. A. (2014). ASEXUally: On Being an Ally to the Asexual Community. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 8(4), 331–343. <https://doi.org/10.1080/15538605.2014.960130>
- Plháková, A. (2004). *Učebnice obecné psychologie*. Academia.

- Prause, N., & Graham, C. A. (2007). Asexuality: Classification and Characterization. *Archives of Sexual Behavior*, 36(3), 341–356. <https://doi.org/10.1007/s10508-006-9142-3>
- Procházka, I. (2010). Sexuální orientace. In *Sexuologie* (pp. 107-119). Grada Publishing, a.s.
- Ridley, M. (2017). *Červená královna: sexualita a vývoj lidské přirozenosti*. Argo.
- Robbins, N. K., Low, K. G., & Query, A. N. (2015). A Qualitative Exploration of the “Coming Out” Process for Asexual Individuals. *Archives of Sexual Behavior*, 45(3), 751–760. <https://doi.org/10.1007/s10508-015-0561-x>
- Rosario, M., Hunter, J., Maguen, S., Gwadz, M., & Smith, R. (2001). The coming-out process and its adaptational and health-related associations among gay, lesbian, and bisexual youths: Stipulation and exploration of a model. *American Journal of Community Psychology*, 29(1), 133-160. <https://doi.org/10.1023/A:1005205630978>
- Rothblum, E. D., Krueger, E. A., Kittle, K. R., & Meyer, I. H. (2019). Asexual and Non-Asexual Respondents from a U.S. Population-Based Study of Sexual Minorities. *Archives of Sexual Behavior*, 49(2), 757–767. <https://doi.org/10.1007/s10508-019-01485-0>
- Russell, S. T., & Fish, J. N. (2016). Mental Health in Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender (LGBT) Youth. *Annual review of clinical psychology*, 12, 465–487. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-021815-093153>
- Sánchez-Fuentes, M. M., & Santos-Iglesias, P. (2016). Sexual satisfaction in Spanish heterosexual couples: testing the interpersonal exchange model of sexual satisfaction. *J. Sex. Marital Ther.* 42, 223–242. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2015.1010675>
- Sedláček, L. (2007). *Asexualita – sociální konstrukce slasti*. [Magisterská diplomová práce, Masarykova univerzita]. Informační systém Masarykovy univerzity. <https://is.muni.cz/th/zlc8v/>
- Slaměnik, I., & Výrost, J. (Eds.). (2001). *Aplikovaná sociální psychologie* (II). Grada.
- Sloboda, Z. (2016). *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Pasparta.

- Smékal, V., Lacinová, L. & Kukla, L. (2004). *Dítě na prahu dospívání*. Barrister & Principal.
- Sowislo, J. F., & Orth, U. (2013). Does low self-esteem predict depression and anxiety? A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological bulletin*, 139(1), 213–240. <https://doi.org/10.1037/a0028931>
- Thorová, K., & Jůn, H. (2012). *Vztahy, intimita a sexualita lidí s mentálním handicapem nebo s autismem*. Asociace pomáhající lidem s autismem - APLA Praha, střední Čechy.
- Tiefer, L. (2004). *Sex Is Not A Natural Act & Other Essays* (2nd ed.). Routledge.
- Træen, B., Carvalheira, A. A., Hald, G. M., Lange, T., & Kvalem, I. L. (2018). Attitudes Towards Sexuality in Older Men and Women Across Europe: Similarities, Differences, and Associations with Their Sex Lives. *Sexuality & Culture*, 23(1), 1–25. <https://doi.org/10.1007/s12119-018-9564-9>
- Trites, R. S. (2000). *Disturbing the universe: Power and repression in adolescent literature*. Iowa City: University of Iowa Press.
- Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání* (Vyd. 2., dopl. a přeprac). Univerzita Karlova v Praze.
- Van Houdenhove, E., Gijs, L., T'Sjoen, G., & Enzlin, P. (2013). Asexuality: Few Facts, Many Questions. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 40(3), 175–192. <https://doi.org/10.1080/0092623x.2012.751073>
- Van Houdenhove, E., Gijs, L., T'Sjoen, G., & Enzlin, P. (2014). Stories About Asexuality: A Qualitative Study on Asexual Women. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 41(3), 262–281. <https://doi.org/10.1080/0092623x.2014.889053>
- Vasil' ůk, F. E. (1991). *The Psychology of Experiencing*. Harvester Wheatsheaf.
- Vecci, J., & Źelinský, T. (2019). Behavioural challenges of minorities: Social identity and role models. *PLoS ONE*, 14(7), 1–21. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0220010>

- Wood, K. (2020). *ACT Aces: Asexual Experiences Survey*. ACT Aces Survey Team.
<https://diversityact.org.au/wp-content/uploads/2020/01/ACT-Aces-Asexual-Experiences-Survey-Final-Report.pdf>
- World Health Organization. (2006). *Sexuality*. <https://www.who.int/teams/sexual-and-reproductive-health-and-research/key-areas-of-work/sexual-health/defining-sexual-health>
- Yule, M. A., Brotto, L. A., & Gorzalka, B. B. (2013). Mental health and interpersonal functioning in self-identified asexual men and women. *Psychology and Sexuality, 4*(2), 136–151. <https://doi.org/10.1080/19419899.2013.774162>
- Yule, M. A., Brotto, L. A., & Gorzalka, B. B. (2014). Sexual fantasy and masturbation among asexual individuals. *The Canadian Journal of Human Sexuality, 23*(2), 89–95. <https://doi.org/10.3138/cjhs.2409>
- Yule, M. A., Brotto, L. A., & Gorzalka, B. B. (2015). A validated measure of no sexual attraction: The Asexuality Identification Scale. *Psychological Assessment, 27*(1), 148–160. <https://doi.org/10.1037/a0038196>
- Zvěřina, J., & Weiss, P. (2001). *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. Portál.

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

1. Abstrakt diplomové práce v českém jazyce
2. Abstrakt diplomové práce v anglickém jazyce
3. Osnova polostrukturovaného interview
4. Struktura rozhovoru včetně informovaného souhlasu
5. Ukázka transkripce
6. Grafické znázornění: proces identifikace
7. Grafické znázornění: vnější sdílení asexualita
8. Grafické znázornění: sexualita a vztahy
9. Grafické znázornění: asexualita ve společnosti
10. Grafické znázornění: komunity LGBTQA+ a ACE

PŘÍLOHA 1: Abstrakt diplomové práce v českém jazyce

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Prožívání asexualit v české společnosti

Autor práce: Bc. Michaela Hrdinová

Vedoucí práce: PhDr. Martin Dolejš, Ph.D.

Počet stran a znaků: 88 (161 175 znaků)

Počet příloh: 10

Počet titulů použité literatury: 93

Abstrakt: Cílem této magisterské diplomové práce je hlouběji prozkoumat a následně popsat prožívání asexualit v české společnosti se všemi zahrnujícími aspekty. Práce je rozdělena do části teoretické a části praktické. Co se týče teoretické části, jsou zde popsány všechna témata a pojmy týkající se sexuality, asexualit, sociálních vlivů a asexualit v souvislosti s okolím. V rámci praktické části se zabýváme již samotným popisem výzkumu. Pro toto zkoumání byl zvolen kvalitativní typ výzkumu. Za využití samovýběru bylo získáno 19 respondentek ve věku 19-41 let, se kterými bylo vedeno polostrukturované interview. Po následné transkripci rozhovorů proběhla analýza dat pomocí metody tematické analýzy. Z interpretace výsledků a následných odpovědí na naše výzkumné otázky vyplývá, že prožívání asexualit v české společnosti v sobě zahrnuje mnoho aspektů a je velmi individuální. Zahrnuje procesy identifikace, partnerské vztahy, vlivy společnosti i vnější sdílení. Asexuální ženy také mohou být v určitých situacích zranitelné a být ohroženy určitými psychickými těžkostmi. Závěrem však můžeme zkonstatovat, že asexualita není v české společnosti stigmatizována, ale spíše není veřejně diskutována a známá.

Klíčová slova:

sexualita, sexuální orientace, asexualita, prožívání, společnost

PŘÍLOHA 2: Abstrakt diplomové práce v anglickém jazyce

ABSTRACT OF THESIS

Title: The experiencing of asexuality in Czech society

Author: Bc. Michaela Hrdinová

Supervisor: PhDr. Martin Dolejš, Ph.D.

Number of pages and characters: 88 (161 175 characters)

Number of appendices: 10

Number of references: 93

Abstract: The aim of this Master's Thesis is to explore in depth and describe the experience of asexuality in Czech society with all aspects. The thesis is divided into a theoretical part and a practical part. As far as the theoretical part is concerned, all topics and concepts related to sexuality, asexuality, social influences, and asexuality in the context of the environment are described. The practical part deals with the description of the research. A qualitative type of research was chosen for this study. Using self-selection method, 19 female respondents aged 19-41 were recruited and semi-structured interviews were conducted. After subsequent transcription of the interviews, the data was analysed using thematic analysis method. The interpretation of the results and answers to our research questions show that the experience of asexuality in Czech society involves many aspects and is very individual. It includes processes of identification, partner relationships, societal influences, and external sharing. Asexual women may also be vulnerable in certain situations and be at risk of certain psychological difficulties. In conclusion, we can state that asexuality is not stigmatised in Czech society, but not publicly discussed and known.

Key words:

sexuality, sexual orientation, asexuality, experiencing, society

PŘÍLOHA 3: Osnova polostrukturovaného interview

VLIV SPOLEČNOSTI NA IDENTIFIKACI

1. Jak jste se poprvé o asexualitě dozvěděla? Kdy to bylo?
2. Kdy, či při jaké příležitosti jste si začala uvědomovat svoji asexualitu?
3. Co pro Vás znamená asexualita?
4. Je pro Vás někdo méně asexuál než někdo jiný? Rozeznáváte takto rozdíly mezi asexuály? Dle toho, že sex provozoval nějakých pár let v porovnání s někým, kdo ten sex nikdy neměl apod.
5. Mělo prostředí, ve kterém se nacházíte, lidé či víra, nějaký vliv na identifikaci? (Například že jste si to nechtěla přiznat, připustit, nebo Vás to naopak ovlivnilo pozitivně)
6. Jsou nějaké další proměnné, které Vás v rámci asexuality ovlivňovaly? (opět pozitivním či negativním směrem)
7. Cítíte se být součástí LGBTQ+ komunity?
 - a. Je pro Vás důležité být součástí nějaké komunity, například celkově ACE, nebo nějaké ucelené komunitě asexuálů?

PARTNERSKÝ ŽIVOT

8. Máte v současné době partnera?
 - a. ANO: Jedná se také o asexuála?
 - b. NE: A je partnerský vztah něco, co byste ráda navázala?
 - i. Záleží Vám na tom, aby byl/a Váš partner/ka také asexuální?
9. Chtěla byste založit rodinu?
10. Co pro Vás znamená intimita?

TÉMA ASEXUALITY VE SVÉM OKOLÍ

11. Je téma asexuality něco, o čem byste ráda otevřeně hovořila ve svém okolí, nebo již nějaký takový hovor proběhl?
 - a. Jaké byly reakce?
 - b. Co Vás brzdí?
12. Setkala jste se nějakými negativními reakcemi či se znehodnocováním, vyvracením či naprostým popíráním asexuality, obecně tedy nějakou stigmatizací?

POVĚDOMÍ ČESKÉ VEŘEJNOSTI

13. Myslíte si, že je povědomí veřejnosti o asexualitě v České republice dostačující? Z jakého důvodu usuzujete?
14. Je pro Vás důležité šíření osvěty, co se asexuality týče?
 - a. Jestliže ano, jakým způsobem by měla probíhat?
 - b. Jaký je pro Vás ideál?
15. Vnímáte nějakou změnu ve společnosti v posledních letech s tímto tématem?
 - a. Jakou?
16. Je něco, co Vás rozčiluje s tímto tématem?
17. Máte pocit, že se téma sex objevuje v konverzaci mezi lidmi až příliš často?

DUŠEVNÍ PROŽÍVÁNÍ

- 18.** Setkala jste se s nějakými psychickými obtížemi v souvislosti s prožíváním asexuality?
 - a.** O jaké se jednalo?
- 19.** Zabývala jste se někdy otázkou, proč jste asexuální?
- 20.** Změnilo se nějakým způsobem Vaše sebehodnocení, sebevědomí v rámci identifikace asexuála?

SEXUÁLNÍ ŽIVOT

- 21.** Co pro Vás znamená sex?
- 22.** Dokázala byste udělat kompromis a nějakou formu sexu s partnerem/kou mít?
- 23.** Jaké jsou Vaše sexuální zkušenosti? (také autoerotika)
- 24.** Dostala jste někdy do situace, kdy bylo potřeba před nějakým možným potencionálním sexuálním aktem zastavit a říct, že tímto způsobem to pokračovat nebude?
 - a.** Jak jste postupovala?

PŘÍLOHA 4: Struktura rozhovoru včetně informovaného souhlasu

ÚVOD ROZHOVORU

Dobrý den,

ráda bych se tedy ještě jednou a naposledy představila. Jmenuji se Michaela Hrdinová.

Než začneme s rozhovorem, ráda bych řekla něco o účelech výzkumu, zachování etických zásad apod. Jak již víte, tématem mé diplomové práce je Prožívání asexualit v české společnosti. V tomto tématu je zahrnuto spousta podtémat, která společně mohou vytvořit nějaký ucelený pohled na tuto problematiku. Účelem výzkumu je tedy zmapovat zkušenosti, názory a pohledy jedinců na téma asexualit v České republice. Rozhovory budou analyzovány pro účel vytvoření diplomové práce.

Co se týče etiky výzkumu, vycházím z etického kodexu Českomoravské psychologické společnosti, který obsahuje anonymitu, odborné způsobilosti, zachování soukromí, nevyužívání své moci či vlivu. Ráda bych upozornila, že rozhovor bude nahráván, a to z důvodu jeho následného přepisu. Jméno však bude naprosto vynecháno, k rozhovoru bude přidělen kód, aby bylo poté možné spárování. V diplomové práci budou použita jména smyšlená, nebo pojmenování Respondent 1,2 apod. Důležitý bod je dobrovolnost na účasti výzkumu. To znamená, že můžete kdykoliv z rozhovoru odstoupit. Jestliže Vám nějaké otázky nebudou příjemné, komfortní, nebudete se cítit dobře, či to ve Vás vyvolá nějakou silnou či nepříjemnou emoci, na otázku odpovídat určitě nemusíte, a Vaše pocity můžete sdílet se mnou.

Jsou nějaké otázky, či jste něčemu nerozuměla?

Já se Vás teď před samotným zahájením zeptám, zda souhlasíte se všemi zmíněnými zásadami a můžeme přejít k rozhovoru?

ZÁVĚR ROZHOVORU

To bylo z mých otázek vše. Je nějaká oblast či otázka, která se neobjevila, ale Vy byste přece jen cítila, že se k tomu chcete nějak vyjádřit??

Jen se zeptám, zda se cítíte uvolněně, v pořádku. Jelikož se jednalo o citlivé téma, mohlo se otevřít něco, co by ve Vás mohlo vyvolávat silnější pocity. Kdyby se něco naskytlo, můžeme to tady společně ještě probrat a snažit se uzavřít.

Já bych Vám chtěla ještě jednou mnohokrát poděkovat, že jste mi věnovala svůj čas. Pokud byste měla zájem, po dokončení mohu diplomovou práci poskytnout k nahlédnutí.

PŘÍLOHA 5: Ukázka transkripce

V: Výzkumník / R: Respondentka

V: Jak si se poprvé o asexualitě dozvěděla? Kdy to bylo?

R: Nevím přesně, kdy poprvé, protože vím že to povědomí jsem měla už někdy na gymplu. Ale většinou to bylo špatný, že jsem měla špatnou představu o tom, co to je, že to bylo spíš takový pejorativní. Pak na vejšce, kdy jsem to začala víc řešit, tak jsem si hledala nějaký věci na internetu, vím že to na mě vyplivlo tohlencto. Na Youtube jsem právě našla nějaký videa a pak na Tumblr, což je stránka, kde lidi sdílejí různé věci, tak tam hodně jedou tady ty alternativní orientace a tak. Takže vodtamcat' jsem se toho víc dozvěděla. A byly to vlastně všechno zahraniční stránky. Já jsem to začala jako vidat na zahraničních stránkách. Pak jsem hledala i nějaký český zdroje, a to v té době ještě bylo hodně tristní, že to bylo v takovém stavu, že jsem našla nějaký bulvární články kde to bylo jako "Lochneská obluda! Existují lidi, který nemaj sex". Pak jsem teda narazila na český fórum, který ale už v té době bylo dost neaktivní. Ale je fakt, že jsem tam ještě načetla nějaký info k tomu.

V: Kdy, či při jaké příležitosti jsi si začala uvědomovat svou asexualitu?

R: Já jsem tak nějak věděla, že se mnou bude jinak už tak vokolo těch 13/14, kdy všichni okolo mě začali řešit ty vztahy a mě to jako strašně nebralo a strašně dlouho jsem si připadala, že asi jsem jen nějak pozadu, nebo že mám jiný preference. Chvilí jsem taky spekulovala nad tím, jestli třeba nejsem lesba, ale nikdy mi to tak jako nesesedělo, protože jsem sice nějaký pozitivum vůči holkám měla, ale nikdy ne tak, abych na základě toho nějak jednala. Pak hodně na vejšce.. já jsem předtím skoro žádný vztahy neměla a všichni mi říkali "jo to začne až potkáš nějaký jiný lidi na vejšce" a tak jsem to nějak zkoušela a zjistila jsem, že to vůbec nejde, protože ty lidi po mě jako ten sex chtěli a docela brzo a já jsem si uvědomila, že vlastně asi nic takovýho nechci vůbec no. A došlo mi, že jestli někdy nějaký vztah budu chtít, tak to budu muset začít řešit. A tak jsem se začala pít po informacích a došla jsem k tomudlenc tomu.

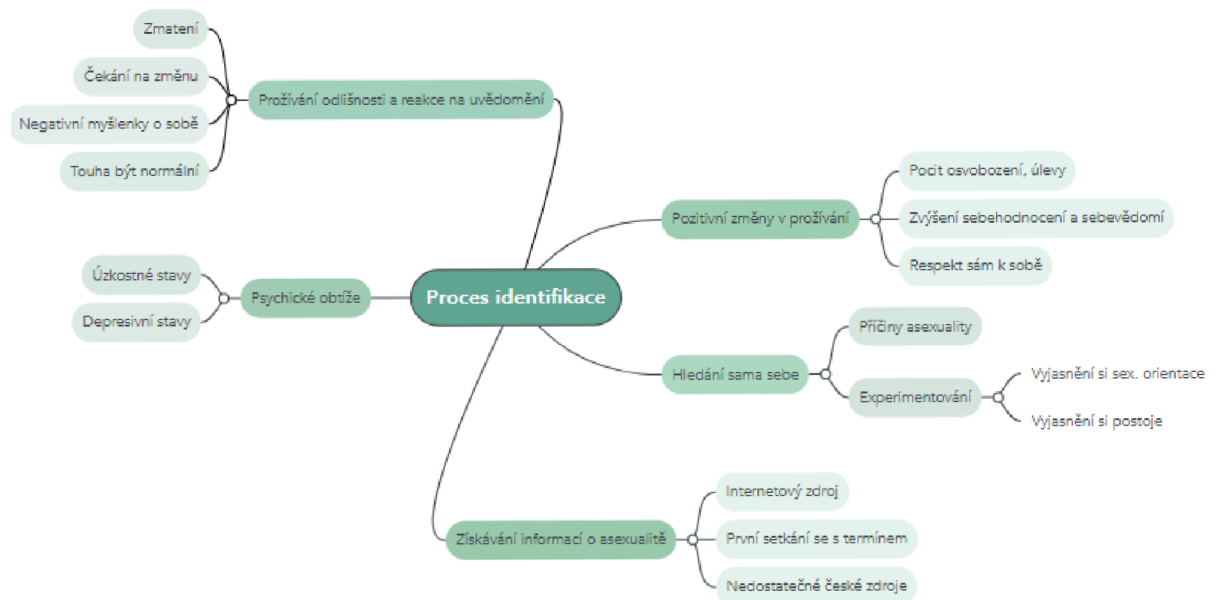
V: Potřebovala ses nějak zaškatulkovat?

R: No jako, pomohlo mi to hodně. U asexuality se tam hodně rozlišuje ta sexuální a romantická orientace, tak mi nějak hodně pomohlo, když jsem pak zjistila, že existují i aromantický a romantický asexuálové. Vzhledem k tomu, že já jsem byla zamilovaná, ale neměla jsem potřebu té tělesný intimity, tak mě to strašně vyjasnilo to, co sem cejtila, ale neuměla jsem to pojmenovat. Myslím si, že ta škatulka pro mě byla velká úleva, když jsem to našla

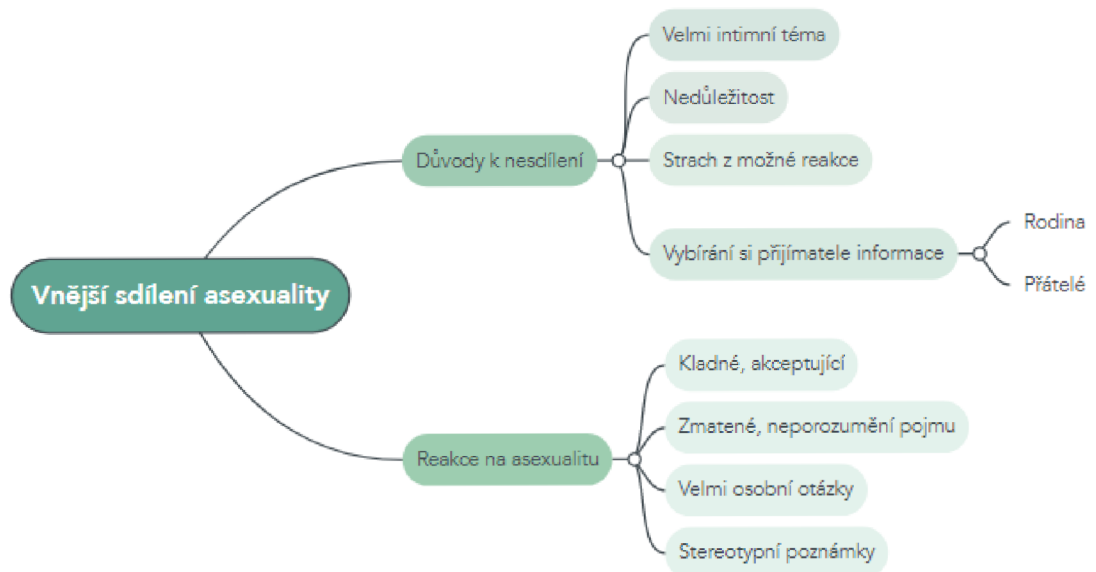
V: Bylo pro tebe i osvobozující, že si zjistila, že to nejsi jenom ty, ale že je více lidí, co to má podobně?

R: Nejdřív jsem hodně koukala na videa, kde lidi hodně mluvili o tom, že jako oni to maj takhle a někteří to měli třeba trošinku jinak, ale člověk najednou někam patřil. Právě jeden kluk z toho fóra udělal iniciativu, že jsme udělali jeden sraz naživo a potom jsme udělali několik dalších a bylo to strašně fajn vědět, že ty lidi existují vopravdu a baví se s něma z očí do očí.

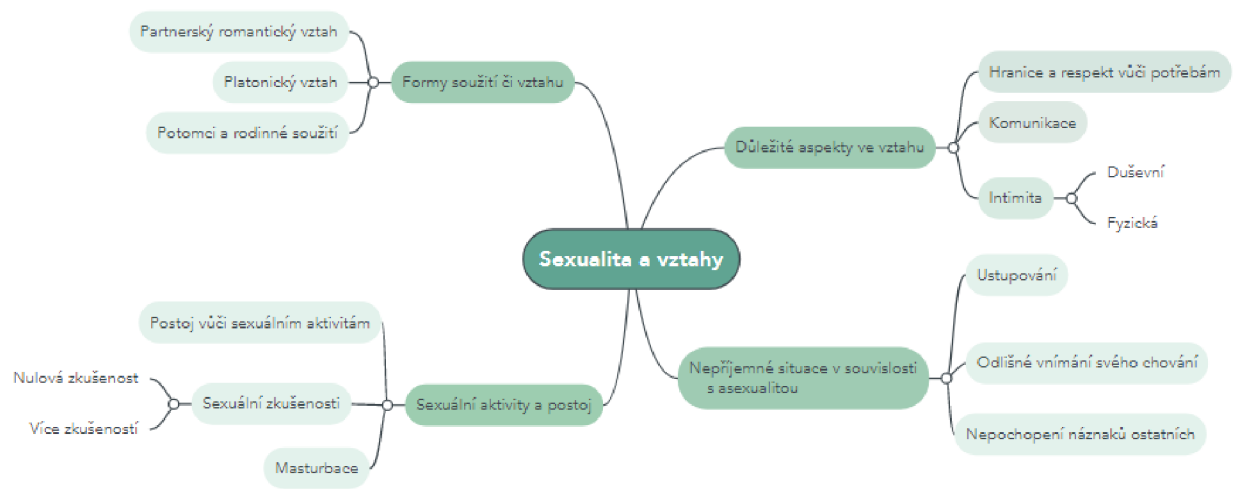
PŘÍLOHA 6: Grafické znázornění: proces identifikace

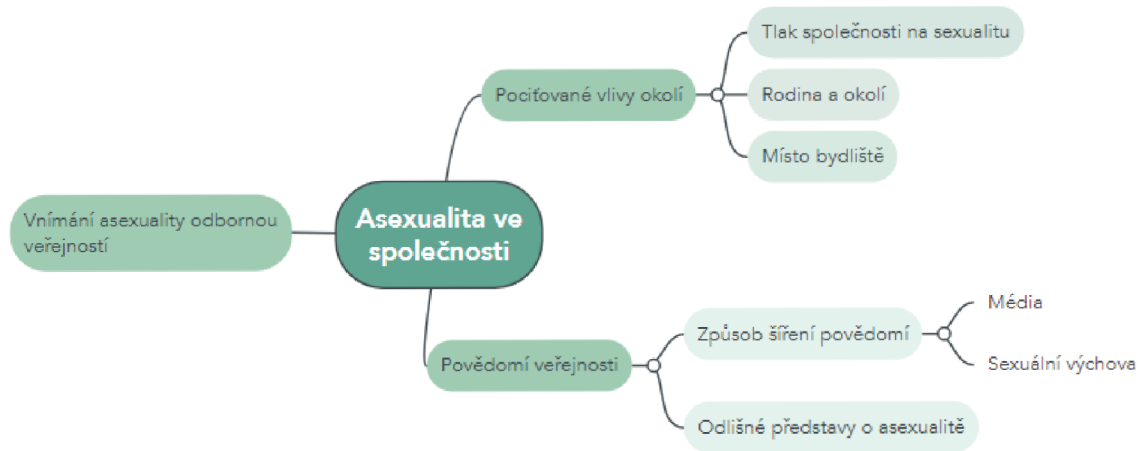
PŘÍLOHA 7: Grafické znázornění: vnější sdílení asexuality

PŘÍLOHA 8: Grafické znázornění: sexualita a vztahy

PŘÍLOHA 9: Grafické znázornění: asexualita ve společnosti

PŘÍLOHA 10: Grafické znázornění: komunita LGBTQA+ a ACE

